Utvärdering av biografstöd, distributionsstöd samt stöd till visningsorganisationer och filmfestivaler

En utvärdering beställd av Svenska Filminstitutet

Genomförd av Andante – tools for thinking AB
Kim Forss
Torkel Stål

Slutrapport
Stockholm och Strängäs 2007-11-17

Sammanfattning

Svenska Filminstitutet har 12 öronmärkta medel som benämns biografstöd, distributionsstöd samt stöd till visningsorganisationer och filmfestivaler. Sammanlagt allokeras cirka 44 miljoner kronor till dessa och de fördelas i sin tur ut till hundratals verksamheter. Regeringen beslutar om övergripande mål och om mål för de olika stöden. Filminstitutet tog under sommaren 2007 initiativ till en sammantagen utvärdering av de 12 stödformerna. Utvärderingen har genomförts under drygt två månader från mitten av augusti till mitten av november 2007. Uppdraget omfattade utvärdering av stöd till distributörer, biografägare, visningsorganisationer och filmfestivaler. I uppdraget ingick att analysera mål och effekter samt ge förslag till utveckling av stödformerna och deras hantering.

Utvärderingen har samlat information genom; (1) intervjuer med att sextiotal respondenter på Filminstitutet och bland de organisationer som mottar stöd, (2) en enkät till ett urval av 100 biografsalonger (varav 38 svarade), samt (3) analys av dokument och statistik från Filminstitutets databaser. Ett första utkast av de externa utvärderarnas rapport sändes på remiss i slutet av oktober och de olika intressenternas synpunkter på denna visas i bilaga 4. Den här rapporten är disponerad i fyra kapitel. Kapitel 1 beskriver uppdraget och utvärderingsmetod. Kapitel 2 är huvudtexten och behandlar på drygt 50 sidor de 12 stödformerna. Varje stöd inleds med en presentation av historia, mål och handläggning. Därefter analyseras måluppfyllelse, synpunkter redovisas och slutsatser presenteras. Kapitel 3 ger en övergripande analys av de 12 stödformerna i termer av effektivitet, ändamålsenlighet, bärkraft och relevans. Kapitel 4 presenterar utvärderingens rekommendationer.

För det första konstateras att de 12 stöden är olika: några av dem har väl formulerade, klara och tydliga mål. De uppnår målen och utvärderingen har inte kunnat finna några negativa sidoeffekter. Det är också sannolikt att målen inte hade uppnåtts utan stöden. Handläggningen är effektiv. Andra stöd saknar mål och det är osäkert vad de har för effekter. Trots det tar även de stödformerna tid och resurser i handläggning, men ibland är det osäkert hur beslut fattas och på vilka grunder. Det är med andra ord en splittrad bild och texten i kapitel 2 visar på skillnaderna mellan de olika stödformerna.

Utvärderingen fann att fyra av de 12 stöden har hög måluppfyllelse och positiva förändringar vad gäller målvariabeln. Totalt allokerades 8,7 miljoner kronor till de stöden år 2006. Sex stöd har viss måluppfyllelse, några positiva effekter som kan relateras till stödet, men många andra faktorer påverkar utfallet. Det är med andra ord osäkert om de positiva förändringarna i målvariabeln kan hänföras till stödet – det beror sannolikt även på en rad andra faktorer. De stöden disponerade 28.2 miljoner kronor 2006. Ytterligare två stöd hade låg måluppfyllelse, mycket små förändringar vad gäller målvariabeln och mycket osäkert om stödet haft någon positiv påverkan på målvariabeln. Dessutom fanns viss risk för negativa sidoeffekter. De stöden allokerade 7 miljoner kronor 2006. Ett av stöden har inte kunnat bedömas i dessa kategorier.

För det andra menar utvärderingen att de 12 stöden ger en splittrad bild och att fördelningen av medel på olika stödformer minskar flexibiliteten, ger en mindre effektiv handläggning och medför en risk att man inte kan möta de främsta hoten mot det som är stödens mål. Det finns en diskrepans mellan de av regeringen fastställda målen och de olika stödens utformning och mellan dem har en del mål inte artikulerats väl i stöden, vissa stöd har många mål, andra inga alls. Filminstitutet har påbörjat en översyn av mål och det är viktigt att det arbetet fortsätter.

För det tredje menar utvärderingen att målens relevans är hög om man ser till de enstaka stödformerna, men sammantaget kan man se att de inte förmår möta det som många menar är de största utmaningarna – hoten och möjligheten – nämligen den digitala tekniken. Utvärderingens förslag inriktas på att slå samman de olika stöden till tre stödformer; ett avseende att stärka svensk film, ett för att främja utbudet av kvalitetsfilm och ett för att utveckla biografstrukturen. Inom ramen för vart och ett av dessa bör medel kunna sökas för en längre tidsperiod, förslagsvis tre år. Projekt med längre sikt kan få tydliga mål och Filminstitutet kan därigenom fördela ansvar för att de kulturpolitiska målen uppnås.

För det fjärde finner utvärderingen att effekten av stöden ofta försvinner när stöden avslutas och det kan vara naturligt i en del sammanhang – stödet är en subvention av en önskad verksamhet som inte kan överleva av egen kraft. Det finns dock många gånger förutsättningar att andra aktörer engageras och bidrar till att fortsätta verksamheter när och om stöden från Filminstitutet avslutas. Kommuner och regioner och andra aktörer bör engageras för att ge en större utväxlingseffekt av stöden. Handläggningen är i stort effektiv men kan utvecklas vad gäller transparens kring besluten, återkoppling till dem som söker stöd, samt genom att en del otydliga begrepp som ”kvalitetsfilm” och ”värdefull film” förtydligas.

Innehållsförteckning

KAPITEL 1. INLEDNING 5

BAKGRUND TILL SFI'S STÖDFORMER 5
SYFTE MED UTVÄRDERINGEN 7
UTVÄRDERINGSMETOD 7
BEGRÄNSNINGAR OCH TILLFÖRLITLIGHET 8
ANVISNING TILL LÄSARE 9

KAPITEL 2. GENOMGÅNG AV DE OLIKA STÖDFORMERNA 10

KAPITEL 2.1 STÖD TILL IMPORT OCH LANSERING AV KVALITETSFILM 10
Historik 10
Mål 10
Handläggning 11
Måluppfyllelse 11
Synpunkter på stödet 13
Slutsatser 15
KAPITEL 2.2. STÖD TILL SPRIDNING AV KORT- OCH DOKUMENTÄRFILM 15
Historik 15
Mål 15
Handläggning 16
Måluppfyllelse 16
Synpunkter på stödet 19
Slutsatser 20
KAPITEL 2.3 STÖD TILL PARALLELLDISTRIBUTION AV FILMKOPIOR 20
Historik 20
Mål 20
Handläggning 21
Måluppfyllelse 21
Synpunkter på stödet 24
Slutsatser 26
KAPITEL 2.4. STÖD TILL LANSERING AV SVENSK LÅNGFILM 27
Historik 27
Mål 27
Handläggning 27
Måluppfyllelse 27
Synpunkter på stödet 30
Slutsatser 31
KAPITEL 2.5. STÖD TILL ANORDNARE AV BIOGRAFFÖRESTÄLLNINGAR SOM INTE ÄR MERVÄRDESSKATTESKYLDIGA 32
Historik 32
Mål 32
Handläggning 32
Måluppfyllelse 32
Synpunkter på stödet 34
Slutsatser 35
KAPITEL 2.6. STÖD TILL BIOGRAFÄGARE FÖR ÖPPNA VISNINGAR AV SVENSK FILM 35
Historik 35
Mål 36
Handläggning 36
Måluppfyllelse 37
Synpunkter på stödet 40
Slutsatser 41
KAPITEL 2.7. STÖD TILL BIOGRAFÄGARE FÖR TEKNISK UPPRUSTNING 42
Historik 42
Mål 42
Handläggning 42

Måluppfyllelse *43*
Synpunkter på stödet *45*
Slutsatser *46*
KAPITEL 2.8. STÖD TILL BIOGRAFÄGARE FÖR LOKALT PUBLIKARBETE 46
Historik *46*
Mål *47*
Handläggning *47*
Måluppfyllelse *47*
Synpunkter på stödet *50*
Slutsatser *51*
KAPITEL 2.9. STÖD TILL SOMMARBIO 52
Historik *52*
Mål *52*
Handläggning *52*
Måluppfyllelse *52*
Synpunkter på stödet *54*
Slutsatser *54*
KAPITEL 2.10. STÖD TILL VISNINGSORGANISATIONER 55
Historik *55*
Mål *55*
Handläggning *55*
Måluppfyllelse *56*
Synpunkter på stödet *58*
Slutsatser *59*
KAPITEL 2.11. STÖD TILL FILMFESTIVALER 59
Historik *59*
Mål *59*
Handläggning *60*
Måluppfyllelse *60*
Synpunkter på stödet *63*
Slutsatser *64*
KAPITEL 2.12. STÖD TILL FILM OCH VIDEO FÖR SYNTOLKNING OCH TEXTNING PÅ SVENSKT SPRÅK 65
Historik *65*
Mål *65*
Handläggning *65*
Måluppfyllelse *65*
Synpunkter på stödet *70*
Slutsatser *72*

KAPITEL 3. EN SAMMANTAGEN BILD AV STÖDFORMERNA 73

MÅL OCH MÅLSÄTTNING 73
MÅLUPPFYLLELSE 75
VAD HÄNDER NÄR STÖDET ÄR SLUT 78
RELEVANS OCH ÄNDAMÅLSENLIGHET 80
ÄR HANDLÄGGNINGEN RATIONELL OCH KOSTNADSEFFEKTIV 81
SLUTSATSER 83

KAPITEL 4. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER 84

MOT ENHETLIGA OCH SAMMANHÅLLNA STÖD 84
LÅNGSIKTIGHET OCH RELEVANS 84
MEDFINANSIERING OCH BIDRAG FRÅN ANDRA INTRESSENTER 85
HANTERING AV STÖD 85
AVSLUTNING 86

BILAGA 1. INFORMANTER 87

BILAGA 2. INTERVJUGUIDER 89

BILAGA 3. ENKÄTEN 95

BILAGA 4. INFORMANTERNAS KOMMENTARER PÅ FÖRSTA UTKASTET 109

Kapitel 1. Inledning

Bakgrund till SFI's stödformer

Filminstitutet har under många år fördelat stöd i syfte att främja film i vid mening – målen har skiftat och har olika källor. Det finns flera olika stödformer och de har alla sin historia och bakgrund. Genom filmavtalet 2000 skapades mera heltäckande och ändamålsenliga stödformer än tidigare. Regeringens filmproposition från 2005 anger fyra övergripande filmpolitiska mål (prop 2005/06:3):

- Medverka till att svensk film når en större publik i alla visningsformer, både i Sverige och internationellt.
- Stimulera till förnyelse och utveckling av distribution och visning av värdefull film och säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet.
- Upprätthålla och utveckla biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet och medverka till att antalet biobesök ökar.
- Främja regional och lokal filmkultur, särskilt med tanke på barn och ungdom.

Under 2006 och 2007 skedde en omfattande omorganisation på Filminstitutet och en ny enhet skapades, Film i hela landet. Enheten hanterar nästan all bidragsgivning inom Filminstitutet som inte är produktionsstöd och skolbiostöd. En majoritet av bidragen har haft samma utformning och fördelats på liknande sätt under många år, som utvärderingen visar i kapitel 2. Även bidragsbeloppen har varit relativt lika, vilket innebär att de minskat i jämförelse med hur kostnader och intäkter utvecklats (biografstöden är dock ett undantag, de ökade i och med 2006 års filmavtal). Totalt fördelar Film i hela landet cirka 70 miljoner kronor i bidrag genom 14 olika stödformer. Bidragen att fördela under 2007 framgår av tabell 1.1. 12 av stödformerna är föremål för denna utvärdering.

Målgruppen för Film i hela landets verksamhet är bred. Stöden fördelas till olika mottagare såsom regioner, distributörer, intresseorganisationer och biografägare. Ytterst är målgruppen brukaren, dvs. den enskilda människan som ser på film. Specifika målgrupper definieras för varje bidragsform. Den övergripande visionen är att ”främja ett varierat utbud av filmaktiviteter i hela landet och sträva efter att tillgodose allas rätt att få ta del av aktuell och värdefull film” (Verksamhetsplan Film i hela landet. 2007-06-06).

Även om bidragen varit desamma under många år har omvärlden förändrats. Biografens ställning har försvagats som förmedlare av film under 2000-talet delvis sammanhängande med en kraftig utveckling av marknaden för dvd och hemmabio. Det finns de branschorganisationer som menar att legal såväl som illegal nedladdning av film har påverkat biografens konkurrenskraft. Digitaliseringen av biografteknikenskapar nya möjligheter, men också hot. Omfattande investeringar krävs för att följa med i den digitala utvecklingen, samtidigt som många biografer brottas med vikande publiksiffror, Det ses mer film än någonsin, men mer och mer film ses i andra former än på biografer Det har också skett strukturomvandlingar i branschen. Astorias konkurs sommaren 2007 har lett till att SF fått en dominerande ställning på biografmarknaden. När det gäller kvalitetsfilmsområdet har distributören Triangelfilms konkurs (även den sommaren 2007) skapat en oro för kvalitetsfilmens möjlighet att hävda sig på de svenska biograferna.

Tabell 1.1 Stöd som administreras as av Film i hela landet.

Stöd	Anvisade belopp 2007 (cirka)	Målgrupp/sökanden
Stöd till import och lansering av kvalitetsfilm	3 400 000 kr	Distributörer/importörer av utländsk kvalitetsfilm (600 000 är reserverat till versionering av barnfilm)
Stöd till spridning av kort och dokumentärfilm	1 500 000 kr	Distributörer eller andra aktörer som avser att sprida svensk kort- och dokumentärfilm
Stöd till film och video för syntolkning och textning på svenskt språk	1 400 000 kr	Distributörer, intresseorganisationer
Stöd till parallelldistribution av filmkopior	6 900 000 kr	Biografer i små och medelstora orter
Stöd till lansering av svensk långfilm	4 700 000 kr	Distributörer
Stöd till anordnare av biografföreställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga	1 600 000 kr	Föreningsdrivna biografer/visningsorganisationer
Stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film	9 100 000 kr	Biografer i små och medelstora orter (och till komplementbiografer)
Stöd till biografägare för teknisk upprustning	3 100 000 kr	Biografer i små och medelstora orter (och till komplementbiografer)
Stöd till biografägare för lokalt publikarbete	2 600 000 kr	Biografägare i små och medelstora orter (och till komplementbiografer)
Stöd till sommarbio	(800 000 ingår i lok publikarbete)	Biografägare i små och medelstora orter (och till komplementbiografer)
Stöd till regionala resurscentrum	15 900 000 kr	Landsting, regionförbund
Stöd till regionala produktionscentrum	4 720 000 kr	Reg produktionscentrum
Stöd till visningsorganisationer	7 200 000 kr	Ideella föreningar som stödjer eller själva visar film på biograf
Stöd till filmfestivaler	2 100 000 kr	Filmfestivaler

Källa: Uppgifter från Filminstitutet

Kulturpolitiskt har regioner trätt in som starkare aktörer på filmens arena. En bidragande orsak till detta är det stöd som Filminstitutet sedan 1997 gett stöd till utbyggnaden av regional filmverksamhet. Idag spelar regionala resurs- och produktionscentrum en viktig roll, särskilt vad gäller skolbio och pedagogik, och ibland vad gäller produktion av film. Även kommuner engagerar sig i filmen och en del kommuner har kulturpolitiska mål som innefattar film, t.ex. i form av festivaler och liknande. Den verklighet där stöden förväntas skapa en effekt har med andra ord förändrats i flera avseenden.

Syfte med utvärderingen

Filminstitutet har en omfattande statistisk rapportering och det finns kunskap om antal besökare i biografsalonger och på olika filmer. Det saknas inte uppföljning av hur de ovan nämnda stöden används. De ekonomiska utfallen är kända. Vidare så sker en återrapportering för en del av bidragsformerna, det finns t.ex. rapporter från de biografägare som haft stöd för teknisk upprustning och för lokalt publikarbete. Sommarbio dokumenteras i en rapport efter varje års verksamhet.

Filminstitutet har beställt två mera omfattande utvärderingar[1] som behandlat såväl genomförande som måluppfyllelse och ändamålsenlighet. En av dessa var en utvärdering av stödet till regionala resurscentrum (Forss, 2004) och en annan var en analys av biografstöden och stöd till parallelldistribution (Nordström, 2005). Det har dock aldrig gjorts någon samlad bedömning av stöden i förhållande till de kulturpolitiska målen. Syftet med den här utvärderingen är att råda bot på den bristen och för första gången göra en kritisk granskning av stödens handläggning och effekter.

Uppdraget omfattar utvärdering av stöd till distributörer, biografägare, visningsorganisationer och filmfestivaler. I uppdraget ingår att analysera mål och effekter samt ge förslag till utveckling av stödformerna och deras hantering.

Varför görs utvärderingen just nu, hösten 2007? Det finns flera skäl för det. För det första beror det på omvärldsförändringar, t.ex. strukturförändringar i filmbranschen och teknikens utveckling. För det andra har stöden aldrig utvärderats sammantaget och några av dem har inte utvärderats alls, trots en lång historia. Det är helt enkelt dags att se över hur de fungerar. För det tredje sker en mera övergripande översyn internt av Filminstitutets verksamhet, bl.a. i en serie dialoger mellan Filminstitutets ledning och olika delar av filmbranschen. Ambitionen är att detta ska leda till omprövning och nya initiativ för att stärka film i Sverige. Den här utvärderingen ska föda in evidensbaserad kunskap om måluppfyllelse i det arbetet. Utvärderingen kan inte i sig generera nya idéer om film och kulturpolitik, men den kan ge säker och tillförlitlig kunskap om effekter och effektivitet och detta kan andra använda för att utveckla verksamheten.

Utvärderingsmetod

Filminstitutet har anlitat Andante – tools for thinking AB för att genomföra utvärderingen. Detta är ett oberoende företag som är specialiserat på utvärdering (företaget presenteras på www.andante-evaluation.com). Torkel Stål är projektanställd för att arbeta med utvärderingen och Kim Forss, som är företagets ägare, deltar i arbetet. Det är dock Torkel Stål som genomför det praktiska arbetet med datainsamling och analys, samt som skriver huvuddelen av den här rapporten (kapitel 2). Torkel Stål är kulturgeograf och har tidigare praktiserat på Filminstitutet. Kim Forss är ekonomie doktor och har arbetat med utvärdering inom många områden, bl.a. för Kulturrådet, Regeringskansliet och internationella organisationer.

Den här utvärderingen bygger på tre informationskällor. För det första har vi bearbetat statistiska uppgifter om biografer, biobesök, repertoar, samt ekonomiska data om

[1] Utvärdering definieras här (i enlighet med internationell standard, se The Program Evaluation Standards, 1994) som en systematisk bedömning av värde (*the systematic inquiry into the worth or merit of an object*). Med systematisk menas då grundad på vetenskapliga metoder, och med värde menas en bedömning t.ex. i förhållande till måluppfyllelse, relevans, eller vad som kan annars vara en lämplig grund för bedömning.

filmbranschen. Dessa uppgifter har i huvudsak funnits i Filminstitutets datasystem och har kommit som en del av den ordinarie rapporteringen från biografer och andra aktörer till Filminstitutet. Thomas Bryntesson på Filminstitutet har varit till stor hjälp för att samla in och tolka det materialet.

För det andra har vi gått ut med en enkätundersökning till biografägare. Vi har gjort ett slumpmässigt urval av 100 bland en population på 1.099 biografsalonger som återfinns i Filminstitutets databas. Enkäten ställer frågor om val av repertoar, kunskap om publikens reaktioner, samt villkor för biografens överlevnad och utmaningar för framtiden. Den ger oss en bild av hur stödet uppfattas av dem som det riktas till och fångar även in deras syn på handläggning av stödformerna. Svarsfrekvensen var dock låg, enbart 38%, vilket har begränsat möjligheten att använda svaren i analysen.

För det tredje har vi genomfört två omgångar av intervjuer. De första intervjuerna genomfördes öppet och ostrukturerat och syftade till att ge oss en bild av problem och möjligheter vad gäller stöden, samt kunskaper som behövdes i den fortsatta utvärderingen. De därpå följande intervjuerna gjordes strukturerade och inriktades på respondenter som varit direkt berörda av stödformerna. Våra intervjuer redovisas i bilaga 1. De har alla genomförts under anonymitet.

Utvärderingsarbetet påbörjades i mitten av augusti 2007 och avslutades drygt 2 månader senare, i slutet av oktober månad. Vi har haft ett nära samarbete med Filminstitutets ledning och med enhetschefen för Film i hela landet, Elisabeth Wengström. Det är vi som externa utvärderare som står för analys av datamaterialet och de slutsatser som presenteras i rapporten. Vi har dock strävat efter ett nära samarbete både med Filminstitutet och med andra intressenter kring stöden. Ett första utkast av den här rapporten har sänts ut på remiss och gett dem möjlighet att rätta felaktigheter och lämna synpunkt på vår analys, slutsatser och rekommendationer. I den slutliga versionen av utvärderingen har vi infört sådana synpunkter, även om vi inte alltid tycker oss kunna dra samma slutsatser – men läsaren ska tydligt kunna se vem som står för vad i idéinnehållet. Bilaga 4 innehåller de olika remissvaren.

Begränsningar och tillförlitlighet

Det största problemet i den här utvärderingen liksom i många andra är att förklara sambandet mellan en bidragsform eller en intervention och vad som händer i verkligheten. Det är klart att de övergripande målen för delar av filmpolitiken inte uppnås; biografer har svårt att överleva, antalet besökare minskar och utbudet av film är mindre diversifierat än det varit. Samtidigt innebär det inte att stöden har misslyckats. Frågan är vad som hade hänt utan stöd; hade situationen varit ännu värre, likadan, eller kanske till och med bättre? Det kontrafaktiska förloppet är svårt att bedöma. Våra resonemang på den punkten är hypotetiska, och vi menar att stöden sällan är mer än en mindre faktor vad gäller att påverka de övergripande förloppen om filmens ställning i samhället.

Både intervjuer och enkäter påverkas av att det är en mindre del av de berörda som kommit till tals i utvärderingen. Alla besvarade inte enkäten, och det är troligt att de som besvarat den är mer intresserade och positiva till Filminstitutets arbete än de som valde att inte svara. Intervjuerna var öppna och vi har inte intrycket att de svarande anpassade svaren efter vad Filminstitutet skulle vilja höra. Däremot är det klart att respondenterna talar i eget intresse, och synpunkter på stödens effekt och effektivitet ska givetvis tolkas i det skenet.

Vi har många argument om stödens effekter som illustreras med exempel. Varje film och varje visning är unik, och det finns en risk att dra för långtgående slutsatser på sådana exempel. Vi har i regel använt exempel för att åskådliggöra analysen och ibland tar vi sannolikt sådana synpunkter väl långt. Det är dock möjligt att remissinstanserna nyanserat och fördjupat bilden.

Anvisning till läsare

Efter detta inledningskapitel går vi igenom respektive stödform i kapitel 2. Detta är den empiriska och analytiska delen av utvärderingen. Varje stöd presenteras genom sin historik, sina mål, data om måluppfyllelse, analys av hur det handläggs, samt synpunkter från intervjuer och enkäter. Varje avsnitt leder till en slutsats om respektive stödforms effekter. Kapitel 3 lyfter blicken och presenterar en övergripande analys av de olika bidragsformerna i förhållande till de kulturpolitiska målen. Det avslutande kapitlet vänder blicken mot framtiden och presenterar slutsatser och rekommendationer.

Kapitel 2. Genomgång av de olika stödformerna

I det här kapitlet presenteras datamaterialet i utvärderingen och vi går igenom varje stödform. Bakgrunden till de olika bidragen skisseras och deras mål beskrivs. Vi redovisar det empiriska materialet i form av statistik, enkätundersökning och intervjuer. Detta leder till en preliminär bedömning av måluppfyllelse för varje stöd, och vi diskuterar även hur respektive stöd administreras; dvs. hur det utlyses, hur ansökningar sker, hur de bedöms och hur urvalet sker. Beskrivningen av varje stödform avslutat med slutsatser om just det stödet utifrån dess mål och handläggningen av stödet.

Kapitel 2.1 Stöd till import och lansering av kvalitetsfilm

Historik

Stödet till import och lansering av kvalitetsfilm har existerat i sin nuvarande form, med handläggare och referensgrupp inom Filminstitutets verksamhet sedan 1993. Före 1993 fanns ett liknande stöd till import och lansering av kvalitetsfilm inom *visningsnämnden* – en instans utsedd av regeringen 1982 med uppdrag att öka intresset av, samt möjligheterna att se, värdefull film för barn/ungdom och vuxna. 1987/1988 inrättades ett kansli för visningsnämndens verksamhet inom Filminstitutet, och när visningsnämnden lades ner 1993 flyttades handläggningen av stödet över till Filminstitutet.

Filminstitutet har samtidigt en historia av egna distributionsprojekt. Redan på 1960-talet bedrevs turnerande filmvisningar med syfte att sprida konstnärligt värdefull film utanför de största städerna. 1980/1981 fick Filminstitutet extra anslag för att bedriva egen distribution av filmer riktade både till barn och vuxna. Följande år fram till 1993 kan beskrivas som Filminstitutets glansdagar som ”filmbolag”. 1993 mötte denna filmbolagsverksamhet ett motstånd i ett riksdagsbeslut som förbjöd Filminstitutet att importera film. Resultatet blev att institutets egen import av vuxenfilm lades ner, samtidigt som importstödet ökade.

Mål

I propositionen från 2005 placeras stödet till import och lansering av kvalitetsfilm utanför filmavtalets ram, inom det nya filmkulturella anslag som finansieras helt av staten. Stödet ges i propositionen ett mångfaldsmål, det syftar bland annat till att den svenska publiken ska ha tillgång till ”ett varierat filmutbud” omfattande ”filmer från alla delar av världen” (prop 2005/06:3). Det påpekas också i propositionen att det finns skäl att betona stödet inom den statliga filmpolitiken, då resurserna avsatta i 2000 års filmavtal inte varit tillräckliga för att fullt ut utnyttja ”filmernas publika potential” (prop 2005/06:3). En koppling görs också till stödet till parallelldistribution, som i och med 2006 års filmavtal, även omfattar ”filmer med mindre lanseringsresurser” (prop 2005/06:3). I propositionen anges också att stödet bör ”omfatta versionering av utländsk barnfilm” (prop 2005/06:3). Versionering har ingått i stödet sedan 2000.

Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet är att det ska ”öka möjligheten till en geografisk och tematisk breddning av filmrepertoaren” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1577,).

Handläggning

Stödet fördelas fem gånger per år efter beslut av Filminstitutets VD. Handläggaren för stödet rekommenderar beslut i samråd med en referensgrupp, i nuläget bestående av tre personer, varav en är extern och två är anställda på SFI. Ansökningsperioderna är begränsade och anpassade efter fördelningstillfällena. Enligt Film i hela landets egna beräkningar lade avdelningen över 500 timmar på handläggningen av stödet 2006. I handläggningen ingår genomgång av ansökande filmer. Referensgruppen kostade cirka 80 000 kronor 2006 (två externa medlemmar). Antalet ansökningar har, som tabell 2.1.1 visar, ökat sedan 2001. Ansökningarna för versioneringsstöd har varit relativt få under hela perioden.

Tabell 2.1.1 Antal ansökningar 2001 – 2006.

	2001	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**
Import/Lansering	86	93	106	78	97	105
Versionering	5	-	3	1	3	2
Summa	91	93	109	79	100	107

Källa: Filminstitutets ärendehanteringssystem Filemaker.

Måluppfyllelse

Som tabell 2.1.2 visar så har stödets omfattning inte ökat under 2006, trots att det i propositionen talas om behov av ökade resurser. Både stödbeloppet och antalet titlar har minskat något sedan 2005. Sett över hela femårsperioden har stödet legat på en jämn nivå, med omkring fyrtio stödda titlar och omkring fyra miljoner kronor per år. Stödet per titel ligger i genomsnitt på omkring 100 000 kronor. Här finns dock stora skillnader, då titlar som fått versioneringsstöd har fått upp till 400 000 kronor, samtidigt som enstaka kortfilmstitlar har fått mindre än 30 000 kronor.

Tabell 2.1.2 Stödets omfattning 2001 – 2006.

	2001	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**
Titlar	32	39	43	38	42	36
Belopp	3 701 000	3 800 000	4 130 000	3 750 000	4 195 000	3 735 000
Belopp/titel	115 656	97 436	96 047	98 684	99 881	103 750

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Folkets Bio och Triangelfilm är de överlägset största stödmottagarna under den aktuella perioden, med 72 respektive 69 stödda titlar. Som synliggörs i tabell 2.3 så har även Nonstop Entertainment varit en stor stödmottagare med 30 stödda titlar. Novemberfilm var en av de större stödmottagarna under periodens första fyra år, men har under periodens två sista år inte fått några utbetalade stöd (även om det kan finnas beviljade stöd som inte syns i denna sammanställning då de inte blivit utbetalade). Det 2003 och 2004 var spridningen mellan olika distributörer som störst, medan stödet sedan 2005 alltmer har koncentrerats till ett fåtal distributörer. Till viss del är det samma distributörer som dominerar bland ansökningarna. Men både Triangelfilm och Nonstop har fått fler avslag än Folkets Bio. Sony/Columbia, Noble, Polfilm, Scanbox, Starlet och 20th Century Fox har alla fått fler avslag än beviljade stöd under den aktuella perioden.

Tabell 2.1.3 Antal stödda titlar per distributör 2001 – 2006.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Folkets Bio	15	11	10	10	15	11	*72*
Triangelfilm	8	14	13	12	13	9	*69*
Nonstop Entertainment	2	3	4	4	9	8	*30*
Novemberfilm	1	6	8	1	-	-	*16*
Noble Distribution	-	-	-	5	4	2	*11*
Atlantic	-	-	1	2	-	4	*7*
Sony/Columbia	1	2	2	1	-	-	*6*
Sandrew Metronome	-	-	2	2	-	-	*4*
Starlet Media	-	-	1	1	-	2	*4*
Polfilm	1	1	-	-	-	-	*2*
Övriga	4	2	2	-	1	-	*9*

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Andelen av stödet som har gått till versionering har minskat under den aktuella perioden från 21 procent av stödet 2001 till 7 procent 2006. Samtidigt har storleken på stödet till versionering varierat från år till år (se tabell 2.1.5). 2002 gavs inget stöd alls till versionering. Samtidigt finns det en förklaring till detta, då ingen ansökte om versioneringsstöd detta år.

Tabell 2.1.5 Andelen av stödet som gått till versionering 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Titlar	5	-	2	1	3	2
Stödbelopp	761 000	-	340 000	300 000	445 000	250 000
Andel	21 %	-	8 %	8 %	11 %	7 %

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

2005 premiärvisades 231 filmer på svenska biografers normalrepertoar (spridning i hela eller större delar av landet/mer än enstaka kopior). Av dessa filmer var 193 utländska/importerade. 28 av dessa filmer hade fått stöd, motsvarande 12 procent av antalet filmer på normalrepertoaren. Utöver dessa fanns även 9 stödda filmer bland de 47 utländska filmer som visades på specialrepertoaren (lokala/regionala visningar eller visningar vid speciella tillfällen såsom festival/temavecka).

Under 2005 hade de premiärvisade filmerna på normalrepertoaren strax över 12 miljoner besökare. De 28 stödda filmerna hade sammanlagt strax under 215 000 besökare. I genomsnitt var därmed antalet besök/film omkring 52 000 för filmerna i allmänhet (medianvärde 14 150 besök), men bara omkring 7 700 för de stödda filmerna (medianvärde 2 819 besök). Man kan därmed dra slutsatsen att stödet har gått till filmer som är betydligt smalare än genomsnittet.

Om man räknar med att 20 till 30 kronor/såld biljett går direkt till distributören, blir den genomsnittliga intäkten mellan 150 000 och 230 000 kronor när de gäller de stödda filmerna, mellan 1 och 1,5 miljoner kronor när det gäller premiärvisade filmer i allmänhet 2005 (som för övrigt var ett ovanligt dåligt bioår). Då en normal lanseringsbudget för en kvalitetsfilm enligt distributörerna ligger mellan 100 000 och en miljon kronor, så hade biografvisningen av de stödda filmerna i många fall varit en förlustaffär om distributörerna inte hade fått stöd från SFI. Det är därmed troligt att stödet har bidragit till en ökning av antalet titlar på

repertoaren i allmänhet, och när det gäller smal film i synnerhet. Samtidigt kan man inte vara helt säker, då distributörerna sällan tjänar pengar på en film på bio (utan snarare när den ges ut på DVD) samtidigt som biograffönstret är viktigt som marknadsföringsmedium inför en release på DVD eller försäljning till TV.

Det finns också skillnader mellan de importerade filmer på normalrepertoaren 2005 som hade fått stöd och de importerade filmer som inte hade fått stöd. Som redovisas i tabell 2.1.6 är andelen amerikanska filmer betydligt större i den icke-stödda kategorin, medan europeiska och asiatiska filmer är vanligare bland de stödda filmerna. De stödda filmerna täcker in fler geografiska områden än de icke-stödda filmerna, samtidigt som spridningen mellan olika världsdelar är större i denna grupp. Trots detta finns det även bland de stödda filmerna vissa geografiska hål. Inte en enda film på normalrepertoaren 2005 kom till exempel från Syd- eller Mellanamerika. Samtidigt var mer än häften av de stödda filmerna europeiska.

Tabell 2.1.6 Produktionsländer för filmerna på normalrepertoaren 2005

	EU/EES	USA/Canada	Österuropa (ej EU)	Asien	Afrika	Latinamerika	Oceanien
Stödda	57 %	14 %	4 %	21 %	4 %	-	-
Icke-stödda	27 %	69 %	-	4 %	-	-	1 %

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelse 2005.

Två av filmerna på normalrepertoaren 2005 hade fått versioneringsstöd, däribland japanska *Det levande slottet*, som också var den av de stödda filmerna som lockade flest besökare på bio 2005. Nästan 33 000 besökare såg filmen som hade Sverigepremiär på nio olika orter i oktober 2005.

Synpunkter på stödet

En återkommande uppfattning bland distributörerna som intervjuats[2] var att stödet fungerar som ett renodlat lanseringsstöd - inte som ett importstöd. Bara två av de intervjuade distributörerna menade att stödet påverkat vilka filmer som man valt att importera/köpa rättigheterna till. Däremot hävdade de flesta att stödet kan influera dels om distributören väljer att lansera en film på biograf överhuvudtaget, dels omfattningen av en sådan lansering (både när det gäller antalet kopior och avseende storleken på marknadsföringskampanjen).

Flera av distributörerna påpekade att stödbeloppen är dåligt anpassade efter dagens situation då beloppen har legat på samma nivå väldigt länge. Lanseringsbudgeten för en utländsk kvalitetsfilm ligger i nuläget mellan 100 000 och en miljon kronor. 100 000 kronor räcker till en mikrolansering bestående av en eller högst två filmkopior. Men vill man nå ut bredare krävs det mer. Stödbeloppen bör enligt detta resonemang både höjas och göras mer flexibla. Samtidigt efterfrågar många hårdare krav från SFI när det gäller motprestationer. Distributörer som satsar brett och långsiktigt på kvalitetsfilm bör belönas för detta, menar man. Distributionsstöden inom EU:s MEDIA-program nämns av vissa som en förebild (bortsett från den byråkratiska handläggningen). Samtidigt var en av distributörerna kritisk mot krav på motprestationer. En distributör var också kritisk till stora reklamkampanjer för smal film, då recensioner uppfattades som mer betydelsefullt i sammanhanget.

[2] 16 intervjuer har genomförts med representanter för 13 distributörer.

Enligt flera distributörer finns det en risk i att alltför smala filmer får stöd. En vanlig uppfattning är att stödet ska gå till filmer som har möjlighet att nå en publik. En distributör tyckte att man kunde vara bredare i valet av filmer, och samtidigt kompensera detta med krav på återbetalning för de filmer som gått bra ekonomiskt. En annan informant föreslog att SFI skulle kunna ställa motkrav på ett visst antal kopior, eller att stödbeloppen skulle kunna kopplas till antalet kopior. Man skulle då kunna undvika att filmer som fått stöd enbart gick upp i en kopia och/eller nådde en väldigt begränsad publik. Samtidigt betonade vissa av distributörerna att en film som lockar få besökare vid öppna biografvisningar, samtidigt kan locka desto större publik vid slutna visningar inom filmstudio- eller skolbioverksamheter. Det upplevs som ett problem att statistik saknas över besökare vid slutna visningar.

Distributörerna tycker i allmänhet inte att SFI ska ägna sig åt egen distribution. Istället bör man öka stöden och incitamenten för de distributörer som finns på marknaden. Flera av distributörerna är positivt inställda till de kulturpolitiska mål som ligger bakom stödet. Vissa av dem efterfrågar också ett organisationsstöd som ett komplement till titelstödet, då det nuvarande stödet inte täcker distributörens arbetskostnader med filmerna.

Flera av distributörerna skulle lansera fler utländska barn- och ungdomsfilmer om versioneringsstödet ökade. Dubbning innebär en stor kostnad (cirka 500 000 kronor) och därmed också en stor risk. Samtidigt är det svårt att nå ut till barnpubliken med kvalitetsfilmer, då konkurrensen från Disneyfilmernas marknadsföringskampanjer är stor. Att distributörerna varit avvaktande när det gäller smal barnfilm kan också bero på att deras kunskap om versioneringsstödet varit begränsad. Flera av informanterna kände inte till att man kunde få stöd till dubbning, och flera av dem som kände till stödet var osäkra på dess omfattning. Intrycket var ofta att stödpengarna till dubbning var begränsade. En av distributörerna menade dessutom att man var tvungen att ha en egen biograf för att kunna visa barnfilm.

Distributörerna menar att de saknar makt över biografernas beslut. Vill SFI försäkra sig om att utländsk kvalitetsfilm får utrymme på biografrepertoaren krävs ett särskilt biografstöd med kvalitetsinriktning. Vissa av distributörerna efterfrågar starkt ett sådant biografstöd. En av de intervjuade menade också att det finns ett behov av en särskild biograf för oberoende distributörer. Andra distributörer ifrågasatte istället behovet av att visa kvalitetsfilm på biograf, då man menade att smalare film kan nå en större publik genom andra visningsformat i alternativa miljöer.

Åsikterna om SFI:s bedömningar går isär. Vissa distributörer har stor respekt för SFI:s beslut, medan andra tycker att bedömningarna lätt blir subjektiva och godtyckliga, då tydliga kvalitetskriterier saknas. Flera distributörer misstänker också att det ibland är distributörens namn, snarare än filmen i sig, som bedömts. Även för större distributörer innebär smala filmer en stor risk, då varje projekt i regel har sin egen budget.

Ytterligare ett problem med handläggningen av stödet är att det ibland kan vara problematiskt för distributören att skicka in en kopia av filmen till referensgruppen, som sedan kopieras och skickas runt bland medlemmarna. Detta kan innebära en extra kostnad för distributören som gör ansökningsprocessen dyr. De begränsade ansökningstillfällena har också lett till att distributörerna i vissa fall har låtit bli att ansöka om stödet.

Vissa av distributörerna har förståelse för att handläggningen av stödet tar en viss tid. Andra upplever detta som ett problem då det kan skapa osäkerhet och fördröja distributörernas egna beslut och verksamheter. En av distributörerna tyckte att SFI kunde meddela lite tidigare vart åt det lutade. Feedbacken från SFI när det gäller avslag skulle också kunna bli bättre, så att distributörerna vet vilka filmer SFI vill se mer av och inte känner sig orättvist behandlade.

Slutsatser

- Omkring 12 procent av filmerna på den normala biografrepertoaren 2005 hade fått del av stödet. Troligtvis hade dessa filmer inte hamnat på biografrepertoaren utan stöd, då de lockade betydligt färre besökare än filmer i allmänhet det året (och knappast var lönsamma). Stödet bidrar till att målet om ett bredare utbud på biograferna uppnås.
- Bland de stödda filmerna på repertoaren fanns det också en större variation avseende ursprungsländer än bland de utländska filmer som inte fått stöd. Stödet bidrar därmed också till att variationen av de utländska filmerna på biografrepertoaren ökar. Samtidigt finns det en övervikt av europeiska filmer bland de stödda filmerna.
- En viss del av stödet har gått till versionering varje år förutom 2002, då ingen ansökte om versioneringsstöd. Målet om att versionering ska ingå i stödet kan därmed sägas vara uppfyllt. Samtidigt har andelen som gått till versionering dels varit liten, dels varierat från år till år. Flera av distributörerna efterfrågar ett större versioneringsstöd för att kunna öka antalet lanserade barn- och ungdomsfilmer. Detta avspeglas dock inte i antalet ansökningar.
- Handläggningen av stödet krävde 2006 över 500 timmars arbete/år, samt dessutom en kostnad för referensgruppen. Samtidigt har viss kritik riktats mot att bedömningarna ibland blir subjektiva och godtyckliga. Antalet ansökningar har ökat under den studerade perioden, vilket kan ses som positivt. Samtidigt dominerar ett begränsat antal distributörer både bland ansökningar och bland stödmottagare. Med tydligare kriterier för stödfördelningen skulle man kanske kunna korta arbetstiden och samtidigt minska risken för felaktiga bedömningar. Det råder också osäkerhet om vilka kriterier som används för att bedöma ansökningar och det vore bra att göra dessa tydligare, t.ex. genom i förväg specificerade kriterier och genom att presentera grunderna för beslut – där bidrag tillstyrks liksom där det avslås.

Kapitel 2.2. Stöd till spridning av kort- och dokumentärfilm

Historik

I och med 2000 års filmavtal infördes inom ramen för stödet till film i skolan ett stöd för distribution av kort- och dokumentärfilm. Bakgrunden till denna satsning var dels att man uppmärksammat svårigheter för kort- och dokumentärfilm att nå publiken, dels att man bedömde att skolor kunde vara en central målgrupp för sådana filmer. Då kort- och dokumentärfilm redan hade en viss publik inom TV-fönstret, begränsades stödet till övriga distributionsformer. Samtidigt kom stödet att omfatta andra visningsfönster än biograf, då det även har inkluderat video-, dvd- och Internet-distribution. Eftersom stödet visade sig ha en bredare målgrupp än enbart skolor, kom det i och med 2005 års filmproposition istället att ingå bland stöden för främjande av distribution och visning av värdefull film.

Mål

Från och med 2006 är stödet en del av det statliga filmkulturella anslag som ligger utanför filmavtalet. Enligt propositionen fyller stödet till kort- och dokumentärfilm ”en viktig

funktion för att möjliggöra en ökad spridning av filmerna" (prop 2005/06:3). Filminstitutets nuvarande syfte med stödet är att "öka tillgängligheten till svensk kort- och dokumentärfilm i distributions- och visningsformer utanför televisionen" (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1563, 2007-11-17).

Handläggning

Stödet fördelas löpande efter beslut av Filminstitutets VD på rekommendation av stödets handläggare. Sammanlagt lade Filminstitutets anställda mellan 200 och 500 timmar på handläggningen av stödet 2006. Som framgår i tabell 2.2.1. så har antalet ansökningar per år varierat mellan 37 som lägst och 55 som högst. Antalet ansökningar har ökat något om man ser till hela perioden, men gått upp och ner från år till år. Antalet avslag har varit lågt under hela perioden, även om en viss ökning inträffade 2006.

Tabell 2.2.1. Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ansökningar	43	37	45	42	55	52
Avslag	2	2	2	0	0	4

Källa: Filminstitutets ärendehanteringssystem Filemaker.

Måluppfyllelse

Under perioden 2001 – 2006 så har sammanlagt 243 filmer fått över 9,5 miljoner kronor i stöd. Det totala stödbeloppet har legat omkring 1,5 miljoner per år, men antalet titlar har ökat under perioden, från 34 titlar 2001 till 45 titlar 2006. Samtidigt har stödbeloppen per film minskat från strax under 50 000 kronor vid periodens början, till strax över 30 000 kronor vid dess slut.

Tabell 2.2.2. Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Titlar	34	41	32	37	54	45	243
Belopp	1 650 000	1 598 800	1 580 300	1 587 200	1 627 450	1 495 200	9 538 950
Belopp/titel	48 529	38 995	49 384	42 897	30 138	33 227	-

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Den största stödmottagaren under perioden har varit Folkets Bio. De första tre åren fick även Film i Väst en hel del stöd. FilmCentrum ensamma, eller i samarbete med Athenafilm, är den tredje största stödmottagaren under perioden. Som tabell 2.2.3 visar, så är kategorin "övriga" också stor, då många stödmottagare bara förekommit i enstaka fall. Bland dessa "övriga" stödmottagare är Triangelfilm den enda som fått mer än två stöd under perioden. Antalet stöd har alltmer kommit att koncentreras till en stödmottagare (Folkets Bio). Detta avspeglas också bland ansökningarna, där antalet distributörer har minskat på samma sätt som bland stödmottagarna. 2001 kom 3 ansökningar från Folkets Bio. 2006 ansökte samma distributör om stöd för 39 filmer. Samtidigt har antalet ansökningar från samtliga distributörer utöver Folkets Bio minskat från 40 ansökningar 2001 till 13 ansökningar 2006. Antalet stödmottagare har under samma period minskat från 15 till 8. I de flesta fall avser stöden en

titel, men ibland omfattar ett stöd flera titlar. Filmcentrum fick till exempel ett stöd 2006, men detta stöd omfattade 41 titlar. Detsamma gäller ett av de stöd som samma distributör fick 2004 som omfattade 99 titlar.

Tabell 2.2.3. Antal stöd per distributör 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Totalt
Folkets Bio	3	6	11	23	29	37	*109*
Film i Väst	13	14	6	-	-	-	*33*
Filmcentrum	3	4	1	3	3	1	*15*
Athenafilm/Filmcentrum	-	-	-	-	11	2	*13*
Paradiso	4	1	3	-	-	-	*8*
Film i Värmland	-	1	3	1	1	-	*6*
WG Film	-	-	1	-	2	1	*4*
Filmform	-	-	1	1	1	1	*4*
Sandrew Metronome	1	-	-	1	2	-	*4*
Lisbet Gabrielsson Film	1	-	1	2	-	-	*4*
Övriga	9	15	5	6	5	3	*43*
Totalt	*34*	*41*	*32*	*37*	*54*	*45*	*243*

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Vi har undersökt spridningen för 36 av de filmer som fick stöd 2006. Resultatet presenteras i tabell 2.2.4. Folkets Bio distribuerade 35 av dessa filmer, FilmCentrum en (*Blå Apelsin*). Av de undersökta filmerna hade 29 (81 %) getts ut på DVD. Antalet DVD:er avser i alla fall förutom ett (*Blå Apelsin)*, antalet distribuerade DVD:er. Denna siffra säger därmed ingenting om hur många DVD:er som har sålts eller verkligen nått en publik. Däremot säger siffran något om storleken på lanseringen.

Det stora stödet när det gäller *Blå apelsin*, måste ses i relation till att det egentligen var 41 olika titlar som lanserades i en gemensam katalog. Antalet DVD:er avser i detta fall det totala antalet sålda exemplar av de olika titlar som ingick i katalogen. Att dessa DVD:er såldes till institutioner innebär också att varje kopia förmodligen har nått ett större antal människor än en kopia som sålts till en privatperson hade gjort. Medelvärdet för antal sålda/distribuerade DVD:er var 2 842 kopior (medräknat samtliga 36 titlar, även de som inte gavs ut på DVD). Motsvarande median var 1750 kopior. De titlar som hade de bredaste DVD-lanseringarna var *Jag hatar hundar* och *Zonen*, med 25 000 kopior respektive 10 000 kopior. Båda dessa filmer hade under 20 000 kronor i stöd. Det finns inte någon tydlig koppling mellan stödbelopp och antal DVD: er.

21 av titlarna (58 %) hade fått öppna biografvisningar. *Ballerinagrodan* och *Let go* var de titlar som fick den bredaste spridningen när det gäller öppna biografvisningar. Båda dessa filmer visades på biografer i 10 orter. Både medelvärde och median för samtliga 36 filmer var biografvisningar på 4 orter. 16 av filmerna (44 %) fick också slutna biografvisningar. *Göken Ulla* var den filmen som visades på flest orter när det gäller slutna visningar, med visningar på sammanlagt 13 orter. Medelvärdet för de 36 filmerna var 2 orter när det gäller slutna biografvisningar, medianen var 0 orter. Inte heller i detta fall finns det någon tydlig koppling till stödbeloppen för respektive titel. Förutom DVD- och biografvisningar så spreds en stor del av filmerna även genom skolor/institutioner, Video-on-Demand samt nedladdning på Internet. I tabell 2.2.5. sammanfattas hur stor andel av de undersökta filmerna som spreds i respektive fönster. En majoritet av filmerna har visats genom skolor eller andra institutioner. I övrigt är DVD det vanligaste visningsfönstret för de granskade titlarna från 2006.

Tabell 2.2.4. Spridning av stödda filmer 2006

	Stöd	Antal DVD	Öppna visningar	Slutna visningar	Skolor/ Institution	VoD	Ned-laddning
Blå Apelsin	110 000	1 322	-	-	Ja	-	-
Thin Ice	70 000	3 000	6 orter	-	Ja	Ja	Ja
Torun en passion i silver	55 000	3 000	4 orter	2 orter	Ja	Ja	Ja
Nyheter från skärgården	55 000	1 500	-	-	Ja	Ja	Ja
Jordens minne	50 000	1 500	-	-	Ja	Ja	Ja
Pappa och jag	50 000	1 500	6 orter	1 ort	Ja	Ja	Ja
Bästisar	40 000	3 000	-	-	Ja	Ja	Ja
Aldrig som första gången	40 000	2 000	6 orter	8 orter	Ja	-	-
Filmtecknarna	35 000	1 500	-	-	Ja	-	-
Kall	35 000	1 000	-	-	Ja	-	Ja
Rolling like a stone	35 000	1 000	-	-	Ja	-	-
Modstrilogin epilog	30 000	7 000	6 orter	-	Ja	-	-
Ballerinagrodan	30 000	4 000	10 orter	8 orter	Ja	Ja	Ja
Den fjärde kungen	30 000	2 000	4 orter	7 orter	Ja	Ja	Ja
Det var en gång en skog	30 000	2 000	-	2 orter	Ja	Ja	Ja
Tolv månader	30 000	2 000	-	-	Ja	-	-
Oh shit	30 000	1 500	6 orter	1 ort	Ja	-	-
Världen som den borde vara	28 000	2 000	-	-	Ja	-	-
Blue Karma Tiger	25 000	2 000	6 orter	8 orter	Ja	Ja	Ja
Jack bakom galler	25 000	2 000	6 orter	3 orter	Ja	Ja	Ja
Pedros konstutställning	25 000	2 000	6 orter	3 orter	Ja	Ja	Ja
Kor är fina	25 000	-	6 orter	-	-	-	-
Let go	25 000	-	10 orter	8 orter	Ja	Ja	Ja
Paketet	25 000	-	3 orter	-	-	-	-
Valrossarna	25 000	-	6 orter	-	-	-	-
Jag älskar livet	23 000	1 500	6 orter	-	Ja	Ja	Ja
Annas bästa kompis	20 000	-	4 orter	5 orter	-	-	-
Holly Hallonsten	20 000	-	-	-	-	-	-
Kanin	20 000	-	4 orter	5 orter	-	-	-
Jag hatar hundar	15 000	25 000	-	1 ort	Ja	Ja	Ja
En frusen dröm	15 000	2 500	-	-	Ja	Ja	-
Renmärkning i Jukkasjärvi	14 000	8 000	-	-	Ja	Ja	Ja
Kalven och friheten	13 000	1 500	-	-	Ja	Ja	Ja
The Voice	13 000	1 000	8 orter	-	Ja	-	-
Zonen	12 000	10 000	7 orter	3 orter	Ja	-	-
Göken Ulla	10 000	6 000	6 orter	13 orter	Ja	-	-

Källa: Uppgifter från distributörerna.

Tabell 2.2.5. Antal filmer per visningsfönster 2006

Visningsfönster	Antal filmer	Andel
Skolor/Institutioner	30	83 %
DVD	29	81 %
Öppna biografvisningar	21	58 %
Video-on-Demand	18	50 %
Nedladdning	18	50 %
Slutna biografvisningar	16	44 %

Källa: Uppgifter från distributörerna.

Synpunkter på stödet

Av de distributörer som intervjuats är det framförallt två som fått stöd för spridning av kort- och dokumentärfilm. Dessa stödmottagare var överens om att stödet har varit avgörande för deras lanseringar av kort- och dokumentärfilm. Det finns ingen lönsamhet för dessa filmer, menade de. En av dem påpekade också att de kommersiella kraven i branschen har blivit hårdare, och att i stort sett alla distributörer har lagt ned distribution av kort- och dokumentärfilm. Även den andra intervjuade stödmottagaren menade att antalet aktörer inom området är väldigt begränsat.

De båda stödmottagarna tyckte att det är viktigt att det finns ett DVD-stöd, då samtliga övriga distributionsstöd är begränsade till biograflanseringar. Däremot ifrågasatte de att stödet skulle begränsas till ett visst antal minuter i filmlängd. En av stödmottagarna påpekade att de ibland klippte bort scener från längre filmer för att kunna få stöd för en DVD-lansering. Tog man bort minutgränsen skulle fler ansöka om stödet, trodde denna distributör. Den andra stödmottagaren saknade ett importstöd för DVD, samt ett DVD-stöd för barn- och ungdomsfilm.

Båda stödmottagarna såg också ett problem i att stödet inte täcker arbetskostnaden med filmerna, utan bara (en del av) själva lanseringen. En av dem påpekade också att titelstödet ledde till mycket administration för lite pengar. En av utvärderingens övriga informanter (som inte varit mottagare av detta stöd) efterfrågade också ett organisationsstöd för kortfilmsdistributörer. Titelstödet är bra för filmare, menade samma informant, men distributionen kräver organisationer.

En tredje informant som har fått del av stödet, men mer sällan, ifrågasatte behovet av stöd till DVD-lansering av kortfilm. Dels hävdade denna distributör att DVD-utgiving är mycket billigare än bio, dels hävdades att kortfilm ändå har sin publik i TV-fönstret. Behovet av stöd till kvalitetsfilmsbiografer är större, menade informanten, samt visningsstödet, importstödet, och lanseringsstödet för svensk film.

Åsikterna kring handläggningen av stödet gick isär mellan de intervjuade stödmottagarna. En av dem såg handläggningen som obyråkratisk, snabb och uppmuntrande. Samma informant hade inga problem med redovisningen och tyckte att det hade funnits en bra dialog med Filminstitutet. En av de andra stödmottagarna var mer kritisk och menade att det kunde bli väldigt mycket arbete med de detaljerade redovisningarna av stödet. Samma distributör såg det som ett problem att de fick ligga ute med pengar, då en viss del av stödbeloppet betalas ut

i efterhand. Denna stödmottagare ställde sig också frågande till om det var ekonomin som skulle redovisas, när det kanske hade varit viktigare att följa upp måluppfyllelsen.

Slutsatser

- Av de 36 stödda filmer 2006 som vi har granskat hade 83 % distribuerats genom skolor eller andra institutioner, 81 % hade distribuerats i DVD-format och 58 % hade visats på öppna biografvisningar. Hälften hade också distribuerats via Video-on-Demand, samt genom nedladdning på Internet. 44 % hade visats vid slutna biografvisningar.
- Statistik på hur många som sett filmerna i respektive fönster saknas i de allra flesta fall. I genomsnitt lanserades/såldes filmerna i 2842 DVD-kopior (median 1750 kopior). En genomsnittlig film visades också vid öppna biografvisningar på 4 orter och slutna biografvisningar på 2 orter. Det finns ingen tydlig koppling mellan antalet DVD-kopior, eller antalet biograforter, och storleken på stödet för respektive film. Däremot uppgav stödmottagarna att stödet varit avgörande för att de överhuvudtaget skulle göra en lansering.
- Handläggningen av stödet krävde mellan 200 och 500 timmar av Filminstitutets handläggare 2006. Detta är en ganska hög siffra med tanke på storleken på stödet och på antalet stödmottagare. Det kommer in ett relativt stort antal ansökningar, men många är från samma distributörer. Intervjupersonerna efterfrågar ett organisationsstöd som täcker arbetet med filmerna, samt ett DVD-stöd som inte är begränsat till svensk film under en viss minutgräns.
- Även om stödet 2006 till stor del koncentrerades till en distributör, bör man komma ihåg att det tidigare har funnits ett stort antal stödmottagare. För att undvika att stödet blir ett segmenterat organisationsstöd skulle man kunna fortsätta att ge projektstöd, men uppmuntra till ansökningar omfattande större belopp och fler titlar. Distributörerna skulle kunna ansöka även för mer övergripande projekt, där bedömningen av enskilda titlar lämnas över till stödmottagaren.

Kapitel 2.3 Stöd till parallelldistribution av filmkopior

Historik

1983 gjordes ett försök att reglera avståndet mellan film- och videopremiärer till 12 månader, för att filmerna skulle hinna nå ut även till mindre orter innan videopremiären. Bakgrunden till denna ansats är något oklar, men förmodligen hade det att göra med videofönstrets genomslag och ökade konkurrens mot biografformatet. I vilket fall misslyckades försöket. Följden blev att stödet till parallelldistribution inrättades. Sedan 1993 finns stödet med i filmavtalet. Sedan 1983 har filmernas livslängd på biograf kortats ytterligare. Mot bakgrund av detta höjdes stödet till parallelldistribution i och med 2006 års filmavtal. Ökningen motiverades även med påståendet att filmtitlar tenderar att gå upp i färre kopior idag än tidigare.

Mål

Stödet till parallelldistribution regleras även efter 2006 inom filmavtalet. I propositionen anges att stödet ”syftar till att ge biografer på mindre orter möjlighet att visa aktuell film och att skapa ett bredare filmutbud” (prop 2005/06:3). Det mer övergripande målet är att tillgodose att biografer på mindre orter har möjlighet att överleva. Stödets primära uppgift är därför att ge biograferna tillgång till ”publiksuccéerna som skapar ekonomiska förutsättningar

för biografers fortlevnad" (prop 2005/06:3). Samtidigt har man i och med ökningen av stödet i filmavtalet 2006 även enats om att filmer med mindre lanseringsresurser ska ingå i stödet.

Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet skiljer sig inte från syftesbeskrivningen i propositionen. Filminstitutet skriver att "stödets syfte är att ge biografer på mindre orter möjlighet att visa aktuell film och att skapa ett bredare filmutbud" (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1549,).

Handläggning

Stödet fördelas löpande genom en arbetsgrupp utsedd av referensgruppen för biografstöd, bestående av representanter för olika biografägare. Besluten fattas formellt av Filminstitutets VD, efter att arbetsgruppen, i samråd med handläggaren och referensgruppen för biografstöd, har kommit med förslag på titlar och kopieantal. Arbetsgruppen sköter också kontakten med distributörerna, som i regel lämnar in uppgifter till den förra om kommande lanseringar och dessas omfattning (dock inga formella ansökningar). Arbetsgruppen vill i regel också se förhandsvisningar av filmerna innan de formulerar sina förslag. Filminstitutets handläggare lade mindre än 200 timmar på stödet 2006. Kostnaden för referensgruppen är budgeterad 40 000 kronor om året, varav 12 500 kronor går till sammankallande person i arbetsgruppen.

Måluppfyllelse

Som redovisas i tabell 2.3.1 så har det skett en kraftig ökning både av antalet kopior, av antalet titlar och av de totala stödbeloppen per år under den aktuella perioden. En stor del av denna ökning skedde dock redan 2003.

Tabell 2.3.1 Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Kopior	144	168	270	193	209	423	*1407*
Titlar	26	29	44	28	34	57	*218*
Stödbelopp	2 710 663	2 886 759	5 156 730	3 729 000	3 759 750	6 748 000	24 990 902
Belopp/kopia	18 824	17 183	19 099	19 321	17 989	15 953	-

Källa; Uppgifter från Filminstitutet.

2004 och 2005 minskade både antalet titlar och antalet kopior igen, en minskning som dock togs igen med bred marginal 2006. Samtidigt som det totala stödbeloppet har ökat under perioden, har den genomsnittliga kostnaden per kopia minskat, från nästan 19 000 kronor 2001 till strax under 16 000 kronor 2006. Sammanlagt har 218 filmtitlar och över 1400 kopior fått stöd under perioden.

Bland stödmottagarna dominerar de marknadsledande distributörerna, vilket kan ses som ett tecken på att man uppnått målet om att välja ut de "stora succéerna". Variationen mellan olika år är, som synliggörs i tabell 2.3.1 relativt stor inom denna grupp av storbolag. Däremot är antalet övriga distributörer litet under hela perioden. Att Warner inte har fått något stöd sedan 2003 beror på att Sandrew har ansvarat för Warners svenska distribution under periodens senare år. Bland de större publikframgångarna 2006 har vi valt ut tio filmer, varav nio har fått stöd för parallellkopior, och undersökt hur många orter med mindre än 25 000 invånare som respektive film visades i under de fyra första veckorna från biografpremiären. Resultatet redovisas i tabell 2.3.3.

Tabell 2.3.1 Antal parallellkopior per distributör 2001 – 2006.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
UIP	37	21	53	34	36	71	*252*
Buena Vista	11	27	63	37	26	64	*228*
SF Film	38	14	31	34	40	68	*225*
Sony/Columbia	15	31	29	18	18	64	*175*
Sandrew	13	13	31	27	32	53	*169*
Sonet Film	14	23	43	19	22	41	*162*
Fox	-	26	-	10	29	43	*108*
Triangelfilm	2	3	17	2	1	13	*38*
Warner	14	10	-	-	-	-	*24*
Scanbox	-	-	-	12	5	3	*20*
Noble	-	-	-	-	-	3	*3*
Övriga	-	-	3	-	-	-	*3*
Summa	**144**	**168**	**270**	**193**	**209**	**423**	***1407***

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättlser 2001 – 2006.

Tabell 2.3.3 Antal mindre orter per film och vecka 2006

Film	P-kopior	Distr. kopior	Release	Orter v. 1	v. 2	v. 3	v. 4
Förortsungar	20	80	27 okt	52	49	32	35
Casino Royal	15	100	24 nov	68	64	60	64
Heartbreak Hotel	15	80	24 mars	60	57	65	65
Pirates of the Caribbean	10	80	12 juli	56	70	66	64
Lilla kycklingen	10	130	3 feb	61	69	92	94
Djävulen bär Prada	10	55	20 okt	23	14	16	19
Borat	5	41	3 nov	3	9	17	18
V för Vendetta	4	42	17 mars	3	3	6	7
Att återvända	2	23	29 sep	4	3	3	4
Ice Age 2	0	159	31 mar	61	69	66	58

Källa: Uppgifter från Filminstitutets statistikdatabas.

Någon tydlig koppling mellan antalet p-kopior och antalet orter är svår att urskilja. Istället är det totala kopieantalet i kombination med release-datumet som är avgörande. De filmer som visades på flest mindre orter hade alla premiär under perioden februari till juli. *Ice Age 2* är möjligen ett extremfall, med 159 distributörskopior. Fallet visar dock att distributörerna kan tillgodose de mindre orternas behov med egna kopior under vissa förutsättningar. Samtidigt kan 80 distributörskopior plus 15 p-kopior nå ungefär lika många orter på fyra veckor som en film med 159 distributörskopior. Detta tyder på att p-kopiorna rör sig snabbare än distributörernas egna kopior.

I tabell 2.3.4 presenteras besökssiffrorna på orter under 25 000 invånare för respektive film och vecka. Kolumnen längst till höger visar hur stor del av den totala besöksiffran för de fyra första veckorna som de mindre orterna stod för. Det visar sig att andelen i många fall är betydligt högre än 10 %. Distributörernas påstående att barn- och familjefilm, samt svensk film har en stor publik på mindre orter verkar stämma. När det gäller filmer som har mellan 20 och 33 % av sin publik på mindre orter, kan man nog utgå ifrån att distributörerna skulle ha gått ut med egna kopior om de inte fått stöd för p-kopior. Däremot hade filmer som *Att återvända* och *Borat* kanske inte visats på mindre orter utan stöd, då deras publik nästan

uteslutande finns i städerna. De första två veckorna har de bästa besökssiffrorna generellt, medan tredje och fjärde veckan är gradvis sämre.

Tabell 2.3.4 Publik på mindre orter per film och vecka 2006

Film	Besök v. 1	v. 2	v. 3	v. 4	Summa	Andel besök
Förortsungar	3 090	1 979	1 225	1459	7 753	12 %
Casino Royal	39 571	23 230	17 305	11 241	91 347	19 %
Heartbreak Hotel	35 080	29 464	24 323	16 698	105 565	33 %
Pirates of the Caribbean	33 675	75 245	42 094	27 895	178 909	23 %
Lilla kycklingen	38 533	28 046	31 001	22 281	119 861	30 %
Djävulen bär Prada	11 680	4 415	3 622	3 645	23 362	11 %
Borat	1 595	2 548	5 154	2 468	11 765	4 %
V för Vendetta	752	555	614	603	2 524	2 %
Att återvända	133	140	123	204	600	1 %
Ice Age 2	44 250	30 684	19 292	8 731	102 957	21 %
Snitt	20 836	19 631	14 475	9 523	64 464	16 %

Källa: Uppgifter från Filminstitutets statistikdatabas

Vi har också gjort ett slumpmässigt urval av orter med under 25 000 invånare[3], och studerat hur många filmtitlar som visats på respektive ort under 2006. Vi begränsade oss till titlar som hade premiär 2006. Som redovisas i tabell 2.3.5, så har mellan 58 % och 100 % av filmtitlarna fått stöd för p-kopior. Det finns tydliga skillnader mellan olika orter i urvalsgruppen, både när det gäller antalet filmtitlar och avseende hur stor andel som utgörs av p-titlar. Situationen för en ort som Östra Frölunda är helt annorlunda än för en ort i Hässleholms storlek. Att en titel fått stöd säger ingenting om hur många kopior som stödet omfattat. Det kan röra sig om relativt få p-kopior för vissa titlar. *Fun with Dick and Jane*, är ett sådant exempel, som med 3 p-kopior (och 60 distributörskopior) nådde ut till flera av de minsta orterna i urvalet, däribland Högsäter och Dorotea.

Tabell 2.3.5 Antal titlar per ort 2006

Ort	Antal titlar totalt	Antal p-titlar	Andel p-titlar
Östra Frölunda	10	10	100 %
Högsäter	15	14	93 %
Dorotea	21	20	95 %
Rimbo	22	20	91 %
Osby	48	37	77 %
Säter	50	33	66 %
Bollnäs	57	34	60 %
Hofors	70	44	63 %
Ludvika	85	51	60 %
Hässleholm	86	50	58 %

Källa: Uppgifter från Filminstitutets statistikdatabas

Ser man på hur långt efter premiärdatumet som titlarna visades första gången på respektive ort så framkommer också stora skillnaderna mellan olika orter. För majoriteten av orterna är

[3] Urvalet baserades på en lista över 439 biografer på mindre orter som ingått avtal med SFI avseende stödet för öppna visningar av svensk film.

avståndet över fyra veckor oavsett om titeln fått stöd till p-kopior eller inte. För tre orter är avståndet under fyra veckor när det gäller p-titlar, men inte när det gäller övriga titlar. För Ludvika, den ort med snabbast tillgång till film, är avståndet under fyra veckor för både p-titlar och övriga titlar, men ännu lägre när det gäller p-titlar.

Tabell 2.2.7 Genomsnittligt antal veckor från premiär per ort 2006

Ort	P-titlar		Övriga titlar	
	Medelvärde	Median	Medelvärde	Median
Östra Frölunda	9,1	9,0	-	-
Högsäter	7,2	8,0	5,0	5,0
Dorotea	8,9	7,5	6,0	6,0
Rimbo	8,4	7,0	7,0	7,0
Osby	2,6	2,0	5,2	4,0
Säter	7,4	7,0	9,9	7,0
Bollnäs	6,9	4,5	14,2	6,0
Hofors	2,2	1,0	6,8	5,0
Ludvika	1,3	0,0	3,8	4,0
Hässleholm	1,7	0,0	8,4	7,0

Källa: Uppgifter från Filminstitutets statistikdatabas.

Det finns alltså en tydlig, och i flera fall avgörande skillnad mellan p-titlar och övriga titlar när det gäller de mindre orternas tillgång till aktuell film. Stödet kan vara en bidragande orsak till detta, men det kan också finnas andra faktorer som påverkar att p-titlarna kommer ut snabbare än de övriga titlarna. Ser man på listan över de tjugo största publiksuccéerna 2006, så är nitton av dem, eller 95 %, p-titlar. Flera av dessa filmer hade en relativt stor del av sin publik på mindre orter. För många av filmerna var också distributörernas kopieantal stort.

Synpunkter på stödet

Majoriteten av de biografägare som vi har intervjuat[4] upplever stödet till parallelldistribution som ett viktigt stöd. Den begränsade tillgången till kopior och titlar är ett av de största problemen för biografer på mindre orter, hävdar man. Flera av informanterna påpekade också att behovet av p-kopior är stort, samt att biograferna skulle ha lagts ner om stödet inte funnits. Samtidigt menade en intervjuperson att stödet utnyttjades av distributörerna och att de senare hade gått ut med lika många kopior även om de inte hade fått stöd.

Enkätens respondenter värderade också stödet relativt högt. På en skala mellan ett och tio graderades stödets betydelse till 7,39 i medelvärde och 8 i median. Detta gör det till det tredje högst graderade biografstödet.[5] Samtidigt påpekade både en av biografägarna och flera av distributörerna att det finns en grupp mindre biografer som hamnar utanför stödet eftersom de är belägna på orter som ligger över gränsen vid 25 000 invånare. Enligt distributörerna hamnar dessa biografer ofta utanför distributionen av de egna kopiorna, åtminstone när det gäller filmer med mindre lanseringar samt mellanfilmer. Som ett resultat av detta förekommer det att biografägarna ibland köper in kopior själva.

[4] 7 intervjuer har genomförts med representanter för Folkets Hus och Parker, Våra Gårdar, Bygdegårdarna, Carl Stefan Rydén, Eurostar AB, Folkets Bio samt före detta Astoria Cinemas.

[5] 31 personer svarade på frågan: ”Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.”

Enligt flera av distributörerna täcker inte stödet alla biografer under gränsen heller. Samma orter får p-kopior ofta. En av informanterna påpekade att förutsättningarna skiljer sig mellan orter med mindre än 15 000 invånare och orter som ligger runt 25 000. En av distributörerna menade att 190 – 200 kopior per film krävs för att täcka hela landet. Detta skulle innebära omkring 50 – 180 p-kopior per film, eller ännu fler för de minsta releaserna. En annan distributör trodde att 15 – 20 p-kopior per film skulle räcka för hela biografbeståndet, även om stödet idag inte helt täcker behovet.

Frågan om hur många kopior som krävs för att täcka biografbeståndet är naturligtvis beroende av var man sätter gränsen tidsmässigt. En av distributörerna menade att livslängden inom biograffönstret idag är mellan tre månader och ett halvår, beroende av vad det är för typ av film. En av de andra beräknade avståndet till dvd-premiär till omkring åtta månader. Samtidigt menade samma distributör att det innebär stora skillnader för biografens intäkter om biografen är med från premiären eller inte. Enligt en av de andra distributörerna är de första fem veckorna viktigast. Hur många orter som tio p-kopior täcker per vecka kan enligt en informant vara allt mellan fem och sjuttio.

Flera av distributörerna menade att stödet kan öka kopiornas spridningshastighet, då regeln om max två veckor per ort kan driva upp tempot. Samtidigt menade en distributör att de egna kopiorna ibland kunde komma ut snabbare än p-kopiorna. De flesta var i vilket fall överens om att p-kopiorna var mer förutsägbara för biograferna, då de egna kopiorna kunde fastna längre på en viss ort om de gick bra. En distributör menade också att förutsägbarheten kunde vara viktig för biografernas programsättning och marknadsföring.

En återkommande synpunkt bland distributörerna var att stödets effekter är obefintliga när det gäller smala filmer. Däremot gick åsikterna isär om när p-kopiorna faktiskt är betydelsefulla. Flera av distributörerna hävdade att det var onödigt med p-kopior till de största filmerna, då dessa nådde ut ändå. Stödet hade enligt samma informant störst verkan när det gäller mellanfilmer. Samtidigt hävdade flera av de andra distributörerna att det var för storfilmerna som stödet var viktigast, då det är dessa filmer som betyder mest för biograferna.

Flera distributörer ser en risk i att stödet kan leda till ett slöseri med kopior, då man i vissa fall har gett stöd till väldigt många kopior under samma period och betydligt färre under andra perioder. En distributör tyckte att man kunde bli bättre på att anpassa stödet efter utbudet/efterfrågan samt på att sprida ut kopiorna över hela året. En annan distributör såg ett problem i att mellanfilmer som gick bra ofta fastnade i städerna, samtidigt som man sällan fick stöd eftersom arbetsgruppen tyckte att det egna kopieantalet var för litet.

De flesta distributörerna menade att de antingen har ökat antalet egna kopior de senaste åren, eller legat på samma nivå under en lång period. Flera distributörer hävdade också att de generellt försöker gå ut brett redan från början, då filmernas livslängd har blivit kortare och de första veckorna viktigare. En av informanterna förklarade att man i nuläget försökte lägga visningarna närmare den amerikanska premiären, och att detta gällde hela landet. Samtidigt påpekade en informant att antalet titlar har ökat, även om vissa titlar bara går upp i en kopia.

Distributörerna hade också idéer om att stödet kanske inte var det mest optimala för biograferna i nuläget. En informant menade till exempel att stödet fokuserar på konsekvenserna av biografernas problem, snarare än problemen i sig. Samma person såg stödet som en form av konstgjord andning för biografen och påpekade att det saknade

långsiktighet. Flera av distributörerna föreslog också att en digitalisering av biografbeståndet skulle öka tillgången på kopior och radera behovet av stödet.

Även när det gäller handläggningen av stödet skiljer sig distributörernas åsikter åt. Flera av dem tycker att det är lämpligt att biografägarna fattar besluten, då det är ett biografstöd och då biograferna vet bäst vilka filmer de efterfrågar. En av distributörerna tyckte dock att det är konstigt att visningsorganisationerna själva sitter i arbetsgruppen, när en stor del av p-kopiorna går till visningsorganisationernas biografer. Enligt samma person fick inga biografägare utanför arbetsgruppen veta vilka beslut som fattats av gruppen.

Även en annan distributör var tveksam till att arbetsgruppen skulle ansvara för besluten, då mycket av distributionsbolagets tid gick åt till att ordna förhandsvisningar av filmerna för arbetsgruppen, inte minst då medlemmarna var utspridda geografiskt och ofta hade problem att komma på utsatt tid. Samma informant tyckte att det snarare borde vara Filminstitutets uppgift att professionellt bedöma biografernas behov. Flera av distributörerna tyckte också att arbetsgruppen i flera fall gjorde konstiga eller felaktiga bedömningarna av titlar eller kopieantal.

Distributörerna tycker generellt att redovisningen har blivit mycket enklare efter övergången till det digitala systemet. Däremot vet man inte alltid om det är ”rätt” kopia som redovisas då p-kopiorna blandas med de egna kopiorna, och då även de senare kan visas på mindre orter. En av visningsorganisationerna upplevde att redovisningen var bristfällig. Även Filminstitutets anställda har påpekat att distributörerna kan vara dåliga på att lämna in redovisningar.

I allmänhet var distributörerna emot idén att lägga ansvaret för ansökan på dem. De menade att de i praktiken ansöker redan nu, när de skickar in sina uppgifter till arbetsgruppen, och frågar sig varför man skulle krångla till det. En av distributörerna var inte helt emot en förändring, men tyckte att frågan om beslutsansvaret var viktigare.

Slutsatser

- Om urvalet av orter ovan är representativt kan man dra slutsatsen att omkring 40 % av de mindre orterna har tillgång till p-titlar inom en tvåveckorsperiod från premiären, och till övriga titlar inom en sjuveckorsperiod. Resterande 60 % har tillgång till samtliga titlar inom en nioveckorsperiod från premiären, oavsett om det är en p-titel eller en övrig titel. Detta innebär att alla orter har tillgång till en genomsnittlig film innan dvd-releasen, även om majoriteten av orterna missar de viktigaste försäljningsveckorna. Enstaka titlar kan i vissa fall komma senare än efter nio veckor.
- Utifrån samma urval kan man dra slutsatsen att 50 % av orterna visade mellan 50 och 86 nya titlar under året, medan resterande 50 % visade mellan 10 och 48 titlar. Detta kan jämföras med att 252 långfilmer premiärsattes under det aktuella året. Andelen av titlarna som hade fått parallellstöd låg mellan 58 % och 100 %.
- Det finns inte någon enkel koppling mellan antalet p-kopior och antalet mindre orter som filmen visats i de första fyra veckorna. Snarare är antalet orter beroende av det totala antalet kopior, vilken tid på året som filmen släppts, samt vilken typ av film det handlar om. Vissa filmer har över 30 % av sin publik (de fyra första veckorna) på mindre orter, medan andra filmer har över 95 % av sin publik i städerna. Distributörerna har troligtvis ett egenintresse i att tillgodose en fjärdedel av sin publik.
- Handläggningen av stödet upptog mindre än 200 timmar för Filminstitutets handläggare 2006. Utöver detta tillkommer en kostnad för arbetsgrupp och

referensgrupp på minst 12 500 kronor per år. Kritik har riktats både mot arbetsgruppens sammansättning och mot dess beslut. Större delen av stödet har gått till ett begränsat antal distributörer.

Kapitel 2.4. Stöd till lansering av svensk långfilm

Historik

Stödet till lansering av svensk långfilm inrättades i och med filmavtalet år 2000. Bakgrunden till detta var att kostnaderna för marknadsföring av film hade ökat, samtidigt som lanseringen alltmer uppfattades som avgörande för filmers framgångar hos publiken. Det hade också uppmärksammats att svensk film hade bristande PR-resurser i förhållande till utländska filmer. För att öka möjligheterna för svensk film gav man ett automatiskt stöd till alla svenska filmer som lanserades på biograf. I och med 2006 års filmavtal skedde en förändring av stödet, då det saknades bevis för att stödet verkligen hade lett till en ökning av publiken för svenska filmer. Däremot menade man att stödet hade haft en betydelse för att vissa filmer med begränsade ekonomiska möjligheter över huvud taget skulle få en biograflansering. Man valde därmed att behålla stödet, men gjorde det behovsprövat.

Mål

Lanseringsstödet är det enda distributionsstödet (om man räknar parallellstödet som ett biografstöd) som ingår i 2006 års filmavtal. Stödet syftar enligt propositionen till att ”öka spridningen av svensk långfilm och därmed nå en större publik till dessa filmer” (prop 2005/06:3). Det finns således en tydlig koppling till målet i filmavtalet om att ”verka för att svensk film skall nå en större publik i alla visningsformer” (2006 års filmavtal, s. 1). Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet anger att det ska ”stärka svensk film på biografrepertoaren” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1535,).

Handläggning

Stödet fördelas löpande efter beslut av Filminstitutets VD på rekommendation av handläggaren för stödet samt av stödets referensgrupp. Handläggaren beräknade att stödet upptog mindre än 200 arbetstimmar 2006. Referensgruppen kostar i nuläget ingenting. Om man tar in en extern person i gruppen kan det dock tillkomma en kostnad för detta. 2006 ansökte 41 filmer om stöd. Av dessa fick 22 avslag.

Måluppfyllelse

Under åren 2001 – 2006 har sammanlagt över 63 miljoner kronor getts i stöd till 200 filmer. Som tabell 2.4.1. visar så skedde en kraftig minskning både av antalet titlar och av det totala stödbeloppet i och med det nya filmavtalet 2006. Från att ha legat mellan 10 och 15 miljoner årligen sänktes det totala stödbeloppet till 4,6 miljoner. Samtidigt minskade antalet titlar till 18. Tidigare har mellan 27 och 52 filmer fått stöd per år. Redan 2004 och 2005 minskades stödbeloppen per titel successivt, och 2006 skedde till och med en viss ökning. Ser man på hela perioden har dock de genomsnittliga stödbeloppen minskat tydligt, från över 400 000 till omkring 250 000. De största stödmottagarna under perioden har varit Sonet Film och SF Film. Då stödet till och med 2005 har fördelats per automatik, är det inte så konstigt att de största distributörerna av svensk film även dominerar bland stödmottagarna. Folkets Bio har också varit en stor stödmottagare, under perioden i allmänhet, och 2006 i synnerhet. I övrigt innebar förändringarna av stödet 2006 en tydlig försämring för Sonet och SF, och till viss del

även för Sony/Columbia samt Sandrew Metronome. Dessa fyra distributörer förekom också ofta bland dem som fick avslag 2006.

Tabell 2.4.1. Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Titlar	27	31	33	39	52	18	200
Belopp	11 266 750	10 691 000	15 016 650	10 759 063	11 515 400	4 600 000	63 848 863
Belopp/titel	417 287	344 871	455 050	275 873	221 450	255 556	-

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Tabell 2.4.2. Antal stödda titlar per distributör 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Sonet	7	7	8	9	11	1	43
SF Film	6	8	6	8	12	2	42
Folkets Bio	5	3	5	7	12	8	40
Triangelfilm	2	4	5	2	4	4	21
Sony/Columbia	3	3	4	4	5	2	21
Sandrews	2	2	2	2	3	1	12
Buena Vista	1	1	1	-	2	-	5
Scanbox			1	2	-	-	3
Övriga	1	3	1	5	3	-	13
Summa	*27*	*31*	*33*	*39*	*52*	*18*	*200*

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006

Publiken för premiärsatta svenska filmer har, som tabell 2.4.3. visar, sjunkit något sedan 2001. En viss ökning skedde visserligen 2003 och 2004, men sedan dess har antalet besökare gått ner igen. Ser man på perioden som helhet minskade antalet besökare med 11 %. Stödet har inte haft någon tydlig inverkan på denna utveckling. Visserligen sammanföll publikökningen 2003 med en ökad stödsumma, men samtidigt fortsatte publiken att öka något 2004, trots att stödet minskade detta år. Den stora minskningen i antalet besök 2005 kan inte förklaras av stödet, som ökade något detta år. Publikminskningen 2006 var samtidigt liten i förhållande till stödets förändring detta år.

Tabell 2.4.3. Besökare premiärvisade svenska filmer 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Besökare	2 766 576	2 664 023	3 216 198	3 247 890	2 463 773	2 450 375
Stödsumma	11 266 750	10 691 000	15 016 650	10 759 063	11 515 400	4 600 000

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelse 2006.

Premiärvisade svenska filmers andel av den totala publiken har, som tabell 2.4.4. visar, ökat något under perioden, från 15,3 % 2001 till 16,02 % 2006. Ökningen av stödet 2003 sammanföll med en ökning av svensk films publikandel. Den stora minskningen av stödet 2006 sammanföll dock inte med någon större nedgång för svensk films publikandel. Både 2004 och 2005 gick stödets omfattning och svensk films publikandel i olika riktningar. Ser man till perioden som helhet så minskade stödet med 59 %, samtidigt som publikandelen ökade med 5 %.

Tabell 2.4.4. Premiärvisade svenska filmers andel av totala besök 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Andel	15,3 %	14,6 %	17,70 %	19,55 %	16,87 %	16,02 %
Stödsumma	11 266 750	10 691 000	15 016 650	10 759 063	11 515 400	4 600 000

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelse 2006.

Något enkelt samband finns inte heller mellan stödets storlek och antalet premiärvisade svenska filmer. Samtidigt som antalet besök för svenska filmer har minskat under perioden, så har antalet titlar ökat, från 25 titlar 2001 till 44 titlar 2006. Att stödet mer än halverades 2006 ledde inte till någon minskning av antalet titlar. Däremot avbröts den ökning av svenska titlar som pågått sedan 2003.

Tabell 2.4.4. Antal premiärvisade svenska filmer 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Titlar	25	21	27	36	44	44
Stödsumma	11 266 750	10 691 000	15 016 650	10 759 063	11 515 400	4 600 000

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelse 2006.

I tabell 2.4.5. redovisas antalet besökare för de stödda filmerna 2006. Sammanlagt har dessa filmer lockat omkring 172 000 besökare sedan premiären. Medelvärdet är omkring 9550 besökare per film, medianen omkring 3550 besökare. Detta kan jämföras med att de 44 svenska filmer som hade premiär 2006 sammanlagt har nått en publik på över 3,4 miljoner sedan premiären. Medelvärdet för premiärsatta svenska filmer i allmänhet var därmed omkring 78 500 besökare, medianen omkring 16 500 besökare. Även om alla stödda filmer skulle ha försvunnit från repertoaren om stödet inte hade existerat, skulle svenska filmer från 2006 ändå ha lockat mer än 3,2 miljoner besökare.

Någon tydlig koppling finns inte heller mellan stödbelopp och antalet besökare för dessa filmer. Visserligen var den film som fick störst stöd (*Farväl Falkenberg*) även den film som nådde störst publik. Men för alla stödbelopp under 500 000 kronor, varierar antalet besökare stort. Den film som hamnar på fjärde plats avseende antalet besökare (*Hästmannen*) fick till exempel 100 000 kronor i stöd, samtidigt som filmen med näst sämst publiksiffror (*Container*) fick 300 000 kronor i stöd.

Enligt de intervjuade distributörerna kan en lanseringsbudget för en svensk film ligga på alltifrån 200 000 kronor till sju miljoner. Om man räknar med att mellan 20 och 30 kronor per besökare går till distributören, krävs minst mellan sex och sju tusen besökare för att täcka en lanseringsbudget på 200 000. Bara sex av de stödda filmerna 2006 hade över 6000 besökare. Övriga 12 filmer hade enligt detta resonemang inte gått runt på bio om de inte hade fått stöd. Även för de sex filmer som hade fler än 6000 besökare är det tveksamt om biograflanseringen hade varit lönsam utan stödet. Eftersom stödbeloppen för fem av dessa sex filmer var 200 000 kronor eller mer, så måste lanseringsbudgeten för dessa filmer ha legat på minst 400 000 kronor (stödet täcker högst 50 % av lanseringsbudgeten). Biograflanseringen för majoriteten av de stödda filmerna hade troligtvis inneburit en förlust för distributörerna om de inte hade fått stöd.

Tabell 2.4.5. Antal besökare och föreställningar för stödda filmer 2006

	Besökare	Stöd
Farväl Falkenberg	52 991	500 000
Vikarien	25 810	300 000
Den enskilde medborgaren	20 017	200 000
Hästmannen	18 748	100 000
Desmond & Träskpatraskfällan	14 234	300 000
Alice och jag	7 413	300 000
Dråpet	4 790	200 000
Kärringen därnere	3 826	100 000
Kill your Darlings	3 670	200 000
Inga tårar	3 433	300 000
Alla mår bra	3 190	300 000
The Planet	3 035	200 000
Om konsten att flyga till Kabul	2 949	300 000
Keillers Park	2 851	300 000
Gitmo	2 462	250 000
Spelar du ikväll	979	250 000
Container	778	300 000
Strings	691	200 000

Källa: Statistik från Filminstitutet.

Synpunkter på stödet

De intervjuade distributörerna tyckte i allmänhet att stödet är betydelsefullt och viktigt. Däremot gick åsikterna isär när det gäller förändringen av stödet och den nya mer selektiva inriktningen. Å ena sidan tyckte flera av distributörerna att stödet är viktigt för svensk film i allmänhet, då det är svårare och mer kostsamt att marknadsföra svensk film än amerikansk. Enligt dessa distributörer borde stödet gå till alla svenska filmer, så som det gjort fram till 2006. Å andra sidan tyckte många av distributörerna att förändringen av stödet varit positiv, då stödet upplevdes som mer betydelsefullt för mindre filmer. Enligt denna grupp av distributörer var stora svenska filmer stora oavsett om de fick stöd eller inte.

Det fanns också distributörer som var positiva till förändringen, men samtidigt såg en risk i att stödet kan gå till alltför smala filmer. En av intervjupersonerna påpekade till exempel att en liten lanseringsbudget från distributörens sida var ett tecken på att distributören inte trodde på filmen. Enligt samma person var det bisarrt att satsa mycket pengar på filmer som ingen tror på.

Stödet kan enligt distributörerna vara betydelsefullt på två sätt. I vissa fall har stödet varit avgörande för beslutet att lansera filmen på biograf. En distributör menade att stödet är nödvändigt för att man ska ta risken att satsa på mer osäkra filmer. Flera av de andra informanterna nämnde att stödet har varit avgörande när det gällde att få ut dokumentärfilm på biografer. Samtidigt gällde i många fall att distributörerna hade släppt filmen på biograf även om de inte hade fått stöd. I dessa fall påverkade stödet istället omfattningen av lanseringen, ibland avseende antalet kopior, mer ofta avseende storleken på marknadsföringskampanjen. En av distributörerna menade också att man i regel gjorde två alternativa lanseringsbudgetar, en med stöd och en utan.

Flera av distributörerna var väl medvetna om att stödbeloppen har minskat, och efterfrågade större stödsummor. I gengäld var många av dem öppna för krav på motprestationer eller återbetalning. Man borde belönas om man vågar satsa, menade de. En av distributörerna påpekade dock att för smalare filmer kan det vara ett problem att satsa 50 % av lanseringsbudgeten själv. En av informanterna menade också att varje krona har en effekt, och att effekten blir större ju mindre projektet är.

Liksom när det gäller de andra distributionsstöden så nämndes den nuvarande situationen på biografmarknaden som ett problem. Att det finns färre biografer som distributörerna kan gå till upplevs som problematiskt även när det gäller svensk långfilm. Detta gäller speciellt för smalare filmer. Flera av distributörerna efterfrågade renodlade kvalitetsbiografer.

Förändringen av stödet har lett till en viss förvirring avseende kriterierna för stödfördelningen. En av distributörerna menade att Filminstitutet måste välja vilken typ av film det är som man vill stödja, och formulera ett nytt mål för stödet. Flera av de andra informanterna undrade vilka kriterier som låg till grund för bedömningarna. Liksom när det gäller importstödet var vissa distributörer oroliga för att det var distributörens namn snarare än filmen som bedömdes. Flera distributörer frågade sig också hur man kunde bedöma kvalitet och vem som var lämpad att göra detta.

De flesta distributörerna tyckte att handläggningen av stödet fungerade bra. I flera fall upplevdes kontakten med Filminstitutet som bra och enkel, man fick snabba besked och hade en fungerade dialog med handläggaren. En av distributörerna upplevde det som ett problem att de fick ligga ute med pengar, då detta påverkade verksamheten negativt. Två av distributörerna nämnde också att det kunde vara krångligt att ordna fram en visningskopia av filmen flera månader innan premiären, samt att det kunde vara problematiskt att lämna ifrån sig ofärdigt material. I något fall upplevde en av distributörerna också att Filminstitutet hade varit dåliga på att motivera avslag samt att handläggaren hade varit svår att få tag i.

Slutsatser

- Antalet besökare för premiärvisade svenska filmer har minskat under perioden 2001 – 2006. Även om detta sammanfaller med en minskning av stödet, så finns det inget tydligt samband mellan skillnader i stödbelopp och skillnader i publik från år till år. Medan antalet besökare under perioden minskade med 11 %, så minskade stödbeloppet med 59 %. Under samma period så ökade premiärvisade svenska filmers andel av de totala besöken med 5 %.
- Under perioden har antalet premiärsatta svenska filmer ökat, från 25 titlar 2001 till 44 titlar 2006. Då stödets omfattning har minskat under denna period, är det svårt att se något enkelt samband mellan stödbelopp och antalet titlar. Samtidigt hade majoriteten av de filmer som fick stöd 2006 troligtvis gått med förlust utan stöd, då deras publiksiffror i de flesta fall låg långt under genomsnittet för svenska filmer detta år. Enligt distributörerna har stödet i flera fall varit avgörande för valet att lansera filmen på biograf.
- Stödet har således inte bidragit till en ökning av den totala publiken för svensk film. Däremot har stödet breddat utbudet av svenska titlar på repertoaren. Åsikterna går isär bland distributörerna om stödet bör vara ett generellt stöd för svensk film eller ett stöd för smalare svenska filmer. Från båda sidor efterfrågas dock en tydlighet kring mål och kriterier för stödfördelningen.
- Handläggningen av stödet upptog mindre än 200 timmar av Filminstitutets handläggares arbetstid 2006. Referensgruppen för stödet kostar i nuläget ingenting.

Distributörerna upplever generellt sett att handläggningen fungerar bra. I vissa fall kan det vara ett problem med visningskopior av filmerna innan premiären. Flera av distributörerna ifrågasatte också hur bedömningen och urvalet av filmer går till.

Kapitel 2.5. Stöd till anordnare av biografföreställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga

Historik

Stödet till anordnare av biografföreställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga infördes i och med 2000 års filmavtal. Bakgrunden till införandet av detta stöd var att föreningsdrivna biografer sedan 1997 hade blivit skyldiga att betala mervärdesskatt på filmhyror och fraktkostnader. Detta upplevdes som ett problem då de föreningsägda biograferna samtidigt saknade rätt att göra avdrag för ingående mervärdesskatt eftersom de i regel inte var skatteskyldiga vid försäljning av biobiljetter.

Mål

Något egentligt mål med stödet uttrycks inte i propositionen. Däremot diskuteras den problematik som ligger bakom stödet (och som beskrivits ovan). I och med uppdelningen mellan filmavtal och statlig filmpolitik som gjordes 2006, så hamnade stödet liksom de andra biografstöden inom avtalsdelen. Enligt Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet ska det fungera som en ”momskompensation” som ”utgår till föreningsdrivna biografer” och ”utbetalas i första hand via de visningsorganisationer som organiserar berörda biografer” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1647,). De visningsorganisationer som nämns är Folkets Hus Riksorganisation, Våra Gårdar, Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Bio samt Sveriges Förenade Filmstudios. Samtidigt som stödet i första hand ska fördelas via dessa visningsorganisationer så avser det enligt samma riktlinjer att ”kompensera den lokala biografföreningen/anordnaren” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1647,).

Handläggning

Utbetalning sker tre gånger per år för ovan nämnda stödmottagare. För övriga föreningar som anordnar biografföreställningar (och som ansökt om stödet) betalas stödet ut en gång per år. Filminstitutets handläggare beräknar att stödet upptog mindre än 200 arbetstimmar 2006. Stödbeloppen baseras på föreningarnas beräknade eller redovisade kostnader för filmhyror och fraktkostnader. I vissa fall bygger dessa beräkningar på schablonbelopp. Några kvalitativa bedömningar av ansökningar görs inte, utan stödet fördelas utifrån ekonomiska beräkningar.

Måluppfyllelse

Som tabell 2.5.1. visar så har antalet stödmottagare ökat något under perioden, från sex föreningar 2001 till tio föreningar 2006. Som mest fick 11 föreningar stöd 2004. Sammanlagt har strax över tio miljoner kronor fördelats under perioden. Stödbeloppen har legat omkring 1,6 miljoner alla år, förutom 2003 då närmare två miljoner kronor fördelades.

Tabell 2.5.1. Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Antal	6	8	8	11	10	10	-
Stödbelopp	1 670 231	1 663 891	1 975 793	1 600 000	1 585 204	1 614 795	*10 109 914*

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Ser man på fördelningen mellan olika stödmottagare så finns det stora skillnader. Folkets Hus och Parker är den största mottagaren med sammanlagt över sex miljoner kronor i stöd under perioden. Som tabell 2.5.2. visar så har även Våra Gårdar fått över två miljoner kronor i stöd mellan 2001 och 2006. Folkets Bio och Sveriges Förenade Filmstudios har fått mellan 500 000 kronor och en miljon, medan Bygdegårdarnas Riksförbund och Tomelilla-Brösarps Biograffören ing har mottagit strax över 150 000 kronor. Desto mindre stödbelopp har gått till Musikföreningen Friskt Vågat, Rialto Bio, Slite Bio, Kulturföreningen Reflex, samt Bäckegårdens Bio. Samtidigt som skillnaden mellan olika stödmottagare är stor så är skillnaden mellan olika år liten.

Tabell 2.5.2. Stödfördelningen per förening 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
FHP	1 087 127	1 034 245	1 266 674	975 757	975 757	947 904	*6 287 464*
Våra Gårdar	305 382	330 203	393 415	328 460	328 460	336 961	*2 022 881*
Folkets Bio	155 944	161 977	157 260	121 002	121 002	148 833	*866 018*
SFF	90 560	71 766	97 084	86 027	86 027	100 997	*532 461*
Bygdegårdarna	29 715	21 639	27 955	28 432	28 432	29 095	*165 268*
Tomellilla	-	40 880	28 179	26 702	26 702	32 013	*154 476*
Friskt vågat	-	-	-	12 064	12 064	12 166	*36 294*
Rialto bio	-	-	-	14 796	-	-	*14 796*
Slite bio	-	-	-	3 833	3 833	4 953	*12 619*
Reflex	-	1 818	2 858	2 169	2 169	1 630	*10 644*
Bäckegården	1 503	1 363	2 368	758	758	243	*6 993*
Summa	*1 668 728*	*1 660 710*	*1 975 793*	*1 600 000*	*1 585 204*	*1 614 795*	*10 105 230*

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Tabell 2.5.3. Stödets andel av momskostnaderna

	Momskostnad	Stödbelopp	Andel %
Folkets Hus och Parker	1 035 876	947 904	91,5
Våra Gårdar	368 233	336 961	91,5
Folkets Bio	162 646	148 833	91,5
SFF	110 370	100 997	91,5
Bygdegårdarna	31 796	29 095	91,5
Tomelilla-Brösarps	34 984	32 013	91,5
Friskt vågat	13 295	12 166	91,5
Slite bio	5 413	4 953	91,5
Kulturförening Reflex	1 781	1 630	91,5
Bäckegårdens Bio	266	243	91,4

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

2006 motsvarade stödbeloppen 91,5 % av momskostnaderna för samtliga stödmottagare utom en. För den minsta stödmottagaren var stödets andel 91,4 %. Respektive förenings momskostnader samt stödbelopp redovisas i tabell 2.5.3. Anledningen till att stödet inte har kompenserat hela momskostnaden är att stödets budget inte täcker den totala summan av samtliga föreningars momskostnader. Om fler föreningar ansöker om stödet, måste Filminstitutet antingen höja stödsumman eller minska kompensationen.

Redovisningen av momskostnaden som stödet är baserat på skiljer sig åt mellan olika stödmottagare. Som tabell 2.5.3. visar så har ingen av de fyra största stödmottagarna redovisat någon faktiskt momskostnad. De två största har inte heller lämnat in någon uppgift om kostnaden för filmhyror och frakt. Istället baseras stödet för dessa två föreningar på ett schablonbelopp beräknat som 50 % av biljettintäkterna. När det gäller de tredje och fjärde största stödmottagarna är stödet beräknat utifrån kortfattade uppskattningar av kostnader för filmhyror och frakt. Övriga sex föreningar har skickat in mer detaljerade redovisningar av momskostnader och/eller kostnader för filmhyror och frakt.

Tabell 2.5.3. Grunderna för beräkningen 2006

Förening	Redovisad momskostnad	Uppskattad kostnad filmhyror & frakt	Schablonbelopp biljettintäkter
Folkets Hus och Parker			X
Våra Gårdar			X
Folkets Bio		X	
SFF		X	
Bygdegårdarna	X		
Tomellilla Brösarps	X		
Friskt Vågat	X		
Slite Bio	X		
Kulturföreningen Reflex	X		
Bäckegårdens Bio	X		

Källa: Stödmottagarnas redovisningar för 2006.

Synpunkter på stödet

Bland de fem stödmottagare som har intervjuats (de fem största 2001 - 2006) betonade flera att stödet är betydelsefullt. En av informanterna menade att om man tog bort momskompensationen så skulle man straffa föreningsägda biografer. En av de andra intervjupersonerna påpekade att det uppstått svårigheter när föreningarna blivit skyldiga att betala moms. Detta ledde till en stor kostnad för biograferna, menade samma person.

Enkätens respondenter gav stödets betydelse ett medelvärde på 6,03 på en skala mellan ett och tio. Motsvarande median var 6. Detta placerar stödet på femte plats i förhållande till de andra biografstöden (sju stöd). Både stödet till visningsorganisationer och stödet till sommarbio graderades lägre.[6]

Flera av de större stödmottagarna påpekade att de inte fördelade stödet till sina lokala biografer utan istället använde det inom riksorganisationen. Samtidigt påpekade dessa stödmottagare att stödet kom de lokala biograferna mer till nytta på detta sätt, då de använde pengarna till utbildningar, kurser, studieresor och andra aktiviteter som dels var subventionerade för de anslutna biograferna, dels syftade till att utveckla dem.

Även vissa av de intervjupersoner som inte varit aktuella som stödmottagare hade synpunkter på stödet. En av informanterna tyckte att stödet var sorgligt. En av de andra intervjupersonerna menade att det var ett egendomligt stöd, och frågade sig varför Filminstitutet ska kompensera för skattelagar som beslutats av staten. Samma person undrade också om det inte fanns många föreningar som anordnade biografföreställningar som inte

[6] 31 personer svarade på frågan: ”Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.”

kände till stödet. Även Filminstitutets handläggare trodde att det kunde finnas många föreningar som visade film som inte kände till stödet.
När det gäller handläggningen av stödet hade intervjupersonerna lite olika uppfattningar. En av stödmottagarna tyckte att det var en fördel att stödet betalas ut tre gånger per år, då detta är viktigt för föreningens likviditet. En av de andra stödmottagarna tyckte tvärtom att det är onödigt och bökigt att stödet delas ut tre gånger om året, då detta skapar mer arbete utan anledning. Filminstitutets handläggare upplevde också handläggningen av stödet som onödigt komplicerad, då den skapar extra jobb tre gånger om året. Två av de andra stödmottagarna tyckte mer allmänt att handläggningen av stödet fungerar bra.

Slutsatser

- Under perioden 2001 – 2006 har mellan sex och elva organisationer per år fått kompensation för sina momskostnader från filmhyror och frakt. Antalet stödda föreningar har ökat något under perioden. Samtidigt finns det troligtvis många föreningar som anordnar biografföreställningar som inte känner till stödet. Att söka upp alla potentiella stödmottagare är en mer eller mindre omöjlig uppgift, då antalet föreningar som visar film dels kan vara väldigt stort, dels kan variera snabbt. Däremot skulle Filminstitutet kunna informera mer om stödet för filmintresserade i allmänhet.
- 2006 fick nio av tio stödmottagare kompensation för 91,5 % av sina momskostnader. Den tionde stödmottagaren fick kompensation för 91,4 % av momskostnaden. Att stödet inte täckte hela momskostnaderna berodde på att efterfrågan var större en stödets budget. Om fler ansöker om stödet måste Filminstitutet antingen öka stödets budget eller minska kompensationen för respektive stödmottagare.
- Ingen av de fyra största stödmottagarna 2006 hade lämnat in fullständiga redovisningar av sina momskostnader. Istället beräknades stödet för dessa föreningar antingen på schablonbelopp baserade på deras biljettintäkter, eller utifrån kortfattade uppskattningar av kostnader för filmhyror och frakt. För att försäkra sig om en rättvis stödfördelning borde Filminstitutet ställa krav på fullständiga redovisningar av faktiska momskostnader från samtliga stödmottagare.
- Flera av stödmottagarna betonade att stödet är betydelsefullt. I enkäten fick stödets betydelse för biografer medelvärdet 6,03 på en skala mellan ett och tio. Motsvarande median var 6. Detta placerar stödet på femte plats i förhållande till de andra biografstöden (sju stöd).
- Filminstitutets handläggare beräknar att stödet upptog mindre än 200 arbetstimmar 2006. Samtidigt upplevde handläggaren att det är onödigt och arbetsskapande att dela upp utbetalningarna på tre olika tillfällen per år. Detta höll en av stödmottagarna med om. En annan stödmottagare tyckte däremot att det är en fördel för föreningens likviditet att stödet delas upp. Då det i nuläget fungerar så att hälften av stödmottagarna får stödet tre gånger per år medan hälften får det en gång per år, så kan man fråga sig om inte samma regler borde gälla för alla.

Kapitel 2.6. Stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film

Historik

Sedan början av 1990-talet har Filminstitutet gett stöd till biografer på mindre och mellanstora orter. Stödet handlade till en början framförallt om teknisk upprustning, men det fanns även ett biografstöd för breddning av repertoaren under 1990-talet. Detta breddningsstöd omfattade små stödbelopp och baserades på vilka filmer som biografen visade. 2000 inrättades det nuvarande stödet till biografägare för öppna visningar av svensk film. Anledningen till att

stödet infördes var att ekonomiska svårigheter hade uppstått för många biografer, i synnerhet på mindre orter, samtidigt som man fruktade att de ekonomiska svårigheterna skulle leda till att biograferna valde bort svensk film. Resonemanget utgick ifrån att de ekonomiska svårigheterna skulle leda till större krav på en stor publik. Samtidigt utgick man outtalat ifrån att det finns en motsättning mellan svensk film och höga publiksiffror.

Mål

I propositionen står det att stödet syftar till ”att motivera biografägare på mindre orter att i högre utsträckning programsätta svensk film” (prop 2005/06:3). Då stödet ligger inom det nuvarande filmavtalet kan detta syfte relateras till avtalsmålet om att ”verka för att svensk film skall nå en större publik i alla visningsformer” (2006 års filmavtal, s. 1). Samtidigt nämner propositionen ett övergripande mål för samtliga biografstöd, nämligen att ”upprätthålla och utveckla biografstrukturen i Sverige” (prop 2005/06:3).

Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet nämner två olika syften. Dels ska stödet ”öka spridningen av svensk film i hela landet, företrädesvis på mindre och medelstora orter”, dels ska det ”bidra till att stärka och upprätthålla biografstrukturen utanför de stora städerna” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1619,).

Handläggning

Stödet fördelas per automatik till biografer på orter med färre än 25 000 invånare som har tecknat avtal med Filminstitutet, genom att det totala stödbeloppet (omkring 9 miljoner per år) delas med antalet sålda biljetter från visningar av svensk film vid dessa biografer. Då stödbeloppen är beroende dels av det totala antalet sålda biljetter, dels av stödets budget, så varierar beloppet per såld biljett från år till år (men det brukar bli omkring 10 kronor per biljett, varför stödet ofta kallas för ”biotian”). Förutom de biografer som har tecknat avtal med Filminstitutet så kan biografer på större orter ansöka om stödet på särskilda skäl. Beslut om stöd på särskilda skäl beslutades fram till Filmavtalet 2006 efter samråd med ett samarbetsråd av branschföreträdare. Från och med den nya avtalsperioden har besluten fattats av Filminstitutets VD efter rekommendationer från stödets handläggare. Detta gäller både stöden för 2005 och 2006, då besluten fattas i efterhand (när besöksstatistiken är klar). Från och med 2006 års filmavtal ändrades också reglerna för stödet. Tidigare riktades stödet till biografer i kommuner med färre än 50 000 invånare.

Filminstitutets anställda beräknar att handläggningen av stödet upptog mindre än 200 timmar 2006. Möjligtvis är denna siffra något missvisande, då ändringar av regler för stödet och påföljande nya avtal med biografer det senaste året har krävt arbetstid som i normala fall inte behövs. 2006 hade Filminstitutet avtal med omkring 440 biografer på mindre orter. Antalet ansökningar för stöd på särskilda skäl, samt antal avslag, för perioden 2001 – 2006 redovisas i tabell 2.6.1. Medan antalet ansökningar har varierat stort mellan olika år, har antalet avslag legat på en ganska låg nivå under hela perioden (siffrorna kan dock vara något missvisande, då registreringen av ansökningar i Filemaker kan ha varit inkomplett i början av perioden).

Tabell 2.6.1 Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Ansökningar	4	40	49	51	34	24	202
Avslag	1	5	1	7	5	5	24

Källa: Filminstitutets ärendehanteringssystem Filemaker

Måluppfyllelse

I tabell 2.6.2 redovisas stödfördelningen per län för åren 2004 – 2006. Fördelningen skiljer sig inte så mycket åt från år till år, men däremot finns det tydliga skillnader mellan olika län. Omkring en femtedel av stödet har gått till Västra Götaland, vilket är den region som har fått störst del av stödet. Även biograferna i Skåne, Dalarna, Gävleborg, och Norrbotten har fått ett stort stöd. Betydligt mindre har Gotland, Halland och Jämtland fått. De nya reglerna i och med 2006 års filmavtal ledde till att kartan ritades om något. Förändringen innebar en tydlig försämring för Västra Götaland, Dalarna och Södermanland, men en tydlig förbättring för Gotland och Halland.

Stödfördelningen (både före och efter de ändrade reglerna) speglar dels hur biografstrukturen på mindre orter ser ut, dels var det finns en publik. Län med många och/eller framgångsrika småortsbiografer får också en stor del av stödet. Län med få och/eller mindre framgångsrika småortsbiografer, får desto mindre stöd. Det är därmed tveksamt om stödet går till de regioner som har svagast biografstruktur, eller till de biografer som har störst ekonomiska svårigheter.

Tabell 2.6.2 Stödfördelning per län 2004 - 2006

Län	2004	2005	2006	Summa
Västra Götaland	1 876 545	1 728 089	1 289 592	*4 894 226*
Skåne	885 562	909 095	952 788	*2 747 445*
Dalarna	994 840	884 730	419 520	*2 299 090*
Gävleborg	638 153	621 709	447 696	*1 707 558*
Norrbotten	741 000	446 897	316 932	*1 504 829*
Jönköping	445 389	374 178	316 896	*1 136 463*
Södermanland	444 724	427 977	193 644	*1 066 345*
Stockholm	394 260	402 699	255 240	*1 052 199*
Värmland	359 433	345 114	294 312	*998 859*
Kalmar	363 014	295 999	207 804	*866 817*
Västernorrland	292 344	296 582	267 588	*856 514*
Västmanland	262 495	298 936	275 088	*836 519*
Uppsala	266 542	292 864	255 996	*815 402*
Östergötland	281 333	248 468	201 408	*731 209*
Örebro	249 109	290 048	94 860	*634 017*
Kronoberg	206 416	175 219	195 024	*576 659*
Blekinge	185 193	125 081	154 644	*464 918*
Västerbotten	163 875	133 848	85 272	*382 995*
Jämtland	117 971	126 445	74 868	*319 284*
Halland	103 180	80 388	134 916	*318 484*
Gotland	0	0	195 804	*195 804*
Summa	*9 271 378*	*8 504 366*	*6 629 892*	*24 405 636*

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Vi har undersökt repertoaren på tjugo slumpmässigt utvalda biografer som fått stöd för öppna visningar 2006.[7] Resultatet presenteras i tabell 2.6.3. Sammanlagt visades 666 titlar på biografrepertoaren i Sverige det aktuella året. Av dessa var 158, eller 24 %, svenska. Elva biografer i urvalsgruppen, eller 55 %, hade en andel som var högre än andelen för riket i helhet. Medianvärdet (27,5) var också strax över den nationella andelen. Stödmottagarna visar

[7] Urvalet baserades på en lista över 439 biografer på mindre orter som ingått avtal med SFI avseende stödet för öppna visningar av svensk film.

alltså något mer svensk film än svenska biografer i allmänhet. Samtidigt varierar antalet svenska titlar stort.

Tabell 2.6.3. Svenska titlar på stödmottagarnas repertoar 2006

	Titlar totalt	Svenska titlar	Andel sv. titlar
Folkets Hus Bio Blankaholm	6	0	0 %
Teaterbio Bollnäs	16	1	6 %
Folkets Hus Bio Forsa	29	6	21 %
Fregatten Kungsbacka	57	12	21 %
Centrum Ronneby	57	13	23 %
Röda Kvarn Ängelholm	69	16	23 %
Grand Skara	71	17	24 %
Medborgarhuset Dorotea	25	6	24 %
Star Ludvika	74	18	24 %
Saga Mjölby	52	14	27 %
Folkan Säter	61	17	28 %
Parkbiograferna 2 Hässleholm	67	19	28 %
Kontrast Hofors	7	2	29 %
Bio Borgen Osby	59	19	32 %
Konsert-Bio Grästorp	42	14	33 %
Centrum Högsäter	17	6	35 %
Frölunda Bio	16	6	38 %
National Rimbo	33	13	39 %
Folkets Hus Bio Degerfors	5	2	40 %
Rättviks Drive in Bio	1	1	100 %
Riket	**666**	**158**	**24 %**

Källa: Statistik från Filminstitutet.

I riket som helhet var svensk films andel av besöken 19 %. Som redovisas i tabell 2.6.4. så var andelen högre än 19 % för femton av tjugo biografer i urvalsgruppen (75 %). Medianvärdet var 25 %. Svensk film har alltså en relativt sett större publik bland stödmottagarna än bland svenska biografer i allmänhet. Samtidigt var andelen för svensk film generellt sett högre när det gäller antalet titlar än när det gäller antalet besök. Icke-svenska filmer hade med andra ord en större publik per titel än vad svenska filmer hade. Det stämmer därmed att det är mer lönsamt att välja bort svensk film än att visa svensk film i de flesta fall.

Samtidigt hade förlusten med att visa svensk film troligtvis varit större för svenska biografer i allmänhet än för biograferna i urvalsgruppen, även om de senare inte hade fått stöd. Den skillnad som finns när det gäller antalet titlar kan bero på att publiken för svensk film är relativt sett större på småortsbiograferna än på rikets biografer i allmänhet.

I enkäten som skickades ut[8] bad vi de ansvariga för biograferna gradera hur viktiga de olika biografstöden är för deras verksamhet.[9] Efter stödet för teknisk upprustning var stödet för öppna visningar det stöd som graderades högst. På en skala mellan ett och tio var medelvärdet för stödet till öppna visningar 8,65 och medianen 9. Det ska dock påpekas att enkäten skickades ut till ett begränsat urval, och att svarsfrekvensen var relativt låg. Samtidigt kan man notera att stödbeloppen för biograferna i urvalsgruppen måste ha blivit ganska

[8] Enkäten skickades ut till ett slumpmässigt urval av 100 biografer. 38 personer svarade på enkäten.
[9] 31 personer svarade på frågan: ”Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.”

blygsamma. Om man räknar med att de fick 10 kronor per besök för svensk film så blir medelvärdet 18 692 kronor, medianen 9880 kronor.

Tabell 2.6.4. Svensk films andel av besöken på de stödda biograferna 2006

	Besök	Besök svensk film	Andel
Folkets Hus Bio Blankaholm	128	0	0 %
Teaterbio Bollnäs	938	68	7 %
Medborgarhuset Dorotea	1 084	127	12 %
Röda Kvarn Ängelholm	43 810	6 833	16 %
Fregatten Kungsbacka	22 726	4 145	18 %
Folkets Hus Bio Degerfors	138	28	20 %
Star Ludvika	17 718	3 680	21 %
National Rimbo	1 469	317	22 %
Konsert-Bio Grästorp	2 990	742	25 %
Centrum Ronneby	14 228	3 540	25 %
Folkets Hus Bio Forsa	1807	450	25 %
Folkan Säter	4 923	1 234	25 %
Grand Skara	14 651	3 691	25 %
Kontrast Hofors	791	209	26 %
Frölunda Bio	329	88	27 %
Parkbiograferna 2 Hässleholm	15 253	4 389	29 %
Saga Mjölby	8 087	2 858	35 %
Centrum Högsäter	1 057	400	38 %
Bio Borgen Osby	8 325	3 284	39 %
Rättviks Drive in Bio	1 300	1 300	100 %
Riket			**19 %**

Källa: Statistik från Filminstitutet.

Stödets betydelse för biografernas filmsättning är också otydlig. För det första uppgav mer än hälften av enkätens respondenter att filmen programsätts centralt av biografkedja eller visningsorganisation som biografen tillhör.[10] I vissa fall är det visserligen den centrala organisationen som är biografägare och får stödet, men i många fall är det inte så. Om det inte är den som ansvarar för programsättningen som får stödet så förlorar stödet sin logik. Visserligen kan centralorganisationerna ha ett egenintresse av att det går bra för de anknutna biograferna, men kopplingen mellan stöd och programsättning blir ändå mer indirekt. När vi bad respondenterna rangordna de viktigaste faktorerna för deras programsättning, så kom ”biotian” på femte plats. De viktigaste faktorerna är, som tabell 2.6.5 visar, filmens kommersiella potential samt tillgången till kopior. Även den mediala uppmärksamheten, distributörens marknadsföring samt filmens kvalitet angavs som viktiga faktorer. Stödet verkar därmed ha en viss betydelse för programsättningen, även om andra faktorer väger tyngre.

I enkäten ställdes även en fråga om huruvida biograferna skulle visa mer svensk film om tillgången till kopior av svenska filmer ökade. 72 % av respondenterna svarade ja på frågan.[11]

[10] 38 personer svarade på frågan: ”Hur programsätts filmen på biografen”.

[11] 36 personer svarade på frågan: ”Skulle du visa mer svensk film om tillgången till filmkopior av svenska titlar ökade?”

Det framstår därmed som att utbudet av kopior av svenska filmer inte motsvarar efterfrågan. Stödets eventuella effekter skulle kanske förstärkas om det fanns fler svenska filmkopior att visa.

Tabell 2.6.5 Viktigaste faktorerna för biografernas programsättning

	Medelvärde	Median
Kommersiell potential	2,67	2
Tillgång till kopior vid premiär	3,03	2
Medial uppmärksamhet	3,25	3
Distributörens marknadsföring	4,31	4
Biotian	4,8	5
*Annat**	5,5	7
Tillgång till promotionmaterial	5,67	6
Påtryckningar från distributörer	6,5	7
* I svaren nämndes bland annat filmens kvalitet, tillgång till kopior samt tidigare besked om filmsättning som viktiga faktorer.		

Källa: Resultaten av enkäten som skickades ut till biografägare.[12]

Tabell 2.6.6. Stödets användningsområden

	Antal	**Procent**
Marknadsföring	9	69
Den löpande verksamheten	9	69
Investering i teknisk upprustning	6	46
Filmhyror	4	31
Anställning av personal	1	8

Källa: Resultaten av enkäten som skickades ut till biografägare.[13]

De vanligaste användningsområdena för stödmedlen är, utifrån resultatet av enkäten, dels marknadsföring, dels den löpande verksamheten. Som tabell 2.6.6 visar var det även flera respondenter som uppgav att de använde stödet till investering i teknisk upprustning och till filmhyror. Detta förstärker bilden av att stödet är betydelsefullt för biografernas verksamhet i allmänhet. Däremot säger detta inte så mycket om hur stödet påverkar biografernas repertoarval. Att marknadsföring är ett vanligt alternativ visar att stödet i vissa fall bidrar till att biograferna försöker öka sin publik. Om dessa satsningar varit riktade mot svensk film är dock osäkert.

Synpunkter på stödet

Bland de intervjuade biografägarna (inklusive visningsorganisationer med biografer) gick åsikterna isär avseende om stödet har någon effekt på spridningen av svensk film. Flera hävdade att stödet leder till att man programsätter mer svensk film (flera av de vi intervjuade ansvarade för programsättning). Inte minst när de stod och valde mellan två mellanfilmer, där den ena var svensk och den andra inte, kunde stödet påverka programsättarnas beslut. En av

[12] 36 personer svarade på frågan: ”Rangordna hur viktiga du upplever att följande faktorer är för programsättningen. Skala ett till åtta där ett är viktigast och åtta minst viktigt.”
[13] 13 personer svarade på flervalsfrågan: ”Hur har du använt pengarna från stödet för öppna visningar av svensk film?

informanterna såg stödet som ett enkelt verktyg som styr filmutbudet, och menade att man skulle kunna utveckla det till att även omfatta kvalitetsfilm.

Samtidigt fanns det flera informanter som var mer tvekande inför stödets effekter. En återkommande idé var att biograferna skulle visa svensk film oavsett om de fick stöd för det eller inte. En av de intervjuade hävdade att svensk film är störst på små biografer. En informant påpekade också att småortsbiograferna väldigt gärna visar svensk film.

Informanterna var däremot helt överens om att stödet är viktigt för bevarandet av biografstrukturen. Flera hävdade att det är det viktigaste av Filminstitutets biografstöd. Stödet uppfattades som grunden för de små biografernas överlevnad. Biograferna skulle gå under utan stödet, menade man, då de lever på biotian.

En av informanterna tyckte att stödmodellen med avtal och automatisk fördelning är enkel och föredömlig. En övervägande del av de enkätsvar som rörde handläggningen av stödet var också positiva .[14] Majoriteten av respondenterna instämde helt eller till stor del i att ansökningsförfarandet är enkelt, att handläggningen av stödet går snabbt, att avtalsmodellen och den automatiska stödfördelningen är en bra lösning, samt att kontakten med Filminstitutet fungerar bra. Något fler var skeptiska till att handläggningen går snabbt och till att kontakten med Filminstitutet fungerar bra, än till de övriga två påståendena.

Slutsatser

- Andelen svensk film är något högre på de stödda biografernas repertoar än på den svenska biografrepertoaren i allmänhet. Både i enkäten och i intervjuerna har det framkommit att stödet kan påverka biografernas programsättning i vissa fall. Det viktigaste vid programsättningen är dock filmernas kommersiella potential. För svensk film är publikintresset generellt sett mindre än för icke-svensk film. Samtidigt är intresset för svensk film relativt sett större på de stödda biograferna än på biografer i allmänhet.
- Både i enkäten och i intervjuerna har stödets betydelse för biografstrukturens bevarande betonats. En vanlig uppfattning är att biograferna skulle gå under utan stödet. Samtidigt handlar det om relativt små stödsummor per biograf. Om man räknar med 10 kronor i stöd per besökare på svenska filmer så blir medelvärdet för de undersökta biograferna cirka 18 000 kronor i stöd per år, medianen blir cirka 10 000 kronor.
- Enligt enkätsvaren används stödmedlen till allt från den löpande verksamheten till filmhyror och teknisk upprustning. Eftersom stödet kan användas till vad som helst finns det en risk att det inte leder till en utveckling av biograferna. Samtidigt har flera av stödmottagarna använt stödet till marknadsföring, vilket tyder på att det kan motivera biograferna till publiksatsningar.
- Modellen med avtal och automatisk stödfördelning upplevs som ett enkelt och bra system från biografernas sida. Samtidigt kräver handläggningen mer av Filminstitutets anställda än av biograferna. Handläggaren beräknar att mindre än 200 timmar lades på stödet 2006.

[14] 13 personer svarade på frågan: ”Hur fungerar handläggningen av stödet?”. Det var 14 personer som uppgav att de hade ansökt om stödet, varav en svarade nej på frågan om ansökan blivit beviljad.

Kapitel 2.7. Stöd till biografägare för teknisk upprustning

Historik

Som tidigare nämnts så har stöd till biografer på mindre orter för teknisk upprustning getts sedan början av 1990-talet. I och med 2000 års filmavtal fick stödet sin nuvarande form bredvid de andra nyinrättade biografstöden. Fram till det nuvarande filmavtalet riktades stödet till biografer på orter med mindre än 30 000 invånare. Från och med 2006 års filmavtal går gränsen, liksom för de andra biografstöden, vid orter med mindre än 25 000 invånare. Samtidigt gavs även komplementsbiografer på större orter möjlighet att söka stödet.

Mål

Enligt propositionen syftar stödet till att ”ge biografer en teknisk standard som bidrar till att biografstrukturen på främst mindre och medelstora orter bevaras och förstärks” (prop 2005/06:3). Samtidigt syftar stödet även till att ”långsiktigt öka publiken på dessa biografer samt att utjämna skillnader i biografupplevelse mellan storstad och landsbygd” (prop 2005/06:3). Man nämner också att stödet kan behöva prioriteras högre för att biografernas behov ska kunna tillgodoses. Liksom de andra biografstöden ligger stödet för teknisk upprustning inom 2006 års filmavtal.

Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet är liktydiga med de syften som nämns i propositionen (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1633,).

Handläggning

Beslut om större stöd fattas tre gånger per år av Filminstitutets VD efter rekommendation av handläggare i samråd med referensgruppen för biografstöd. Beslut om stöd under 25 000 kronor fördelas löpande och är delegerat till handläggaren.

Referensgruppen består av representanter för visningsorganisationer, biografägare, filmuthyrare samt regionala resurscentrum. Kostnaden för referensgruppen är budgeterad till 40 000 kronor om året (även om den ofta blir mindre). Eftersom referensgruppens uppdrag omfattar alla biografstöd (inklusive stödet till parallelldistribution) är det svårt att beräkna hur stor del som kan knytas till stödet för teknisk upprustning. Tillsammans med stödet för lokalt publikarbete är dock stödet till teknisk upprustning det enda av biografstöden som kräver kvalitativa bedömningar av projektbeskrivningar från biografer. Detta innebär att stödet upptar en större del av referensgruppens tid än vissa andra stöd.

Filminstitutets handläggare har beräknat att stödet för teknisk upprustning samt stödet för lokalt publikarbete sammantaget upptog mer än 500 arbetstimmar 2006. Antalet ansökningar minskade mellan 2001 och 2003, innan en ökning inträffade 2004. Sedan 2004 har antalet ansökningar minskat igen. Antalet avslag har inte följt samma utveckling. Sedan 2004 har avslagen ökat i antal samtidigt som antalet ansökningar har minskat.

Tabell 2.7.1. Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Ansökningar	112	105	86	141	92	87	623
Avslag	9	15	12	12	16	14	78

Källa: Filminstitutets ärendehaneringssystem Filemaker.

Måluppfyllelse

Under åren 2001 till 2006 har sammanlagt 543 stöd fördelats. Antalet biografer som fått stöd under perioden kan vara något färre, då samma biografer kan ansöka om stöd flera år i rad. Som redovisas i tabell 2.7.2. så har sammanlagt mellan två och en halv och tre miljoner kronor fördelats årligen. Antalet beviljade stöd var som högst 2004, och har sedan dess minskat kraftigt. Samtidigt har det genomsnittliga stödbeloppet ökat från omkring 25 000 kronor 2004, till över 38 000 kronor 2006.

Tabell 2.7.2. Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Antal	105	90	75	120	82	71	543
Summa	2 942 181	3 077 725	2 780 307	3 052 035	2 677 634	2 715 122	17 245 004
Belopp/stöd	28 021	34 197	37 071	25 434	32 654	38 241	31 759

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Liksom de andra biografstöden så har stödet för teknisk upprustning till stor del gått till biografer i Västra Götaland och Skåne. Detta framgår i tabell 2.7.3.

Tabell 2.7.3. Stödfördelning per län 2004 – 2006

Län	2004	2005	2006	Summa
Västra Götaland	630 381	123 673	457 605	1 211 659
Skåne	154 168	259 047	212 537	625 752
Norrbotten	116 500	176 563	308 987	602 050
Dalarna	194 604	207 618	142 897	545 119
Stockholm	431 079	79 887	30 998	541 964
Östergötland	212 883	176 592	100 000	489 475
Gävleborg	218 292	181 921	88 469	488 682
Västerbotten	28 818	269 650	167 000	465 468
Kronoberg	111 762	126 437	211 711	449 910
Kalmar	111 004	295 425	11 500	417 929
Jämtland	38 977	104 924	216 112	360 013
Örebro	105 313	45 642	162 428	313 383
Jönköping	105 407	60 545	136 442	302 394
Gotland	78 196	96 912	115 125	290 233
Västmanland	173 810	26 250	80 938	280 998
Uppsala	192 426	81 000	0	273 426
Värmland	73 720	138 149	36 626	248 495
Södermanland	12 220	0	167 350	179 570
Halland	0	113 739	19 200	132 939
Västernorrland	62 475	13 660	49 197	125 332
Blekinge	0	100 000	0	100 000
Summa	3 052 035	2 677 634	2 715 122	8 444 791

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Även biograferna i Norrbotten och Dalarna har fått mycket stöd. Samtidigt är skillnaderna mellan olika år stora. Detta tyder på att stödfördelningen har varit anpassad efter den aktuella behovssituationen, samtidigt som den speglar hur den befintliga biografstrukturen ser ut.

Tabell 2.7.4. Den tekniska standarden på biograferna i enkäten

	Idag		För fem år sedan		Skillnad	
	Medelvärde	**Median**	**Medelvärde**	**Median**	**Medelvärde**	**Median**
Duk	7,45	7	5,91	6	1,54	1
Projektion	6,94	8	5,70	6	1,24	2
Ljud	6,79	7	5,06	5	1,73	2
Stolar/salong	6,45	7	4,88	4	1,57	3

Källa: Resultaten av enkäten som skickades ut till biografägare.[15]

I tabell 2.7.4. redovisas hur respondenterna i enkäten graderade biografens nuvarande tekniska standard, samt den tekniska standarden för fem år sedan. Som tabellen visar har standarden generellt sett ökat, framförallt när det gäller ljud och stolar/salong. I tabell 2.7.5. redovisas hur de respondenter som uppgav att de hade fått stöd för teknisk upprustning svarade på samma fråga. Den nuvarande standarden graderas något lägre bland stödmottagarna än bland respondenterna i allmänhet. Men skillnaden är ganska liten. Förbättringen de senaste fem åren var något högre för stödmottagarna när det gäller ljud och duk, men lägre när det gäller stolar och projektion. Stödet kan inte sökas för upprustning av stolar och salong, utan enbart för visningsutrustning.

Tabell 2.7.5. Den tekniska standarden på stödda biografer

	Idag		För fem år sedan		Skillnad	
	Medelvärde	**Median**	**Medelvärde**	**Median**	**Medelvärde**	**Median**
Duk	7,23	7	5,62	5	1,61	2
Projektion	6,62	6	5,69	5	0,93	1
Ljud	6,46	6	4,69	5	1,77	1
Stolar/salong	5,38	4	4,92	4	0,46	0

Källa: Resultaten av enkäten som skickades ut till biografägare.[16]

De respondenter som uppgav att de hade fått stöd för teknisk upprustning fick även gradera hur mycket stödet betydde för deras nuvarande tekniska standard. Svaren redovisas i tabell 2.7.6. Stödet uppges ha varit viktigt både när det gäller ljud, projektion och duk, men framförallt när det gäller ljudet. Samtliga stödmottagare som svarat på enkäten uppgav också att stödet har haft en avgörande betydelse för utvecklingen av biografen, då de inte skulle ha haft råd med teknisk upprustning utan stödet, och då den tekniska upprustningen är viktig för att locka publiken. Stödet för teknisk upprustning fick också ett högt betyg av respondenterna i allmänhet. På en skala mellan ett och tio graderades stödets betydelse för biografernas verksamhet till 8,81 i medelvärde och till 10 i median.[17] Detta gjorde stödet till det som graderades högst av enkätens respondenter.

[15] 33 personer svarade på frågorna: ”Hur hög är biografens tekniska standard i dagsläget? Gradera på skalan från ett till tio, där ett representerar undermålig standard och tio representerar väldigt hög standard”, samt: ”Hur hög var biografens tekniska standard för fem år sedan? Gradera på skalan från ett till tio, där ett representerar undermålig standard och tio representerar väldigt hög standard”.

[16] Av de 33 personer som svarade på ovan nämnda frågor hade 13 fått stöd för teknisk upprustning.

[17] 31 personer svarade på frågan: ”Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.”

Tabell 2.7.6. Stödets betydelse för stödmottagarnas tekniska standard

	Medelvärde	Median
Ljud	8,77	10
Projektion	7,31	9
Duk	7,08	10

Källa: Resultaten av enkäten som skickades ut till biografägare.[18]

8 av 13 stödmottagare tyckte också att stödet täcker deras behov av teknisk upprustning i nuläget. Bland de behov som inte täcks av stödet nämndes både ljud, duk och stolar, samt digital visningsteknik.[19] På en mer generell fråga om biografens största behov i nuläget rangordnade respondenterna ny digital projektor samt nytt ljudsystem som de viktigaste alternativen.[20]

Synpunkter på stödet

De biografägare och medlemmar i referensgruppen för biografstöd[21] som vi har intervjuat tyckte generellt sett att stödet för teknisk upprustning är ett viktigt och konkret stöd, med tydliga effekter. En av informanterna påpekade till exempel att stödet har varit viktigt när det gäller biografernas investeringar i rött ljus. Utan rött ljus kan en biograf inte visa film idag.

Även om de flesta redan tyckte sig se tydliga effekter av stödet påpekade intervjupersonerna också att det fortfarande finns vissa brister avseende den tekniska standarden på landets biografer. En informant nämnde att flera inaktiva biografer skulle kunna öppna om det fick tillgång till rött ljus. Det fanns också informanter som var mer tveksamma till om stödet verkligen har lett till en utveckling av biograferna.

Samtidigt påpekade flera av de intervjuade att stödet kan ha en konserverande effekt. En av intervjupersonerna menade att biografägare undviker att ansöka om stödet på grund av den osäkerhet som den digitala utvecklingen har skapat. En av de andra ifrågasatte behovet av att uppgradera den analoga tekniken, och föreslog att stödet har bidragit till en otidsenlig överetablering av biografer. En informant hävdade också att stödet fungerar dåligt när det gäller förnyelse av biografer då taket för stödbeloppen är för lågt. För att möjliggöra en digitalisering av biograferna krävs, enligt samma person, även större stödsummor för vissa projekt.

En av informanterna var kritisk till handläggningen av stödet, och menade att granskningarna av ansökningar tar för lång tid, då kompetensen att bedöma den tekniska standarden delvis saknas inom Filminstitutet. Samma person ifrågasatte också att en person från SF togs in som expert för att kompensera denna brist i kompetens. Även om personen från SF hade rätt kunskaper så kanske det inte är lämpligt att den stora konkurrenten bedömer biografernas ansökningar.

[18] 13 personer svarade på frågan: ”Hur pass viktigt har stödet för teknisk upprustning varit för biografens nuvarande tekniska standard? Gradera på skalan från ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt”.
[19] 13 personer svarade på frågan: ”Täcker stödet de behov av teknisk upprustning som din biograf har?” och 5 personer svarade på frågan: ”Vilket eller vilka behov täcker det inte?”
[20] 31 personer svarade på frågan: ”Vilket av följande har biografen störst behov av? Rangordna alternativen på en skala mellan ett och sju, där ett är viktigast och sju minst viktigt.”
[21] Från referensgruppen för biografstöd har samtliga 7 nuvarande medlemmar samt en före detta medlem intervjuats.

Även de stödmottagare som har svarat på enkäten var något tveksamma till påståendet att handläggningen av stödet går snabbt. Man ställde sig också någonstans i mitten när det gäller påståendet att Filminstitutet är bra på att ge feedback på ansökningar och redovisningar. Däremot höll de flesta med om att ansökningsförfarandet är enkelt, att ansökningsförfarandet känns motiverat, att rekvisitionsförfarandet är enkelt, att rekvisitionsförfarandet känns motiverat, samt att kontakten med Filminstitutet fungerar bra.[22]

Slutsatser

- Enligt enkätsvaren har biografernas tekniska standard ökat de senaste fem åren, både när det gäller biografer som har fått stöd för teknisk upprustning och för biografer som inte har fått stöd. Den största förbättringen har skett när det gäller biografernas ljud. För biograferna som har fått stöd har även förbättringen av dukarnas standard varit tydlig. För biografer i allmänhet har ökningen av stolarnas och salongernas standard varit större.
- Både de stödmottagare som svarat på enkäten och de biografrepresentanter som vi har intervjuat menar att stödet har haft en avgörande betydelse för biografernas nuvarande tekniska standard. Troligtvis hade de mindre biograferna haft sämre teknisk standard om stödet inte hade existerat. Stödmottagarna upplever också att den tekniska standarden är viktig för att locka publik, samt att stödet har bidragit till en utveckling av biografen. Bland enkätens respondenter i allmänhet var stödet för teknisk upprustning det biografstöd som graderades högst.
- Samtidigt rangordnade enkätens respondenter digital visningsutrustning som deras största behov i nuläget. Flera av intervjupersonerna påpekade att stödet kan ha en konserverande effekt snarare än en utvecklande, då stödbeloppen inte möjliggör en digitalisering. Att antalet ansökningar har minskat de senaste åren pekar också på att stödets betydelse har minskat.
- Handläggningen av stöden för teknisk upprustning och för lokalt publikarbete upptog sammantaget mer än 500 timmar av Filminstitutets handläggare 2006. Därtill kommer en kostnad för referensgruppen budgeterad till 40 000 kronor årligen (för alla biografstöd). Antalet ansökningar har varit betydligt större när det gäller teknisk upprustning än för lokalt publikarbete. Stödmottagarna tycker i stort att handläggningen av stödet fungerar bra.

Kapitel 2.8. Stöd till biografägare för lokalt publikarbete

Historik

Stödet till lokalt publikarbete infördes, liksom stödet till biografägare för öppna visningar av svensk film och stödet till anordnare av biografföreställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga, i och med 2000 års filmavtal. Anledningen till den ökade satsningen på biografer i och med detta filmavtal var, som tidigare nämnts, att ekonomiska problem hade drabbat många biografer, inte minst på mindre orter. Stödet till lokalt publikarbete var ett försök att få biograferna att tänka i projekt- och marknadsföringstermer, för att på så sätt vända den negativa trenden. Stödet kan från och med 2006 års filmavtal sökas av biografer på orter med mindre än 25 000 invånare samt av komplementsbiografer på större orter. Fram till 2006 utgick gränsdragningen istället ifrån kommunernas folkmängd, samtidigt som gränsen

[22] 15 personer svarade på frågan: ”Hur fungerar handläggningen av stödet? Ange i vilken utsträckning du håller med om följande påståenden.”

gick vid 50 000 invånare. Komplementsbiografer i större städer var inte berättigade till stödet enligt det gamla regelverket.

Mål

Stödet ligger, liksom de andra biografstöden, även inom 2006 års filmavtal. I propositionen anges tre olika mål för stödet. Det syftar enligt propositionen till att ”öka biografens roll som kulturell mötesplats”, till att ”långsiktigt öka biopubliken”, samt till att ”väcka kommunernas intresse och engagemang i biografens framtid” (prop 2005/06:3). Stödet kan också kopplas till målet med nuvarande filmavtal om att ”antalet biobesök i Sverige skall öka” (2006 års filmavtal, s. 1). Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet innehåller samma målformuleringar som ovan nämnda från propositionen. Filminstitutet skriver även att ”stödet kan användas för att nå nya publikgrupper, bredda utbudet, förbättra marknadsföringen och stärka samarbetet med andra kultur- och nöjesarrangörer” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1605).

Handläggning

Beslut om stöd fattas av Filminstitutets VD efter rekommendation av handläggare i samråd med referensgruppen för biografstöd. Denna referensgrupp är från och med 2006 gemensam för samtliga biografstöd. Den består i nuläget av representanter för visningsorganisationer, biografägare, filmuthyrare samt regionala resurscentrum. Kostnaden för referensgruppen är budgeterad till 40 000 kronor om året (även om den ofta blir mindre). Eftersom referensgruppens uppdrag omfattar alla biografstöd (inklusive stödet till parallelldistribution) är det svårt att beräkna hur stor del som kan knytas till stödet för lokalt publikarbete. Tillsammans med stödet för teknisk upprustning är dock stödet till lokalt publikarbete det enda av biografstöden som kräver kvalitativa bedömningar av projektbeskrivningar från biografer. Detta innebär att stödet upptar en större del av referensgruppens tid än vissa andra stöd. Filminstitutets handläggare har beräknat att stödet för lokalt publikarbete samt stödet för teknisk upprustning sammantaget upptog mer än 500 arbetstimmar 2006. Som tabell 2.8.1. visar så har det skett en tydlig minskning av antalet ansökningar under perioden, från 64 ansökningar 2001 till 30 ansökningar 2006. Detta avspeglas också i ett minskat antal avslag. Samtidigt har antalet avslag i relation till antalet ansökningar legat på en jämn nivå under hela perioden (omkring 20 %).

Tabell 2.8.1. Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Ansökningar	64	45	51	54	38	30	282
Avslag	16	13	8	10	7	7	61

Källa: Filminstitutets ärendehanteringssystem Filemaker

Måluppfyllelse

Antalet beviljade stöd har mer än halverats under perioden, från 46 beviljade stöd 2001 till 20 beviljade stöd 2006. Den totala stödsumman har, som tabell 2.8.2. visar, pendlat fram och tillbaka mellan omkring en miljon som lägst och uppåt tre miljoner som högst. Sammanlagt har över tio miljoner fördelats i över 200 stöd. Antalet stöd är dock inte detsamma som antalet biografer, då en biograf kan få stödet flera år i rad. Stödens genomsnittliga storlek har ökat parallellt med att antalet stöd har minskat, från omkring 36 000 kronor de första två åren till

strax över 67 000 kronor sista året. En förklaring till detta är att biograferna i allmänhet söker mindre startbelopp den första av de tre perioder de kan få stöd för att sedan successivt söka ett högre belopp vartefter deras projekt utvecklas.

Tabell 2.8.2. Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Antal	46	28	44	44	32	20	214
Summa	1 701 908	1 014 813	2 654 007	1 914 570	2 090 246	1 344 769	10 720 313
Belopp/stöd	36 998	36 243	60 318	43 513	65 320	67 238	50 095

Källa: Filminstitutets verksamhetsberättelser 2001 – 2006

Ser man på den regionala fördelningen av stödet så finns det stora skillnader mellan olika år. Under perioden 2004 till 2006 var Västra Götaland och Skåne de län som fick störst del av stödet (detta är också län med ett stort antal biografer). Samtidigt var biograferna i Västmanland och Stockholm stora stödmottagare. Södermanland, Kalmar och Halland var de län som fick minst del av stödet under dessa tre år. Bilden påminner till viss del om den regionala fördelningen av de andra biografstöden. Samtidigt är fördelningen mellan olika län jämnare för stödet till lokalt publikarbete än när det gäller exempelvis stödet för öppna visningar.

Tabell 2.8.3. Stödfördelning per län 2004 - 2006

Län	2004	2005	2006	Summa
Västra Götaland	334 000	37 625	223 200	594 825
Skåne	39 000	263 450	281 000	583 450
Västmanland	114 500	109 850	300 000	524 350
Stockholm	130 000	181 000	124 457	435 457
Örebro	43 153	273 531	0	316 684
Västernorrland	140 000	100 000	65 000	305 000
Värmland	200 000	0	100 000	300 000
Västerbotten	0	295 950	0	295 950
Kronoberg	40 300	165 800	84 350	290 450
Norrbotten	183 100	94 000	0	277 100
Dalarna	117 300	112 540	30 000	259 840
Blekinge	0	200 000	0	200 000
Jämtland	138 300	50 000	0	188 300
Jönköping	110 251	61 500	0	171 751
Östergötland	116 166	0	52 112	168 278
Uppsala	65 500	45 000	45 000	155 500
Gävleborg	0	100 000	39 650	139 650
Gotland	100 000	0	0	100 000
Halland	33 000	0	0	33 000
Kalmar	10 000	0	0	10 000
Södermanland	0	0	0	0
Summa	1 914 570	2 090 246	1 344 769	5 349 585

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Vi har undersökt publikutvecklingen för 26 av de 27 biografer som fick stöd för lokalt publikarbete 2002 (den 28:e stödmottagaren 2002 var inte en biograf utan Nätverket Film i Sydnärke). Som tabell 2.8.4. visar så har stödet i en övervägande del av fallen inte lett till en

långsiktig ökning av publiken. Istället har de flesta biograferna minskat sin publik under perioden. Två biografer har också lagt ned efter att de fått stöd. Bara fem av de 26 biograferna har haft en positiv besöksutveckling. Den biograf som har haft den mest positiva utvecklingen är belägen i Falun, en kommun med mer än 50 000 invånare. Enligt regelverket som gällde 2002 borde denna biograf inte ens ha fått stöd.

Hälften av biograferna hade en publikökning mellan 2001 och 2002. Det är därmed möjligt att stödet har haft en kortsiktig effekt på biografernas publiksiffror. Det ska också tilläggas att biografbesöken sjönk generellt i Sverige under den aktuella perioden. 2005 var ett av de sämsta åren för biografer någonsin, även internationellt sett.

Tabell 2.8.4. Stödmottagarnas publikutveckling 2001 - 2006

Biograf	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Förändring
Smultronstället Falun	4 801	8 534	9 244	11 005	7 040	10 361	5 560
Gagnef Bio	4 732	6 797	4 885	6 622	6 671	5 443	711
Järpen bio	1 923	3 061	5 749	3 856	3 712	2 602	679
Vansbro bio	5 231	6 183	7 108	7 235	7 615	5 719	488
FHP Åkers Styckebruk	328	454	452	635	330	345	17
Möklinta bio	452	530	854	886	636	441	-11
Tjust bio	3 002	3 767	3 957	4 258	3 069	2 931	-71
Forum Älvsbyn	5 273	6 998	7 723	10 487	5 511	4 834	-439
Moheda Bio	2 860	2 835	2 768	2 778	2 352	2 392	-468
Svea Hasselfors	1 014	1 220	1 163	1 081	716	532	-482
Forum Kvarnsveden	1 592	2 144	1 339	1 187	1 345	986	-606
FHP Skelleftehamn	5 320	4 897	5 880	6 422	3 837	4 702	-618
Ljungskile bio	2 705	3 542	2 221	2 633	2 170	2 035	-670
Centrum Björna	1 465	1 079	1 245	737	695	626	-839
Roxy Visby	5 075	4 719	4 124	4 517	4 140	3 515	-1 560
FHP Överkalix	4 136	4 016	3 402	4 436	2 120	2 247	-1 889
Odeon Bengtsfors	9 712	8 113	9 741	5 851	6 529	7 735	-1 977
FHP Jokkmokk	3 586	2 099	2 094	2 149	1 251	965	-2 621
Folkan Gislaved	15 878	12 113	13 253	11 698	11 059	12 652	-3 226
Hunnebo bio	10 355	10 738	9 426	8 022	5 686	6 475	-3 880
Centrum Köping	14 391	17 129	18 578	13 370	9 987	10 030	-4 361
Saga Boden	41 799	40 621	34 950	29 876	20 488	20 457	-21 342
Spektrum/Prisma Kiruna	54 237	49 213	46 304	44 440	32 754	24 790	-29 447
Folk bio Emmaboda	66 939	11 331	10 582	8 765	7 259	5 814	-61 125
Filmborgen Tanum	958	380	54	-	-	-	-
Trosa bio	2 327	2 146	2 468	1 981	413	-	-

Källa: Statistik från Filminstitutet.

I enkäten var det sju personer som svarade att de hade fått stöd för lokalt publikarbete. Sex av dem hade använt stödmedlen till marknadsundersökningar, fem av dem till utökade visningar. Fyra av sju hade använt stödet till utbildning av personal, lika många till evenemang på biografen.[23] Två av sju stödmottagare hade samarbetat med kommunen i det projekt som de

[23] 7 personer svarade på frågan: ”Vad har du använt pengarna från stödet till lokalt publikarbete till?”.

fått stöd för. Samtidigt hade fem av de tolv biografer som i enkäten uppgav att de hade fått kommunala bidrag under perioden 2001 – 2006 även fått stöd till lokalt publikarbete.[24]

Sex av sju stödmottagare menade också att stödet bidrar till en utveckling av biografen.[25] Som orsaker till detta angavs dels att stödet hade möjliggjort satsningar på smalare eller annorlunda film, dels att publiken hade ökat på grund av stödet.[26] Samtidigt fick stödet ett medelhögt betyg av respondenterna i allmänhet. Avseende betydelsen för biografernas verksamhet fick stödet till lokalt publikarbete medelvärdet 6,84 (median 7) på en skala mellan 1 och 8.[27]

Förutom godis- och popcornförsäljning uppgav flera av stödmottagarna att biografen även omfattade kafé, musik- eller teaterscen. Samtidigt var det även flera respondenter som inte hade fått stöd för lokalt publikarbete som uppgav att deras biograf inkluderade sådana aktiviteter.[28] Både respondenter som hade fått stöd och respondenter som inte hade fått stöd uppgav också att biografsalongen användes till andra aktiviteter än filmvisningar – bland annat konferenser, musikuppträdanden och teater.[29] Det är därmed tydligt att flera biografer har en viss roll som kulturella mötesplatser. Om stödet är orsaken till detta finns det dock inget som pekar på.

Synpunkter på stödet

De intervjuade biografägarna samt medlemmarna i referensgruppen för biografstöd[30] hade generellt sett en negativ syn på stödet för lokalt publikarbete. En av informanterna menade till exempel att stödet inte gör någon nytta längre, att det inte finns någon långsiktighet i det, samt att det framförallt är ett spel för gallerierna. En av de andra påpekade att det inte finns något tydligt mål med stödet, att det är svårt att utvärdera det och att pengarna kan användas på bättre sätt. En informant hävdade också att stödet framförallt handlar om att skriva bra ansökningar.

När det gäller biografstöden mer generellt så ifrågasatte en av intervjupersonerna också att de små biograferna skulle vara nyckeln till framtiden. En av enkätens respondenter framhöll att de små privata biograferna står utanför Filminstitutets idévärld, och att endast visningsorganisationerna är godkända. Respondenten tyckte att detta var mycket tråkigt och menade att en attitydförändring måste till.

Vissa intervjupersoner var något mer positiva och menade att det var viktigt att ge stöd till publikarbete eller till mindre projekt. Samtidigt antydde samma informanter att upplägget med det nuvarande stödet var för stort och komplicerat för de mindre biograferna. En av dem menade att biograferna saknar utvecklingsplaner. En annan informant tyckte att det var viktigt att stödet inte bara omfattade större belopp. Biograferna har inte råd med investeringar, påpekade samma person.

---

[24] 30 personer svarade på frågan: ”Har biografen fått ekonomiskt bidrag från kommunen under perioden 2001 – 2006?”.
[25] 7 personer svarade på frågan: ”Bidrar stödet för lokalt publikarbete till en utveckling av biografen?”.
[26] 4 personer svarade på följdfrågan: ”Varför/varför inte?”.
[27] 31 personer svarade på frågan: ”Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.”
[28] 32 personer svarade på frågan: ”Vad finns det för kringaktiviteter på biografen?”.
[29] 32 personer svarade på frågan: ”Vad används biografen till förutom filmvisningar?”.
[30] Sammanlagt gjordes 9 intervjuer med biografägare och nuvarande eller före detta medlemmar i referensgruppen.

Flera av de intervjuade personerna betonade också att det finns problem med handläggningen av stödet. Framförallt upplevde många att det är svårt och omständligt att ansöka om stödet. Biograferna har inte tid och kraft att lägga på komplicerade ansökningar, menade man. En informant föreslog att ansökningarna kunde standardiseras.

För det andra var flera tveksamma till bedömningarna av ansökningarna. En informant påpekade att det alltid blev en värdering. En av de andra menade att bedömningarna var godtyckliga och att anvisningarna var luddigt beskrivna. En informant påpekade också att det är svårt att rapportera på det sätt som krävs. En av enkätens respondenter menade att redovisningen för stödet är så omfattande att respondenten ibland varit tveksam till att ansöka om stödet.

Kritik uttrycktes också mot referensgruppen för biografstöd mer generellt. Flera informanter ifrågasatte att det ofta är samma personer som fattar besluten som är stödmottagare. En intervjuperson nämnde ett fall där handläggaren föreslagit avslag, men där en av medlemmarna i referensgruppen skyddade sin biograf. En annan informant tyckte att handläggaren borde fatta besluten själv. Samtidigt tyckte en annan informant att referensgruppen är väldigt demokratisk, och att gruppen gör rättvisa bedömningar.

De flesta av enkätens respondenter var tveksamma till att ansökningsförfarandet och redovisningsförfarandet är enkelt.[31] Respondenterna var mer splittrade inför påståendena att ansökningskraven känns motiverade, att handläggningen går snabbt, att redovisningskraven känns motiverade, samt att Filminstitutet är bra på att ge feedback på redovisningar och ansökningar. De flesta tyckte att kontakten med Filminstitutet fungerar bra.

Slutsatser

- Bland de biografer som fick stöd 2002 har bara ett fåtal haft en långsiktig ökning av publiken. De flesta har upplevt en minskning av antalet besökare mellan 2001 och 2006. Två av de stödda biograferna 2002 har dessutom lagt ner verksamheten. Hälften av biograferna ökade sin publik mellan 2001 och 2002. Möjligtvis har stödet bidragit till en kortsiktig ökning av publiken i dessa fall.
- Det är svårt att se någon koppling mellan stödet och biografernas betydelser som kulturella mötesplatser. Både biografer som har fått stöd och biografer som inte har fått stöd erbjuder i flera fall andra aktiviteter än filmvisningar. Bland de sju stödmottagare som svarade på enkäten uppgav de flesta att stödet har lett till en utveckling av biografen. Bland annat har stödet använts till marknadsundersökningar och till breddning av repertoaren.
- I vissa fall har kommuner varit delaktiga i de projekt som fått stöd. Bland de biografer i enkäten som uppgav att de hade fått kommunalt stöd hade nästan hälften fått stöd för lokalt publikarbete. Om stödet har haft någon inverkan på kommunernas intresse för biograffrågan mer generellt är dock svårt att säga.
- Stödets ansöknings- och redovisningskrav upplevs som svåra och krävande. Detta kan vara en orsak till att antalet ansökningar har minskat under perioden. En annan orsak kan vara att biografägarna tvivlar på stödets effekter.

[31] 7 personer svarade på frågan: ”Hur fungerar handläggningen av stödet?”.

Kapitel 2.9. Stöd till sommarbio

Historik

Stödet till sommarbio fördelades för första gången 2004. Det är inte ett formaliserat stöd som regleras av filmavtalet eller den statliga filmpolitiken. Stödet kan snarare ses som ett särskilt projekt inom stödet för lokalt publikarbete. Beslutet att satsa på ett sommarbiostöd fattades internt av Filminstitutet i samråd med referensgruppen för biografstöd. Projektet har sedan fortsatt 2005, 2006, och 2007, efter årliga beslut från Filminstitutet och referensgruppen.

Mål

I Filminstitutets nuvarande kriterier för stödet anges att ”syftet med stödet är att stimulera öppethållande på biograferna under sommarsäsongen” (http://www.sfi.se/sommarbio/,). Liksom stödet till lokalt publikarbete i övrigt så riktar sig sommarbioprojektet framförallt till biografer på orter med färre än 25 000 invånare, samt till komplementsbiografer på större orter.

Handläggning

Stödet fördelas en gång per år efter beslut av Filminstitutets VD på rekommendation av handläggaren för stödet. Enligt handläggarens beräkningar upptog stödet mellan 200 och 500 timmar 2006. Stödbeloppen är standardiserade till 4 000 kronor per biograf. 2005 ansökte 64 biografer om stödet. 2006 ökade antalet ansökningar till 109.

Måluppfyllelse

Sedan 2004 har sammanlagt 996 000 kronor fördelats till 249 sommarbiostöd. Antalet biografer som fått del av stödet kan vara mindre då samma biograf har kunnat ansöka om stödet flera år i rad. Antalet stöd minskade 2005 men ökade 2006 till en högre nivå än första året. Förutom stödsumman på 4 000 kronor, har de stödda biograferna även fått tillgång till marknadsföringsmaterial som har tagits fram centralt från Filminstitutet.

Tabell 2.9.1. Stödets omfattning 2004 - 2006

	2004	**2005**	**2006**	**Summa**
Antal	83	65	101	249
Belopp	332 000	260 000	404 000	996 000

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Vi har undersökt besöksantal och antal föreställningar på tio slumpmässigt utvalda biografer som fick sommarbiostöd 2006. Som redovisas i tabell 2.9.2. så hade alla biografer utom en (90 %) en positiv utveckling avseende besöksantalet mellan 2005 och 2006. Två biografer (20 %) hade inte haft öppet året innan. Om ökningen av antalet besök och av antalet öppna biografer beror på stödet är svårt att säga, då andra faktorer som till exempel filmutbudet kan ha spelat in. Det är också möjligt att uppmärksamheten kring stödet, bland annat orsakad av en pressrelease som skickades ut från Filminstitutet, kan ha påverkat publiken. Även när det gäller antalet föreställningar hade majoriteten (90 %) av biograferna i urvalsgruppen en positiv utveckling mellan 2005 och 2006. Samtidigt var utvecklingen något sämre när det gäller antalet föreställningar jämfört med antalet besökare. Fyra av biograferna hade en ökning av antalet föreställningar på 50 % eller mer. Samtidigt ökade publiksiffrorna med 50 % eller mer för åtta av biograferna (80 %).

Tabell 2.9.2. Besökare juni – augusti stödda biografer 2006

	2005	2006	Förändring	Förändring %
Folkets Hus Kallhäll	0	365	365	100
Skeppet Målilla	0	84	84	100
Park-Bio Vara	659	3274	2615	80
Folkets Hus Storfors	123	462	339	73
Grand Skara	729	2731	2002	73
Folkets Hus Storuman	243	664	421	63
Saga Nässjö	1090	2857	1767	62
Konserthusbion Aneby	36	79	43	54
Sudersands Bio	900	1395	495	35
Blå Forell Gällivare	1160	1107	-53	-5

Källa: Statistik från Filminstitutet.

Tabell 2.9.3. Föreställningar juni – augusti stödda biografer 2006

	2005	2006	Förändring	Förändring %
Folkets Hus Kallhäll	0	9	9	100
Skeppet Målilla	0	8	8	100
Park-Bio Vara	24	64	40	63
Konserthusbion Aneby	1	2	1	50
Grand Skara	30	44	14	32
Folkets Hus Storfors	6	8	2	25
Folkets Hus Storuman	9	10	1	10
Saga Nässjö	45	48	3	6
Sudersands Bio	27	28	1	4
Blå Forell Gällivare	13	10	-3	-30

Källa: Statistik från Filminstitutet.

Tabell 2.9.4. Föreställningar juli stödda biografer 2006

	2005	2006	Förändring	Förändring %
Park-Bio Vara	0	10	10	100
Skeppet Målilla	0	8	8	100
Blå Forell Gällivare	0	4	4	100
Folkets Hus Kallhäll	0	2	2	100
Folkets Hus Storfors	1	4	3	75
Sudersands Bio	15	24	9	38
Grand Skara	8	12	4	33
Saga Nässjö	20	24	4	17
Folkets Hus Storuman	2	2	0	0
Konserthusbion Aneby	0	0	0	0

Källa: Statistik från Filminstitutet.

Vi har även undersökt hur många av föreställningarna som ägde rum i juli. Ökningen av antalet öppna biografer var, som tabell 2.9.4. visar, större när det gäller denna månad än när det gäller sommaren som helhet. Fyra av biograferna (40 %) hade stängt under juli året innan de fick stöd, och ökade således sina öppettider med 100 % juli 2006. Samtidigt ökade hälften av biograferna (50 %) antalet föreställningar med 50 % eller mer mellan juli 2005 och juli 2006.

Synpunkter på stödet

Sommarbio var det av biografstöden som graderades lägst i enkäten. Avseende betydelsen för biografernas verksamhet så fick stödet till sommarbio medelvärdet 4,87 på en skala mellan ett och tio. Motsvarande median var 5.[32]

Samtidigt menade flera av de intervjuade medlemmarna från referensgruppen för biografstöd att stödet är effektivt och att det fyller en funktion. En informant påpekade att 4 000 kronor kan vara avgörande för att biograferna ska satsa. För biografer som har subventionerad hyra och ideell personal så är den enda kostanden med att hålla öppet utgiften för filmhyra och frakt. Eftersom stödet täcker dessa utgifter åtminstone för ett par föreställningar så riskerar biografägaren ingen förlust med att ha öppet.

En av de andra intervjupersonerna påpekade att biograferna hade saknat ett mindre, enkelt stöd sedan breddningsstödet försvann. Intervjupersonerna påpekade också att det fanns ett behov av att frågan kring sommarbio väcktes, då både distributörerna och biograferna hade hamnat i ett låst läge där båda parter väntade på att den andre skulle ta steget. Utifrån detta perspektiv menade de att stödet hade fungerat som en väckarklocka som hade ökat genomslaget av en trend. Samtidigt ifrågasatte en av intervjupersonerna om inte branschen skulle kunna ha löst detta själva utan Filminstitutets inblandning.

Slutsatser

- Om urvalet ovan är representativt så kan man dra slutsatsen att 90 % av de biografer som fick stöd 2006 också ökade sin sommarpublik detta år. Denna ökning kan bero på stödet, men också på andra faktorer som till exempel filmutbudet. 20 % av biograferna hade också sommaröppet för första gången detta år. 80 % av biograferna hade en publikökning motsvarande 50 % eller mer.
- 90 % av biograferna i urvalsgruppen ökade också antalet föreställningar 2006. 40 % hade en ökning motsvarande 50 % eller mer. Ser man enbart till juli månad var det 40 % av biograferna som hade öppet för första gången 2006. 80 % av biograferna ökade antalet juliföreställningar 2006, och 50 % hade en ökning motsvarande 50 % eller mer.
- I enkäten graderades stödet lägre än samtliga andra biografstöd. Medelvärdet var 4,87, medianen 5. Flera av intervjupersonerna påpekade dock att stödet är effektivt och att det fyller en funktion. Även om 4 000 kronor kan framstå som ett litet belopp kan det i vissa sammanhang vara avgörande för att mindre biografer ska satsa. Att Filminstitutet väckte frågan kan också ha haft en positiv effekt på branschen.
- Handläggningen av stödet upptog mellan 200 och 500 timmar från Filminstitutets handläggare 2006. Detta är en hög siffra i förhållande till stödets omfattning. Det blir mycket arbete för lite pengar. Eftersom det handlar om många ansökningar (109 ansökningar 2006) och många stödmottagare, så skapar varje aspekt av

[32] 31 personer svarade på frågan: ”Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.”

handläggningen mycket arbete. Kanske skulle man kunna minska på redovisningskraven när det ändå är små belopp det handlar om.

- Gemomslaget för sommarbioprojektet pekar möjligtvis på att möjligheterna för publiksatsningar är större om de organiseras på en nationell nivå. Att biograferna har kunnat utnyttja marknadsföringsmaterial och uppmärksamhet i media som skapats av Filminstitutet kan ha varit betydelsefullt för de ökande publiksiffrorna.

Kapitel 2.10. Stöd till visningsorganisationer

Historik

Stödet till visningsorganisationer som det ser ut idag är egentligen en hopslagning av olika stöd med olika bakgrund. Redan på 1970-talet började Filminstitutet att administrera ett statligt stöd till Sveriges Förenade Filmstudios. Senare, under början av 1980-talet inrättade Visningsnämnden ett kvalitetsinriktat stöd till Bio Kontrast-rörelsen. Från och med 1985 fick även Våra Gårdar stöd av Visningsnämnden. Efter hand tonades inriktningen mot kvalitetsfilm ned. När visningsnämnden lades ner 1993 flyttades stödet över till Filminstitutets verksamhet. Samma år kom stödet till visningsorganisationer och filmfestivaler (ett stöd) med i filmavtalet.

Mål

Från och med 2006 ligger stödet till visningsorganisationer utanför filmavtalet. I propositionen är stödet placerat under ”stöd och åtgärder för främjande av distribution och visning av värdefull film” (prop 2005/06:3). Två olika syften nämns angående stödet till visningsorganisationer. Det hävdas först att ”visningsorganisationerna har en central betydelse för att upprätthålla och utveckla mindre biografer över hela landet” (prop 2005/06:3). Detta påstående kan kopplas till det övergripande målet om ”att upprätthålla och utveckla biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet och medverka till att antalet biobesök ökar” (prop 2005/06:3). Det andra syftet med stödet som nämns i propositionen handlar om ”spridningen av kvalitetsfilm på många orter” (prop 2005/06:3). Detta syfte kan kopplas till det övergripande målet om att ”stimulera till förnyelse och utveckling av distribution och visning av värdefull film och säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet” (prop 2005/06:3).

Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet är att det ska ”verka för att sprida värdefull film i hela landet” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1703,).

Handläggning

Stödet fördelas en gång per år efter beslut av Filminstitutets VD. Besluten rekommenderas av handläggaren. Enligt uppskattningar spenderade Filminstitutets anställda mindre än 200 timmar på handläggningen av stödet 2006. Det finns ingen referensgrupp för stödet, och därmed inga övriga kostnader utöver handläggningen. Som tabell 2.10.1 visar så har antalet ansökningar minskat från tio 2001 till åtta 2006. Samtidigt har antalet avslag minskat från 2 till 0.

Tabell 2.10.1 Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Ansökningar	10	10	9	9	8	8	54
Avslag	2	1	0	1	0	0	4

Måluppfyllelse

Fördelningen av stödet har med få undantag sett likadan ut under hela perioden. Som tabell 2.10.2 visar så har mellan sju och åtta miljoner kronor fördelats till åtta organisationer samtliga år, samt till ytterligare en organisation tre av åren. Bortsett från en generell sänkning av stödet 2005 så har stöden för respektive organisation legat på samma nivå under hela perioden. Enda undantaget är stödet till Paradiso som inte funnits med alla år. Samtidigt som skillnaderna mellan olika år är mer eller mindre obefintlig så är skillnaden mellan olika stödmottagare desto större. Bland de åtta organisationer som fått stöd samtliga år så är Folkets Hus och Parker den största mottagaren med omkring två miljoner kronor årligen. Betydligt mindre har stödet till Sveriges Förenade Filmstudios Ungdomsverksamhet och Våra Gårdar varit, omkring 300 000 respektive 400 000 årligen. Bortsett från Folkets Hus och Parker så har även Folkets Bio och Sveriges Förenade Filmstudios (ordinarie verksamhet) varit stora stödmottagare, med mellan en och två miljoner kronor i stöd per år. I mellanskiktet hamnar organisationer som Bygdegårdarnas Riksförbund, FilmCentrum och Kulturföreningen Kedjan, med omkring 500 000 kronor i stöd per år.

Tabell 2.10.2 Stödets fördelning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Folkets Hus och Parker	2 150 000	2 150 000	2 150 000	2 150 000	2 050 000	2 050 000	*12 700 000*
Folkets Bio	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 620 000	1 620 000	*10 040 000*
SFF	1 350 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000	1 280 000	1 280 000	*7 960 000*
Bygdegårdarna	600 000	600 000	600 000	600 000	570 000	570 000	*3 540 000*
FilmCentrum	550 000	550 000	550 000	550 000	530 000	530 000	*3 260 000*
Kedjan	500 000	500 000	500 000	500 000	480 000	480 000	*2 960 000*
Våra Gårdar	400 000	400 000	400 000	400 000	380 000	380 000	*2 360 000*
SFF Ungdom	300 000	300 000	300 000	300 000	290 000	290 000	*1 780 000*
Paradiso	-	200 000	200 000	200 000	-	-	*600 000*
Summa	*7 550 000*	*7 750 000*	*7 750 000*	*7 750 000*	*7 200 000*	*7 200 000*	*45 200 000*

I tabell 2.10.3 har vi försökt att sammanfatta vad stödmottagarna använder stödet till. Vi har utgått dels från de redovisningar som stödmottagarna har skickat in till Filminstitutet, dels utifrån de intervjuer som vi genomfört med visningsorganisationer. Trots stora skillnader mellan de olika stödmottagarna när det gäller inriktningar och profiler, så finns det också stora likheter. Samtliga stödmottagare arbetar på något sätt dels med att sprida kvalitetsfilm, dels med publikarbete. Det senare kan i vissa fall vara riktat mot att öka biografbesöken, men det förekommer också att målet med publiksatsningarna snarare är att öka publikens filmintresse i allmänhet (oavsett visningsform).

Utifrån denna sammanställning skulle man kunna säga att spridning av kvalitetsfilm, samt publikarbete är stödets mest centrala användningsområden. Det är dessa aktiviteter som förenar samtliga stödmottagare. Utöver kvalitetsfilmsspridningen och publikarbetet finns det även andra återkommande användningsområden för stödet. Fem av åtta stödmottagare använder stödmedlen till underhåll, stöd och samordning av biografer. Detta gäller de fyra visningsorganisationer som äger och driver egna biografer (även om det i samtliga fall är de lokala föreningarna och inte riksorganisationerna som har ansvaret) samt Kulturföreningen Kedjan (i vilken ett antal biografer är medlemmar). Det finns stora skillnader avseende hur många biografer respektive organisation arbetar mot, från Folkets Hus och Parkers 260 biografer, till Kedjans 13.

Tabell 2.10.3 Stödets användningsområden 2006

	Biograf-service	Spridning kvalitetsfilm	Publikarbete	Lansering kvalitetsfilm
Folkets Hus och Parker	Filmsättning Möten/träffar Konferenser Digitala hus Biograf-utbildningar 260 biografer	Bio Kontrast – Filmsättning, Rådgivning Filmdagar - 100 biografer	Utomhusbio	
Folkets Bio	Filmsättning Samordning Möten/träffar Utbildning 15 biografer	Filmsättning och transporter Samarbete med Filmstudios Samarbete med regionala filmsamordnare Samarbete med filmfestivaler Skolbio Projekt	Marknads-föring Festivaler Temaveckor	23 långfilmer 18 kortfilmer 65 nya DVD-titlar
SFF		Filmkatalog Filmhyror Filmsättning Uppsökande verksamhet Utbildningar Möten/träffar 105 filmklubbar	Tidkriften Filmrutan Filmhelger Reklammaterial	
SFF Ungdom		Filmhyror Filmsättning Biograf-maskinist Möten Uppsökande verksamhet 8 filmklubbar	Reklammaterial	
Bygde gårdarna	Rådgivning Möten/träffar Konferens – digitalisering Information Intranät Uppsökande verksamhet Biograf-utbildningar 43 biografer	Kortfilms-turné 10 bokningar, 2 biografer Filmdagar – visning av 13 kvalitetsfilmer	Utomhusbio Lokala arrangemang (Filmakuten) Konst + film-arrangemang Ungdomsvisningar	
Film Centrum		Distribution av 35 mm för enstaka biografvisningar Publika filmvisningar i alternativa miljöer Visningsturnéer	Turnéer med filmare Marknadsföring Informations-material Föreläsningar/ Seminarier Filmdagar	DVD - ”101 dokumentärer” Lansering av VHS/ DVD mot skolor, festivaler, AV-centraler, filmarmöten
Våra gårdar	Filmsättning Kopiefond Filmdagar Maskinistkurs Hemsida Nyhetsbrev Utredning 70 biografer	Bio Kontrast – Filmsättning Kurser Informations-satsningar 15 biografer	Filmfestivaler 4 biografer	
Kedjan	Filmsättning Transporter 13 biografer	Filmsättning Transporter 13 biografer Samarbete med filmstudior Samarbete med regionala resurscentrum	Marknadsföring	

Källa: Stödmottagarnas redovisningar till Filminstitutet 2006, samt intervjuer med stödmottagare.

Sex av åtta stödmottagare arbetar också med filmsättning mot biografer (eller mot filmstudios som använder biografer). De övriga två organisationerna – Bygdegårdarna och FilmCentrum – anordnar i vissa fall egna biografvisningar. Samtliga stödmottagare bidrar därmed till att tillgängliggöra film på biograf, även om det finns stora skillnader mellan stödmottagarna avseende omfattningen av denna verksamhet. Hur pass värdefull film respektive organisations filmkatalog innehåller kan vi inte svara på utifrån denna undersökning. För att svara på frågan krävs dels en mer detaljerad analys av stödmottagarnas filmutbud, dels en tydlig definition av vad som avses med ”värdefull” i sammanhanget.

Två av stödmottagarna, Folkets Bio och FilmCentrum skiljer sig från de andra genom att de bedriver egen import och lansering av film. I FilmCentrums fall handlar det framförallt om VHS/DVD-lanseringar riktade till institutioner, i Folkets Bios fall om biograf- och DVD-lanseringar riktade till privatpersoner. Folkets Bio är också den enda av stödmottagarna som bedriver verksamheter inom samtliga av de fyra områden som presenteras i tabell 2.10.3. SFF är en mer specialiserad organisation. SFF är förmodligen också, med sina 105 filmklubbar, den stödmottagare som sprider kvalitetsfilm till flest dukar (även om en jämförelse här är något komplicerad, då organisationerna arbetar på olika sätt).

Synpunkter på stödet

Det råder stor osäkerhet bland stödmottagarna kring Filminstitutets mål med stödet. ”Visningsorganisationer” är uppenbarligen ett otydligt begrepp, som flera av stödmottagarna hade svårt att definiera. Samtidigt menade en av stödmottagarna att det finns en oförståelse för visningsorganisationer från Filminstitutets sida. Stödmottagarna frågar sig också vad fördelningen av stödet bygger på, och vad det finns för kriterier för stödfördelningen. En av stödmottagarna påpekade att alla visningsorganisationer söker stödet utifrån olika utgångspunkter och undrade vad Filminstitutet egentligen vill åstadkomma med stödet.

Samtidigt som visningsorganisationerna inte vet varför de får stöd, så menar de att stödet är avgörande för att de ska kunna bedriva sin verksamhet. Om stödet drogs bort skulle de centralorganisationer som omfattas av stödet antingen gå under helt och hållet, eller tvingas avveckla sin visningsverksamhet (i de fall då centralorganisationen även bedriver andra verksamheter). Man är också överens om att ett ökat stöd skulle möjliggöra expansion eller utveckling av verksamheten. Stödmottagarna har en hel del idéer om hur stödet skulle kunna utvecklas. En av dem föreslog tydliga uppdrag från Filminstitutets sida, även om man var kritisk mot detaljstyrning. En annan informant påpekade att stödet var statiskt och efterlyste större utvecklingsmöjligheter. Från en av visningsorganisationerna lyftes tydligare krav på motprestationer upp som ett alternativ. En av de andra föreslog helt enkelt att Filminstitutet skulle prata med stödmottagarna.

Flera av visningsorganisationerna tyckte att innehållet (det vill säga vilka filmer man arbetade med) var det viktiga, och menade att stödet borde anpassas efter detta. En informant menade också att kravet på att stödmottagarna ska vara ideella föreningar är irrelevant. Istället, menade samma person, borde kraven höjas avseende stödmottagarnas inriktning och val av filmer. En av informanterna upplevde också att stödet var inriktat mot biografvisningar och kritiserade detta utifrån synpunkten att vissa filmer inte passar på biograf.

Stödmottagarna var också frustrerade över handläggningen av stödet. En generell uppfattning är att Filminstitutet varken har kommenterat ansökningar eller gett feedback på redovisningar. Trots krav på omfattande ansökningar som krävt en hel del tid från stödmottagarnas sida, så

har man varken fört någon dialog eller förändrat stödbeloppen. Flera av stödmottagarna menade därmed att det inte spelade någon roll vad de skrev, Filminstitutet reagerade ändå inte.

Slutsatser

- Samtliga stödmottagare arbetar på något sätt med spridning av kvalitetsfilm, även om omfattningen av detta arbete skiljer sig markant mellan olika stödmottagare. Samtliga visningsorganisationer arbetar också med publikarbete i olika former, antingen med syfte att öka biografpubliken, eller med syfte att öka intresset för film mer generellt. Fem av sju stödmottagare arbetar också med stöd eller samordning av biografer. Två av sju stödmottagare arbetar med import och lansering av film.
- Målet om spridning av kvalitetsfilm är därmed uppfyllt till viss del, även om de flesta stödmottagare skulle kunna arbeta mer inom detta område. Målet om att utveckla biografer i hela landet är delvis uppfyllt genom fem av sju stödmottagare. För att svara på om de filmer som stödmottagarna har arbetat med är ”värdefulla” eller inte, så krävs dels en mer detaljerad granskning av stödmottagarnas filmutbud/sättningsverksamhet, dels en tydligare definition av vad som avses med ”värdefull film”.
- Det finns problem med att stödet kan kopplas till flera olika mål. Stödmottagarna tycker att det är otydligt vad Filminstitutet vill med stödet, och förstår inte vad stödfördelningen bygger på. De olika målen gör det också svårt att utvärdera stödet. Samtidigt som samtliga mål kan sägas vara uppfyllda till viss del, så är det svårt att säga om målen är uppfyllda fullt ut. Det är också svårt att jämföra stödmottagarna då de arbetar utifrån olika utgångspunkter och redovisar sitt arbete på olika sätt.
- Filminstitutet lade mindre än 200 timmar på stödet 2006. Det har utvecklats ett missnöje bland stödmottagarna, då de varken har fått respons på ansökningar eller på redovisningar. Stödmottagarna efterfrågar en dialog och frågar sig om Filminstitutet över huvud taget läser de ansökningar/redovisningar som man har skickat in.

Kapitel 2.11. Stöd till filmfestivaler

Historik

Liksom import- och lanseringsstödet och stödet till visningsorganisationer så har stödet till filmfestivaler sin bakgrund inom Visningsnämndens verksamhet. Från och med 1993 kom stödet med i filmavtalet. 1994/1995 inrättade Filminstitutet avtal med Göteborgs Filmfestival och Barn- och ungdomsfilmfestivalen (BUFF) i Malmö. Avtalen byggde på olika nationella uppdrag. Göteborg fick uppdraget att vara nationell mötesplats för den svenska filmen och den svenska filmbranschen. BUFF:s uppdrag blev att agera mötesplats för svensk och internationell barnfilm. Från och med 1997 skrev Filminstitutet även avtal med Umeå Internationella Filmfestival. Uppdraget för Umeå blev att utveckla festivalen till en mötesplats för dokumentärfilm och regionalt producerad film. 2000 skrevs även avtal med Uppsala Internationella Kortfilmsfestival, som fick uppdraget att vara en mötesplats för svensk och utländsk kortfilm.

Mål

Stödet till filmfestivaler ligger för nuvarande utanför filmavtalet och finansieras helt inom den statliga filmpolitiken. Stödet ligger i propositionen inom kapitlet om distribution och visning av värdefull film. Det hävdas här att ”filmfestivalerna har blivit allt viktigare för

filmdistributionen i Sverige", och att många filmer aldrig skulle "nå en svensk publik om inte filmfestivalerna fanns" (prop 2005/06:3). Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet anger att det ska "verka för distribution och visning av film i hela landet" (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1717,)

Handläggning

Stödet fördelas en gång per år efter beslut av Filminstitutets VD. Handläggaren för stödet rekommenderar stödmottagare och stödbelopp. Stödet upptog mindre än 200 timmars arbetstid Filminstitutets handläggare 2006. Antalet ansökningar har legat omkring tio per år fram till 2006, då en fördubbling skedde. Hur stor del av ansökningarna som fått avslag har varierat från år till år.

Tabell 2.11.1 Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ansökningar	10	8	11	10	9	19
Avslag	4	3	6	3	6	12

Källa: Filminstitutets ärendehanteringssystem Filemaker.

Måluppfyllelse

Under åren 2001 – 2006 har 12 601 000 kronor fördelats i stöd till filmfestivaler. Bortsett från 55 000 kronor har hela detta stödbelopp gått till sju festivaler. Stödfördelningen mellan dessa festivaler har, som tabell 2.11.2 visar, sett nästan likadan ut varje år under perioden. Göteborgs Filmfestival är den överlägset största stödmottagaren med totalt 5 600 000 kronor i stöd under de fem åren. Därefter kommer BUFF och Umeå Internationella Filmfestival med omkring två miljoner kronor var. Stockholms Filmfestival och Uppsala Internationella Kortfilmsfestival har också funnits med under hela perioden med ett stödbelopp på totalt strax över en miljon vardera. Tempo Dokumentärfestival och Novemberfestivalen i Trollhättan har fått mer varierande stöd från år till år, men hamnar totalt någonstans mellan 200 000 och 400 000 kronor vardera. Bland övriga stödmottagare är det enda återkommande evenemanget Norrköpings Filmfestival Flimmer, som fick 10 000 kronor i stöd 2001. Bland festivaler som fått avslag flera gånger under perioden kan nämnas Arctic Light Filmfestival, Stockholms Judiska Filmfestival samt Fantastisk Filmfestival i Lund.

Tabell 2.11.2 Stödets fördelning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Göteborg	950 000	950 000	950 000	950 000	900 000	900 000	*5 600 000*
BUFF	350 000	350 000	350 000	350 000	330 000	330 000	*2 060 000*
Umeå	350 000	350 000	350 000	350 000	330 000	240 000	*1 970 000*
Stockholm	200 000	200 000	200 000	200 000	190 000	190 000	*1 180 000*
Uppsala	200 000	200 000	200 000	200 000	190 000	190 000	*1 180 000*
Tempo	-	100 000	-	50 000	48 000	150 000	*348 000*
November	8 000	-	25 000	25 000	50 000	100 000	*208 000*
Övriga	35 000	-	-	20 000	-	-	*55 000*
Summa	2 093 000	2 150 000	2 075 000	2 145 000	2 038 000	2 100 000	*12 601 000*

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättlser 2001 – 2006.

Vi har gjort en ytlig genomgång av de sju festivaler som fick stöd 2006, samt av International Female Festival som fick stöd 2007. I tabell 2.11.3. sammanfattar vi festivalernas egna beräkningar av antalet besökare, antalet titlar och antalet ackrediterade deltagare från filmbranschen samt ackrediterade journalister. En jämförelse mellan festivalerna utifrån denna tabell är inte lämplig av flera anledningar. För det första kan det finnas skillnader i hur festivalerna har kommit fram till sina siffror. Det saknas en officiell statistik för festivaler liknande den som finns för biografbesök. För det andra är siffrorna från olika år. För det tredje finns det skillnader mellan festivalerna avseende deras längd och upplägg. I siffrorna för Göteborgs Filmfestival ingår till exempel samtliga arrangemang under hela året, förutom Bergmanveckan som arrangerades i samarbete med andra aktörer (och hade 2000 besökare). Även för Stockholms filmfestival inkluderar siffrorna samtliga evenemang under 2006, inklusive Stockholm Film Festival Junior (9980 besökare) och Sommarbio.

Det finns också ett problem med att enbart jämföra festivalerna utifrån kvantitativ information. Ska man ställa festivalerna mot varandra krävs en kulturpolitisk bedömning, baserad på en mer djupgående kvalitativ analys av festivalernas verksamheter. Någon sådan analys finns det inte utrymme för inom denna utvärdering. Utifrån intervjuerna som gjorts med festivalerna kan vi dock konstatera att samtliga festivaler drivs av ett tydligt kulturpolitiskt engagemang.

Tabell 2.11.3 Antal besökare och antal filmtitlar per festival

	Besökare	**Filmtitlar**	**Ackrediteringar**
Göteborg (2006)	141 000	456	1 800
Stockholm (2006)	117 000	274	994
Umeå (2004)	25 000	202	545
BUFF (2005)	13 269	101	298
Uppsala (2005)	10 447	318	350
Tempo (2005)	6 500	86	27
Female (2007)	826	21	5
November (2006)	500	66	-

Källa: Uppgifter från stödmottagarna.

Trots dessa invändningar, kan tabell 2.11.3 ge en grovhuggen bild av de stödda festivalernas gemensamma betydelse. Utifrån siffrorna i tabellen kan man uppskatta att festivalerna sammanlagt tillgängliggör över 1500 filmtitlar för över 300 000 besökare årligen. Även om flera av festivalerna visade samma filmer (vilket skulle minska det totala antalet titlar) så är det inte orimligt att filmfestivalerna tillgängliggör åtminstone lika många filmtitlar per år som samtliga biografer gör (666 titlar visades på svenska biografer 2006, varav 252 var premiärer).

Filmfestivalernas betydelse för distributionen av film i Sverige synliggörs också i tabell 2.11.4. Förutom att tillgängliggöra filmer för en publik så är de flesta festivalerna även mötesplatser för både filmare, producenter, och distributörer. Flera av festivalerna fungerar också som marknadsplatser. Festivalernas upptagningsområden är generellt sett större när det gäller representanter för bransch och journalister, än när det gäller publiken. Flera av festivalerna lockar besökare från hela världen. Novemberfestivalen skiljer sig något från de andra festivalerna eftersom man inte sysslar med distribution.

Tabell 2.11.4 Festivalernas upptagningsområden

	Publik	Bransch	Media
Göteborg	I första hand Västra Götaland, Stockholm, Umeå, Malmö, men även andra områden.	Distributörer från hela världen. Producenter och filmarbetare från i första hand Norden. Samtliga svenska distributörer. Regissörer från hela världen.	Journalister från hela världen.
Stockholm	Huvudsakligen Stor-Stockholm samt ”festivalvana” städer i hela landet, men även andra områden.	Filmbolag, inköpare och festivalprogrammerare från hela världen. Samtliga svenska distributörer. Regissörer från hela världen. Representanter från produktion, distribution, försäljning och inköp samt festivaler.	Journalister från hela världen, men framförallt från Skandinavien.
Umeå	Umeå, samt hela Norrlandsregionen.	Internationella och svenska filmare.	Framförallt lokal media. Bevakningen på Internet ökar.
BUFF	Skolbarn i Malmö, Skåne.	Filmpedagoger från hela landet. Distributörer och producenter från hela landet, samt även internationellt.	Rikspress, Sveriges Radio. Utländska frilansjournalister.
Tempo	Stockholmsregionen.	Branschfolk inom dokumentärfilm från hela landet (Stockholm, Göteborg, Malmö). Internationella gäster.	Har jobbat mot Norden.
Uppsala	Uppsala, Stockholm, Gävle, Västerås	Bransch från hela landet, samt även från utlandet. Gäster från hela världen, med fokus på Europa.	Lokal- och riksmedia.
Female	Malmö, Köpenhamn, Stockholm, Göteborg, samt utländska storstäder.	Nationellt och internationellt.	Svensk riksmedia, Skånsk lokalmedia, samt danska rikstidningar.
November	Unga filmare från hela landet.	Gäster från svenska branschen. Pedagoger, främst från Västra Götaland.	

Källa: Intervjuer med representanter för filmfestivalerna.

I tabell 2.11.5. redovisas hur stor del av festivalernas omsättning som utgjorts av stödet. Även i detta fall är en jämförelse mellan de olika festivalerna svår att göra, då det i vissa fall handlar om deras redovisningar och i vissa fall om budgetar. Siffrorna avser också olika år. Dessutom kan de ekonomiska förutsättningarna skilja sig åt mellan de olika festivalerna.

Generellt kan man dock säga att stödet motsvarar en relativt liten del av festivalernas omsättning. För bara en av festivalerna motsvarar Filminstitutets stöd mer än 17 %. För tre av festivalerna motsvarar stödet mindre än 10 %. Samtliga festivaler finansieras således till största delen på annat sätt än genom Filminstitutets stöd. Ser man till de olika stöden i utvärderingen, så är stödet till filmfestivaler ett av dem med lägst budget.

Tabell 2.11.5 Festivalernas omsättning

	Omsättning	Stödets andel	Kommentarer
Göteborg	19 784 000	5 %	Redovisning 2006.
Stockholm	11 825 000	2 %	Redovisning 2006.
Umeå	2 490 000	10 %	Budget 2006.
BUFF	2 439 000	14 %	Budget 2007. (SFI-stöd 2007 - 330 000)
Tempo	2 200 000	7 %	Budget 2007. (SFI- stöd 2007 – 150 000)
Uppsala	1 546 000	12 %	Budget 2007. (SFI-stöd 2007 190 000)
Female	582 000	17 %	Redovisning 2007. (SFI-stöd 2007 – 100 000)
November	313 000	32 %	Budget 2006.

Källa: Stödmottagarnas redovisningar till Filminstitutet.

Synpunkter på stödet

Att det övergripande syftet med stödet är något oklart blev tydligt i intervjuerna med festivalerna. Flera av filmfestivalerna såg frånvaron av tydliga kriterier som ett problem och betonade att det är viktigt att förmedla vad stödfördelningen baseras på. En av festivalerna såg de luddiga kriterierna i kombination med de låga stödsummorna, som ett tecken på att Filminstitutet inte bryr sig om filmfestivaler. Andra informanter tyckte dock att stödet tvärtom har varit ett erkännande av filmfestivalernas betydelse. Flera festivaler påpekade att det saknas en tydlig koppling mellan prestationer och stödbelopp. Att stödbeloppen har stått still och till och med sänkts något har också uppmärksammats av festivalerna. Flera av stödmottagarna efterfrågar en uppskrivning av stödbeloppen.

Flera av festivalerna är positiva till avtalsmodellen och tycker att det är bra med tydliga uppdrag som visar vad Filminstitutet förväntar sig av dem. Samtidigt tycker festivalerna också att samma regler ska gälla för alla. Flera av informanterna kritiserade att man inte skrev avtal med samtliga stödmottagare samtidigt utan att man istället har gett stöd både till festivaler med avtal och till festivaler utan. En av informanterna upplevde också hela avtalsmodellen som en efterkonstruktion med utgångspunkt i ett statligt ovanifrån perspektiv, utan koppling till vad festivalerna gjorde i praktiken. En annan av de intervjuade menade att villkoren bland de festivaler som hade avtal skilde sig åt, då Filminstitutet i vissa fall varit mer styrande och ställt högre krav, än i andra.

Festivalerna menar inte att de står och faller med stödet. Däremot har stödet en väldigt viktig symbolisk betydelse. Att vara en officiell nationell festival har också ökat stödmottagarnas chanser att få finansiering från andra parter, vilket gör stödet viktigt för den långsiktiga utvecklingen. Flera av festivalerna menade till och med att de var beroende av stödet för att överleva på sikt. Det ekonomiska stödet har i några fall också varit avgörande för uppfyllandet av festivalernas uppdrag (från Filminstitutet). Flera av festivalerna påpekade också att arbetet med kvalitetsfilm ständigt är förbundet med stora risker, vilket också ökar behovet av ett stöd.

Det finns stora möjligheter för festivalerna att utvecklas till förmedlare av kvalitetsfilm året runt. Flera festivaler påpekar att de redan i nuläget bedriver visnings- och distributionsaktiviteter flera gånger om året, och inte bara under de huvudsakliga festivaldagarna. Denna verksamhet skulle kunna breddas. Men då krävs mer pengar. Här skulle Filminstitutet kunna samarbeta mer med festivalerna.

De flesta festivaler menar att de har haft en tät kontakt med Filminstitutet som har fungerat bra. Samtidigt påpekade en av de intervjuade att dialogen mellan Filminstitutet och festivalerna måste förbättras. Flera festivaler påpekade också att feedbacken avseende både ansökningar och redovisningar har varit dålig, även om detta inte varit något större problem för de flesta eftersom man har träffat Filminstitutet regelbundet. En informant påpekade dock att det aldrig har arrangerats något gemensamt möte för alla festivaler, vilket efterfrågades. En annan informant menade att Filminstitutet har misskött stödet, och undrade om Kulturrådet kanske borde ta över ansvaret.

En av Filminstitutets anställda tyckte att det vore lämpligt att flytta över handläggningen av stödet till Novemberfestivalen och BUFF till avdelningen Barn och ungdom, då denna avdelning samarbetar med dessa festivaler i olika projekt, och därmed redan har ett nära samarbete med dem.

Slutsatser

- Utifrån osäkra siffror kan man uppskatta att de stödda festivalerna sammanlagt når en publik på uppemot 300 000 årligen. Utifrån lika osäker statistik tillgängliggör de också upp till 1500 filmer om året. Även om dessa siffror är osäkra så säger de troligtvis något om festivalernas betydelse för tillgängliggörandet av film i landet. För att rättvist kunna bedöma festivalernas prestationer krävs en djupare undersökning. Officiell statistik för festivalerna skulle också underlätta en utvärdering av stödet avsevärt.
- De flesta stödmottagare har ett större upptagningsområde när det gäller representanter för bransch och media än avseende publik. Festivalerna fungerar i allmänhet som viktiga mötesplatser för både filmare, producenter, distributörer samt andra inom branschen både i Sverige och internationellt. Flera av festivalerna lockar också journalister från hela världen. Festivalernas verksamhet inom distribution och visning skulle kunna utvecklas under större delar av året med ett utökat stöd från Filminstitutet.
- Stödet har en viktig symbolisk betydelse för festivalerna. Det kan även underlätta finansiering från andra parter, vilket gör det viktigt för deras långsiktiga utveckling. För uppfyllandet av de nationella uppdragen har stödet också varit avgörande i vissa fall. Samtidigt är stödets storlek liten i förhållande till festivalernas omsättning. Festivalerna efterfrågar en uppskrivning av stödet, då det i praktiken har sänkts.
- Handläggningen av stödet upptog mindre än 200 arbetstimmar för Filminstitutets handläggare 2006. Responsen på ansökningar och redovisningar har varit bristfällig. Kriterierna för stödfördelningen upplevs som otydliga. Kontakten mellan Filminstitutet och festivalerna har fungerat bra i de flesta fall, men varit sämre i enstaka fall. Från visst håll har hård kritik riktats mot handläggningen av stödet.
- Inom Filminstitutet har förslag om att flytta över handläggningen av Novemberfestivalen och BUFF till avdelningen Barn och ungdom uttryckts. Detta är möjligtvis en bra idé när det gäller Novemberfestivalen, då denna festival inte är inriktad mot distribution. BUFF är ett mer tveksamt fall, då festivalen dels har en större publik, dels har utvecklats till en viktig mötesplats för distributörer.

Kapitel 2.12. Stöd till film och video för syntolkning och textning på svenskt språk

Historik

Stödet till film och video för syntolkning och textning på svenskt språk infördes i och med det nya filmavtalet år 2000. Bakgrunden till detta var ett ökat politiskt intresse för tillgänglighetsfrågan, då det hade uppmärksammats att utbudet av svensk film på biograf och video var dåligt anpassat för syn- och hörselskadade. Initiativet till stödet kom från kulturdepartementet, inte från Filminstitutet eller filmavtalets parter. Ambitionen var att så många som möjligt skulle kunna ta del av svensk film.

Mål

I nuläget ligger stödet inom den statliga filmpolitiken, utanför filmavtalet. I propositionen nämns att ”nyproducerade svenska filmer bör även fortsättningsvis göras tillgängliga för såväl synskadade som hörselskadade” (prop 2005/06:3).

I Filminstitutets nuvarande riktlinjer för stödet anges att ”stödets syfte är att erbjuda hörselskadade och synskadade att ta del av svensk film på biograf, video och DVD” (http://www.sfi.se/sfi/smpage.fwx?page=1591).

Handläggning

Stödet fördelas tre gånger per år efter beslut av Filminstitutets VD, på rekommendation av handläggaren för stödet i samråd med referensgruppen. Den senare består av en representant vardera från Hörselskadades Riksförbund, Sveriges Dövas Riksförbund samt Synskadades Riksförbund. Enligt handläggarens beräkningar upptog stödet mindre än 200 arbetstimmar 2006. Kostnaden för referensgruppen uppgår till högst 10 000 kronor per år.

Som tabell 2.12.1. visar så har antalet ansökningar mer än fördubblats under perioden 2001 till 2006, från 30 ansökningar första året till 72 ansökningar det sista. Det har även skett en viss ökning i antalet avslag, men denna ökning har dels varit mindre, dels har antalet avslag varierat mer under perioden.

Tabell 2.12.1. Ansökningar och avslag 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Ansökningar	30	42	42	59	60	72	305
Avslag	0	10	1	5	9	10	35

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Måluppfyllelse

I tabell 2.12.2. framgår att både antalet stöd och den totala stödsumman har ökat mellan 2001 och 2006. Samtidigt var stödet som störst 2003, varefter det har minskat något igen. Sammanlagt har närmare 10 miljoner kronor fördelats över 269 projekt. Beloppen per stöd har därmed varit förhållandevis små, i genomsnitt strax under 36 000 kronor. Någon utveckling mot färre och större stöd har inte ägt rum. Istället har det genomsnittliga stödbeloppet minskat under perioden.

Tabell 2.12.2. Stödets omfattning 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Stöd	30	32	41	52	52	62	269
Belopp	1 143 253	1 339 211	1 998 378	1 794 335	1 726 500	1 632 310	9 633 987
Belopp/stöd	38 108	41 850	48 741	34 506	33 202	26 328	35 814

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Stödet har under perioden 2001 - 2006 gått till ett stort antal aktörer. Sammanlagt har närmare 50 olika distributörer, syntolks-producenter samt anordnare av syntolkade biografvisningar fått stöd. Som synliggörs i tabell 2.12.4. så var SF Film den överlägset största stödmottagaren under perioden, med sammanlagt över 2,2 miljoner kronor i stöd. SF Film har fått stöd för både textade biografkopior, textade DVD:er, och syntolkade DVD:er. Sonet Film, Sandrew Metronome, samt Iris Intermedia (en producent av syntolkning för VHS och DVD) var andra stora stödmottagare under perioden. Bland anordnare av syntolkade biografvisningar var Landstinget i Västmanland/Film i Västmanland den största stödmottagaren, tätt följd av SRF Gävleborg.

Tabell 2.12.4. Stödbelopp per mottagare 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
SF Film	120 000	309 000	449 240	555 000	348 000	425 000	2 206 240
Sonet Film	120 000	80 000	180 000	180 000	180 000	138 000	878 000
Sandrew	85 926	141 001	155 000	200 000	197 000	28 000	806 927
Iris Intermedia	-	190 000	180 000	-	200 000	130 000	700 000
Sony/Columbia	75 000	66 785	122 000	165 000	60 000	120 000	608 785
S3H Stockholm	-	-	-	-	310 000	195 000	505 000
Folkets Bio	40 000	-	99 000	178 000	97 000	85 000	499 000
Triangelfilm	30 000	-	179 000	-	-	115 000	324 000
Buena Vista	100 002	8 000	80 000	60 000	-	50 000	298 002
Landstinget i Västmanland	-	-	70 000	82 075	-	60 000	212 075
SRF Gävleborg	15 000	80 000	37 250	22 300	25 000	25 000	204 550
SRF Örebro	52 200	24 600	22 000	24 000	48 000	12 000	182 800
Övriga	505 125	439 825	424 888	327 960	261 500	249 310	2 208 608
Summa	1 143 253	1 339 211	1 998 378	1 794 335	1 726 500	1 632 310	9 633 987

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Stödets användningsområden kan delas in i fem kategorier: Textning av DVD, syntolkning av DVD/VHS, textning av biografkopior, syntolkning av biografvisningar (syntolkens arvode och vissa kringkostnader), samt informations- och utbildningsprojekt. Syntolkning av biografvisningar är den minst kostsamma av dessa aktiviteter, syntolkning av DVD/VHS den mest kostsamma. Kostnaden för produktion av ett syntolkat spår för DVD ligger mellan 60 000 och 65 000 kronor (varav stödet täcker hela kostnaden), medan stödet för sammanställning av ett textat spår för DVD ligger omkring 6 000 – 8 000 kronor (varav stödet täcker en varierande del av kostnaden). Stödet för en textad biografkopia ligger mellan 20 000 och 30 000 kronor (varav stödet täcker hela eller större delen av kostnaden). När det gäller syntolkade biografvisningar uppgår den direkta kostnaden till mellan 1 500 och 3 500 kronor (varav stödet täcker en större del). Utöver dessa direkta kostnader kan det dock tillkomma ytterliggare kringkostnader som inte täcks av stödet.

I tabell 2.12.5. visas hur många titlar som fått stöd för textning av DVD samt syntolkning av VHS/DVD under perioden. Sammanlagt har stödet bidragit till att 265 DVD-titlar har textats under perioden. Antalet titlar som fått stöd för textning på DVD har också ökat under perioden, från 25 titlar 2001 till 52 titlar 2006. Allra högst var antalet DVD-titlar som fick stöd för textning 2004, varefter en viss minskning har skett. De betydligt högre kostnaderna för syntolkade DVD/VHS-utgåvor förklarar att relativt få filmer har fått stöd för syntolkning på video. Samtidigt har det dock skett en ökning även här, då antalet titlar som fått stöd för syntolkning på DVD/VHS har ökat från 2 titlar 2001 till 7 titlar 2006. Samtidigt har övergången från VHS till DVD medfört att titlarna finns tillgängliga i stort sett överallt då syntolkningen ligger som ett spår på samtliga DVD:er (till skillnad från speciella syntolkade VHS-utgåvor). Sammanlagt har 19 titlar fått stöd för syntolkning på video under perioden.

Tabell 2.12.5. Stödda titlar DVD/VHS 2001 - 2006

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Summa
Textade	25	26	54	60	48	52	265
Syntolkade	2	2	2	0	6	7	19

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelser 2001 – 2006.

Sedan 2004 har stödet bidragit till att 56 svenska titlar har visats med text på biograf. Som tabell 2.12.6. visar så har antalet stödda biograftitlar minskat från 23 titlar 2004 till 18 titlar 2006. Detta kan jämföras med att det totala antalet premiärsätta svenska titlar samtidigt ökade från 36 titlar 2004 till 44 titlar 2006. Även antalet textade kopior som finansierats av stödet har minskat från 38 kopior 2004 till 29 kopior 2006. Publiken på de textade biografvisningarna ökade från 15 000 besökare 2005, till omkring 20 500 besökare 2006.

Tabell 2.12.6. Textade filmer på biograf 2004 - 2006

	2004	2005	2006	Summa
Stödda titlar	23	18	18	59
Stödda kopior	38	26	29	93
Visade titlar	20	18	18	56
Publik	-	15 000	20 501	-

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Som framgår av tabell 2.12.7. så finns det stora variationer avseende hur stor publik som de textade kopiorna som fick stöd 2006 lockade. 9 av de 18 filmer som fick stöd 2006 (samt 2 filmer som fick stöd 2005) fanns med bland de 20 största svenska publikframgångarna under året. Med få undantag var det också de stora publiksuccéerna allmänt sett som gick bäst avseende textade visningar. Att 22 % av *Exits* besökare var på textade visningar är förmodligen missvisande, då stödet omfattade en digital kopia för vilken det är osäkert om texten verkligen var ”påslagen” på varje visning.

Generellt sett var dock publiken på de textade visningarna 2006 liten i förhållande till antalet hörselskadade i landet. 20 500 besökare utgör omkring 3 % av en potentiell publik av 600 000 hörselskadade svenskar (som är i behov av textning). Samtidigt är det inte säkert att samtliga 20 500 besökare var hörselskadade, vilket gör att andelen kan ha varit ännu lägre. 600 000 hörselskadade motsvarar omkring 7 % av Sveriges befolkning. Om man räknar bort extremfallet *Exit* (som förmodligen är missvisande) så motsvarade publiken på de textade visningarna aldrig mer än 3 % av filmernas totala publik (2006).

Tabell 2.12.7. Textade filmer på biograf 2006

Titel	Distributör	Text kopior	Publik text	Publik total	Text andel
Heartbreak Hotel	SF Film	2	5 011	462 820	1,1
Göta kanal 2	SF Film	1	2 481	227 461	1,1
Lilla Jönssonligan och stjärnkuppen	SF Film	2	2 334	152 511	1,5
Beck - Skarpt läge	Sony Pictures	1	2 129	286 366	0,7
Exit	Triangelfilm	2	2 112	9 497	22,2
Pingvinresan	Triangelfilm	1	1 601	55 533	2,9
7 Miljonärer	SF Film	2	1 004	122 834	0,8
Att göra en pudel	Sony Pictures	2	947	48 208	2,0
Tusenbröder - Återkomsten	Sony Pictures	2	650	58 666	1,1
Den enskilde medborgaren	SF Film	1	582	19 959	2,9
Moreno och tystnaden	SF Film	2	547	20 203	2,7
Hemligheten	SF Film	1	331	63 671	0,5
Sök	Sonet Film	1	276	30 949	0,9
Babas Bilar	Sony Pictures	1	254	22 846	1,1
Förortsungar	Sonet Film	1	120	80 373	0,1
När mörkret faller	Sonet Film	1	118	25 576	0,5
Du och jag	Sonet Film	1	4	3 180	0,1
Kärringen därnere	Triangelfilm	5 (digitala)	-	3 271	
Summa		29	20 501	1 693 924	1,2

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Om man räknar med att 20 kronor per såld biljett tillfaller distributören, så skulle det krävas mellan 1 000 och 1 500 besök för att täcka kostnaden för en textad kopia. 2006 hade det utifrån denna logik lönat sig för distributörerna att ta fram textade kopior för *Heartbreak Hotel*, *Göta Kanal*, *Beck – Skarpt läge* samt *Pingvinresan* även utan stöd. För övriga titlar hade de textade kopiorna troligtvis inneburit en förlust för distributörerna om de inte hade fått stöd. Även för de titlar vars textade kopior lockade mer än 1 000 besökare var marginalerna relativt små. Samtidigt finns det en stor outnyttjad publik potential då man bara nått ut till en liten del av den hörselskadade populationen.

Tabell 2.12.8. Syntolkade biografföreställningar 2004 - 2006

	2004	2005	2006	Summa
Planerade visningar	94	104	71	269
Gemomförda visningar	60	70	63	193
Publik	-	1 200	800	-

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Under åren 2004 – 2006 beviljades stöd till sammanlagt 269 planerade syntolkade biografföreställningar. Som tabell 2.12.8. visar så genomfördes 193 av dessa föreställningar. Mellan 2004 och 2006 minskade antalet planerade föreställningar, samtidigt som antalet genomförda föreställningar ökade något. Stödmottagarna har med andra ord blivit bättre på att genomföra sina planer. Hur stor publik de syntolkade föreställningarna lockade 2004 saknar vi information om. 2005 hade de syntolkade föreställningarna en publik på 1 200 besökare. 2006 minskade publiken till 800 besökare.

Tabell 2.12.9. Syntolkade biografföreställningar per anordnare 2006

Anordnare/område	Planerade föreställningar	Genomförda föreställningar	Antal orter
Film i Västmanland	14	11	4
SRF Stockholm	10	9	1
SRF Göteborg	-	8	1
SRF Gävleborg	12	6	3
SRF Örebro län	5	6	1
SRF Östergötland	6	5	1
SRF Umeå	-	5	1
SRF Skåne	6	4	4
SRF Uppsala	-	3	1
SRF Skellefteå	-	3	1
SRF Tierps Kommun	2	2	1
Umeå Filmfestival	1	1	-
Uppsala kortfilmsfestival	2	-	-
RO Unga Synskadade	3	-	-
SRF Värmland	6	-	-
SRF Växjö	4	-	-
Summa	71	63	19

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

Tabell 2.12.10 Syntolkade biografföreställningar per ort 2006

Ort	Visningar
Stockholm	9
Göteborg	8
Örebro	6
Umeå	6
Norrköping	5
Västerås	5
Gävle	3
Uppsala	3
Skellefteå	3
Hudiksvall	2
Sala	2
Fagersta	2
Arboga	2
Tierp	2
Lund	1
Malmö	1
Helsingborg	1
Simrishamn	1
Ljusdal	1
Summa	63

Källa: Uppgifter från Filminstitutet.

800 besökare motsvarar mellan 1 % och 8 % av den potentiella publiken av synskadade svenskar (antalet synskadade är totalt omkring 100 000, varav minst 10 000 är potentiella biobesökare i behov av syntolkning). Detta kan jämföras med att den totala publiken för premiärvisade svenska filmer 2006 motsvarade omkring 27 % av Sveriges befolkning (2 450 375 besökare). Sammanlagt syntolkades 35 titlar på biograf 2006, varav 18 var svenska filmer med premiär 2006 . 11 titlar syntolkades vid fler än ett tillfälle. *Heartbreak*

Hotel (12 föreställningar) och *7 miljonärer* (6 föreställningar) var de titlar som hade flest syntolkade visningar detta år.

I tabell 2.12.9. redovisas vilka som anordnade syntolkade biografföreställningar 2006. Film i Västmanland var den organisation som anordnade flest föreställningar under året, tätt följd av SRF Stockholm och SRF Göteborg. Film i Västmanland var också en av de stödmottagare som anordnade föreställningar på flest orter. SRF Skåne samt SRF Gävleborg var andra stödmottagare som anordnade syntolkade visningar på flera orter 2006.

Som framgår av tabell 2.12.10. så var de syntolkade föreställningarna 2006 koncentrerade till 19 orter. Störst var utbudet i de två största städerna. 9 visningar ägde rum i Stockholm under året, 8 visningar i Göteborg. Även i Örebro, Umeå, Norrköping och Västerås anordnades fem syntolkade föreställningar eller fler samma år. På landets övriga orter var utbudet av syntolkade biografföreställningar antingen mer begränsat eller helt obefintligt.

Tabell 2.12.11. Informations- och utbildningsprojekt 2006

Stödmottagare	Stödbelopp	Projektbeskrivning
Folkets Hus och Parker	80 000	Förstudien och projektet ”Mer dövtextad och syntolkad film i hela landet”
SRF Borlänge	30 000	Utbildning av syntolkar
Sverigefinska Synskadeförbundet i Norrbottens län	25 000	Syntolkningsutbildning för finska syntolkar
Landstinget i Västmanland/Film i Västmanland		Infoträff, PR för syntolkade biografföreställningar
SRF Gävleborg		Syntolksträff
SRF Värmland		Syntolksutbildning, informationskampanj
SRF Östergötland		Syntolksutbildning
Umeå Filmfestival		Seminarium om film för hörselskadade och synskadade
Summa	135 000	

Källa: Filminstitutets Verksamhetsberättelse 2006.

2006 gavs 135 000 kronor i stöd till tre informations- och utbildningsprojekt. Utöver detta omfattade stödet till fem anordnare av syntolkade biografvisningar även utbildnings- eller informationssatsningar detta år. Av dessa informations- och utbildningsprojekt var Folkets Hus och Parkers satsning *Mer dövtolkad och syntolkad film i hela landet* det som fick störst stöd. Som tabell 2.12.11. visar så var en stor del av projekten syntolksutbildningar.

Synpunkter på stödet

En generell uppfattning bland de stödmottagare och medlemmar i referensgruppen som har intervjuats[33] var att stödet är viktigt och att det fyller en tydlig funktion. Innan stödet infördes 2000 var utbudet av textad och syntolkad film mer eller mindre obefintligt, menade informanterna. Utifrån detta utgångsläge har stödet bidragit till en stor förbättring av tillgängligheten för både synskadade och hörselskadade. Stödet är därmed mycket uppskattat av de intresseorganisationer som det riktar sig till, samt även av distributörerna.

[33] Sammanlagt har 5 stödmottagare och 2 medlemmar i referensgruppen intervjuats.

De två distributörer som har intervjuats angående att de fått stöd för textade biografkopior var överens om att det är svårt att få en tillräckligt stor publik till visningarna av de textade kopiorna, samtidigt som kostnaden för textning är omfattande. De menade därmed att det behövs ett stöd för att kopiorna ska vara lönsamma. Hade de inte fått stöd hade de inte tagit fram några textade kopior. Den representant för Hörselskadades Riksförbund som vi har intervjuat menade att första gången som ett filmbolag tog fram en textad kopia utan stöd skedde så sent som hösten 2007. Samtidigt menade samma informant att det har skett en försämring när det gäller utbudet av textad film sedan 2006.

De anordnare av syntolkade visningar som har intervjuats menade att sådana visningar är dyra att arrangera. Samtidigt är kostnaden lika stor oavsett hur många som går på visningen, då biljettintäkterna går till biograferna och inte till anordnarna. Därmed är stödet helt avgörande för att de syntolkade visningarna ska bli av. Då stödet inte täcker alla kring- eller arbetskostnader (utöver syntolkens) innebär visningarna snarare en kostnad för anordnarna än en intäkt, även om man räknar in stödet. Också den producent av syntolkade DVD:er som vi har intervjuat påpekade att intäkterna var lika med noll, då de i regel inte fick någon kompensation från filmbolagen som stod för försäljningen. Därmed upplevdes stödet som nödvändigt för att syntolkningen skulle vara möjlig, åtminstone så länge filmbolagen inte var villiga att satsa några pengar på den.

Ett stort problem både när det gäller textning och syntolkning som uppmärksammats i intervjuerna är biografernas inställning. Enligt flera informanter finns det ett motstånd från biografernas sida till visningar av textad och syntolkad film. Enligt representanterna för syn- och hörselskadades intressegrupper leder detta bland annat till att de textade kopiorna visas på dåliga tider (när ingen har möjlighet att se dem) samt till svårigheter när det gäller planering och genomförande av syntolkade visningar. Distributörerna bekräftade att det ibland kan vara svårt att få bra sättning för de textade kopiorna, då det är trångt på biograferna, och då publiken på dessa visningar är mindre. Samtidigt påpekade flera av informanterna att förbättrad tillgänglighet kunde innebära en vinst även för biograferna, dels i form av ett ökat kundunderlag, dels i form av ökad goodwill.

Ett annat problem i sammanhanget som flera informanter nämnde är bristande kommunikation och bristande information mellan intresseorganisationerna och deras medlemmar på ena sidan och filmproducenter, distributörer och biografer på den andra. Flera informanter efterfrågade att Filminstitutet skulle anordna workshops, seminarier eller mer regelbundna möten för att öka kontakten mellan intresseorganisationerna och filmbranschen. I flera av intervjuerna framkom också synpunkter på att Filminstitutet skulle integrera tillgänglighetsfrågan i verksamheten mer generellt, till exempel genom tillgänglighetskrav kopplade till andra stöd på både produktions- och distributionssidan.

Åsikterna gick isär bland informanterna när det gäller frågan om hur tillgängligheten av film ser ut i jämförelse med tillgängligheten av andra kulturformer. Någon menade att både privata och statliga teatrar var bättre på tillgänglighetssatsningar. Samtidigt menade någon annan att det ser bättre ut när det gällde film, då det inte finns något liknande statligt stöd till textning och syntolkning av teater.

En generell uppfattning bland stödmottagarna var att det är bra att stödet är uppdelat på många små belopp. En distributör menade till exempel att detta var positivt eftersom det är osäkert att i förväg säga hur många filmer man kommer att släppa under en längre period, varför det var bättre att ansöka per titel. De flesta tyckte också att handläggningen fungerade

bra, liksom kontakten med Filminstitutet mer allmänt. En informant tyckte dock att feedbacken kunde vara något mer omfattande.

Slutsatser

- 2006 bidrog stödet till att 52 titlar textades och 7 titlar syntolkades på DVD. Hur många hörselskadade respektive synskadade som dessa filmer därmed nådde är svårt att säga eftersom textningen/syntolkningen finns som ett spår på samtliga DVD:er. Man kan dock säga att tillgängligheten för hörselskadade/synskadade när det gäller dessa titlar är lika hög som för publiken i allmänhet (det vill säga de finns i stort sett överallt). Sedan stödet infördes har det skett en tydlig ökning av tillgängligheten för både hörselskadade och synskadade avseende svensk film.
- Stödet bidrog också till att 18 svenska titlar visades med svensk text på biograf 2006, för strax över 20 000 besökare. För de flesta av dessa titlar var publiken så pass liten att det troligtvis inte hade varit lönsamt för distributörerna att satsa på textade kopior om de inte hade fått stöd. Enligt distributörerna var stödet avgörande. Samtidigt är 20 000 besökare bara 3 % av en potentiell publik av 600 000 hörselskadade svenskar (i behov av textning). En orsak till de låga publiksiffrorna kan vara att de textade kopiorna visas på dåliga tider (vilket blir en ond cirkel då biograferna inte vill sätta kopiorna på bra tider då publiksiffrorna är så låga).
- 2006 anordnades med hjälp av stödet 63 syntolkade biografvisningar, på 19 orter i olika delar av landet, för sammanlagt 800 besökare. Totalt syntolkades 35 titlar på biograf samma år, varav 18 var svenska filmer med premiär under året. Då biljettintäkterna från de syntolkade visningarna gick till biograferna och inte till anordnarna av syntolkningen så var stödet helt avgörande för att visningarna skulle genomföras. 800 besökare motsvarar mellan 1 % och 8 % av den potentiella synskadade publiken, beroende på hur man definierar gruppen.
- Både när det gäller visning av textade kopior och syntolkade visningar finns det ofta ett motstånd från biografernas sida. Stödets effekt skulle troligtvis bli större om biograferna inkluderades på ett tydligare sätt, till exempel genom ett bidrag till biografer som satsar på tillgänglighet. Flera av informanterna efterfrågade att Filminstitutet skulle anordna möten mellan intresseorganisationerna och filmbranschen. Både biografer, distributörer och producenter skulle kunna vinna på ökad tillgänglighet i form av ett breddat publikunderlag och ökad goodwill. Filminstitutet skulle kunna integrera tillgänglighetsfrågan i verksamheten mer generellt.
- Att stödet är uppdelat i många, små belopp upplevs som positivt av de många olika stödmottagarna. Generellt upplever stödmottagarna handläggningen som enkel och väl fungerande, vilket även gäller kontakten med Filminstitutet mer allmänt. Handläggaren för stödet lade mindre än 200 timmar på stödet 2006. Kostnaden för referensgruppen uppgår till högst 10 000 kronor per år.

Kapitel 3. En sammantagen bild av stödformerna

I det föregående avsnittet gavs en detaljerad bild av de olika stödformerna. Det finns ett omfattande empiriskt material av statistik, intervjuer och enkätsvar. I en del utvärderingssituationer kan det vara svårt att bilda sig en uppfattning om det som utvärderas på grund av att det saknas information. I andra sammanhang kan det nästan finnas för mycket. Kapitel 2 antyder att det inte råder någon brist på information.

Varje underavsnitt i kapitel 2 avslutades med en sammanfattning om måluppfyllelse och synpunkter på stödens handläggning och effekter, dock med fokus på sådant som är odiskutabelt. Andra värderingar som behöver göras i utvärderingen måste gå utanför varje stödform, och kanske också värdera situationen med referens till annat material än just den här utvärderingens insamlade data. Det här kapitlet lyfter blicken och ser till helheten av stöden och deras effekter.

Mål och målsättning

Det grundläggande uppdraget i en utvärdering är ofta att spåra och dokumentera bevis för om insatser når sina mål. Det har också varit utgångspunkten här och i texten ovan redovisades en bedömning om resultaten pekar på att målen har nåtts. Dataunderlaget indikerar att målen nås i viss utsträckning. De mål som då refereras till är de som fastställs i den senaste propositionen. I det här avsnittet uppmärksammas målen i sig, dvs. är det bra mål, kan de förbättras? Det finns ett eller flera mål för var och en av stödformerna ovan, men det finns inte något klart uttalat mål för vad de ska åstadkomma tillsammans. Det är förståeligt, de har olika historia, några av dem är del av filmavtalet och andra inte. Det har knappast fallit sig naturligt att sätta ett övergripande mål för alla stödformerna. Å andra sidan är beloppen relativt små för varje stöd och i en del fall överlappar målen varandra. Det finns en risk för att målen för respektive stöd är så snävt formulerade att de inte riktar blicken mot det som är utmaning och behov inom området. Genom att ha relativt begränsade mål i förhållande till vart och ett av stöden riskerar man att låsa bidragens omfång och utformning till projekt och utbetalningar som inte är de mest relevanta.

Tabell 3.1 presenterar propositionens mål för de olika stödformerna. Det finns åtskilliga problem med de mål som visas där. För det första saknas det mål för några stödformer. När vi letat efter målformulering är det närmaste vi kommit en form av sammanfattande problemanalys eller lägesbeskrivning. Stödet till filmfestivaler är ett exempel. Där har vi inte kunnat se något som liknar mål annat är den text som citeras i tabellen.

För det andra finns det ibland en diskrepans mellan mål och stödformens omfattning. Det är helt rimligt att stödet för import och lansering har som mål att ”den svenska publiken ska ha tillgång till ett varierat filmutbud omfattande filmer från alla delar av världen”. Det är enkelt, klart och tydligt och står i rimlig proportion till en medelsanvändning kring 3.4 miljoner kronor. Det är däremot inte lika rimligt att stödet för lokalt publikarbete har tre mål; (1) att öka biografens roll som kulturell mötesplats, (2) att långsiktigt öka biopubliken, samt till (3) att väcka kommunernas intresse och engagemang i biografens framtid. Det är tre svåra, varandra helt olika mål, och som ska uppnås inom ramen för en medelsanvändning på 2.6 miljoner kronor.

Tabell 3.1 Mål för stödformerna

Stöd	Mål
Import och lansering av kvalitetsfilm	att den svenska publiken ska ha tillgång till ett varierat filmutbud omfattande filmer från alla delar av världen
Spridning kort & dokumentärfilm	”en viktig funktion för att möjliggöra en ökad spridning av filmerna”
Parallelldistribution av filmkopior	att ge biografer på mindre orter möjlighet att visa aktuell film och att skapa ett bredare filmutbud
Lansering svensk långfilm	”öka spridningen av svensk långfilm och därmed nå en större publik till dessa filmer”
Momskompensation	Något egentligt mål med stödet uttrycks inte i propositionen. Däremot diskuteras den problematik som ligger bakom stödet
Öppna visningar av svensk film	att motivera biografägare på mindre orter att i högre utsträckning programsätta svensk film, samt upprätthålla och utveckla biografstrukturen i Sverige
Teknisk upprustning	ge biografer en teknisk standard som bidrar till att biografstrukturen på främst mindre och medelstora orter bevaras och förstärks, samt att långsiktigt öka publiken på dessa biografer samt att utjämna skillnader i biografupplevelse mellan storstad och landsbygd
Lokalt publikarbete	att öka biografens roll som kulturell mötesplats, att långsiktigt öka biopubliken, samt till att väcka kommunernas intresse och engagemang i biografens framtid
Sommarbio	”syftet med stödet är att stimulera öppethållande på biograferna under sommarsäsongen”
Visningsorganisationer	att upprätthålla och utveckla biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet och medverka till att antalet biobesök ökar, samt spridningen av kvalitetsfilm på många orter
Filmfestivaler	filmfestivalerna har blivit allt viktigare för filmdistributionen i Sverige, och att många filmer aldrig skulle ”nå en svensk publik om inte filmfestivalerna fanns
Syntolkning & textning	nyproducerade svenska filmer bör även fortsättningsvis göras tillgängliga för såväl synskadade som hörselskadade

Källa: prop 2005/06:3 samt Filminstitutets riktlinjer för stöden.

För det tredje är flera av målen skrivna i verbform; målen är t.ex. att ”väcka intresse”, ”att upprätthålla”, ”att ge möjligheter”. Nu kan mål skrivas på olika sätt och det finns skilda traditioner kring det. Det finns dock många som hävdar att mål ska beskrivas som tillstånd att uppnå. Man talar om att mål ska vara ”smarta”, och det innebär specifika, mätbara, möjliga att uppnå, relevanta och tidsbestämda. Vi vill inte påstå att dessa krav alltid är möjliga och lämpliga att använda, men att försöka specificera tillstånd – hur det ska se ut om och när målet är uppnått, snarare än att beskriva vad man ska göra, vore en förändring som skulle göra målen tydligare. Det skulle säkert vara användbart om målen även kunde vara tidsbestämda, dvs. att det uttrycks när de ska vara uppnådda.

För det fjärde överlappar flera mål varandra. Frågan är då om det överhuvudtaget är möjligt att bedöma effekten, då det a priori förutsätts att en förändring orsakas av flera stödformer snarare än av något enstaka. Det kan man givetvis bedöma, men knappast med tillämpning av någon enkel kausalitetsanalys. Däremot kan man överväga om det inte vore bättre att

disponera alla medel som har med ett visst mål att göra på ett samlat sätt, genom en enhetlig beredningsoch beslutsprocess.

På enheten Film i hela landet påbörjades under våren 2007 ett arbete med att sätta nya mål för varje stödform och man har också försökt sätta mål för den samlade verksamheten. Vi har inte använt de målen i bedömningen här eftersom det inte har fattats något beslut av Filminstitutet eller i regeringens proposition om att det är dessa mål som ska gälla. Vad beträffar måluppfyllelse hade utvärderingen sannolikt inte uppvisat någon större skillnad, men när det gäller själva målbilden är dessa nya mål mera kompletta. För det första har de klara och tydliga mål för alla stödformerna, för det andra är de inte överlappande i samma utsträckning. Det är dock ett utvecklingsarbete som just börjat och det är angeläget att fortsätta det så att hela bidragssystemet styrs av bra mål.

Den här utvärderingen behandlar inte de övergripande mål som ges i regeringens proposition 2005/06:3 ”Fokus på film – en ny svensk filmpolitik”. Vi har dock kommenterat målen för enskilda stöd och tagit dem som utgångspunkt för vår analys av måluppfyllelse. I propositionen (sid 41) anges sju mål ”som i första hand avses när det gäller de rent statligt finansierade åtgärderna”. Utan att gå närmare in på dessa tycker vi oss se att det finns en diskrepans mellan å ena sidan stödformerna i sig, som var för sig har en historik och som är utformade för att möta olika organisationsformers (biografägare, visningsorganisationer, distributörer) särskilda behov, och å andra sidan de kulturpolitiskt utformade målen, som är mera abstrakta och allmängiltiga. Däremellan har Filminstitutet att jämka samman verksamheten med målen, och det är inte alltid en enkel medlarroll.

Måluppfyllelse

Tabell 3.2 sammanfattar bedömningen av måluppfyllelse som gjorts för varje stödform i kapitel 2. Vad säger den samlade bilden som inte framgår av texten i kapitel 2? Det går inte att enkelt mäta måluppfyllelse. Det som presenteras i tabellen (och i kapitel 2) är en bedömning av måluppfyllelse. Den bedömningen grundar sig till stor del på kvantitativa data, på den statistik som finns på Filminstitutet och i de rapporteringssystem som biograferna använder. Men det är inte ett mått på måluppfyllelse och det finns ingenting i statistiken som kan användas som ett enkelt mått. Det krävs flera olika mått och en kvalificerad bedömning av vad de uppmätta värdena står för och hur de ska tolkas.

Alla stödformerna har en effekt i förhållande till sina mål. Ibland är den effekten ganska liten och ibland är den större. Det är definitivt en skillnad mellan de olika stödformerna. I något fall har målvariabeln förändrats positivt och det beror till stor del på stödet (t.ex. teknisk upprustning av biografer). I andra fall har målvariabeln inte påverkats i någon särskild utsträckning, men stödet har ändå haft positiva effekter (t.ex. öppna visningar av svensk film). Ytterligare en möjlighet är att målvariabeln förändrats positivt, men det beror sannolikt inte i så stor utsträckning på stödet.

Stödet till teknisk upprustning betraktas som viktigt av biograferna och vi har bedömt att det har en god effekt vad gäller just detta – teknisk upprustning. Men målen för stödet är att: ”*ge biografer en teknisk standard som bidrar till att biografstrukturen på främst mindre och medelstora orter bevaras och förstärks, samt att långsiktigt öka publiken på dessa biografer samt att utjämna skillnader i biografupplevelse mellan storstad och landsbygd*”. Ser man till alla dessa mål är måluppfyllelsen osäker. Det behövs ytterligare information för att säga om stödet har lett till en långsiktig ökning av publiken på landsbygden, eller till en utjämning av

skillnader avseende biografupplevelsen. Resultaten pekar på att stödet har varit viktigt för bevarandet av biografstrukturen på mindre och medelstora orter. Däremot möjliggör stödet inte, som det ser ut idag, en digitalisering av biografer. Vår slutsats är dock att detta är ett bra stöd som har haft en god effekt, men som blivit överlastat med mål. Det är målen det är fel på, inte stödet. Det sägs ofta att det är viktigt att mål är mätbara och frågan är om det vore möjligt att mäta dessa mål. Kvantitativ information, mått på skalor, spelar en viktig roll i analysen men de ger inte hela sanningen. Det är dock möjligt att komma vidare. Att mäta innebär att placera en symbol på en skala. Det finns olika former av skalor. Den enklaste formen är ordinala skalor med värden som ”ja” eller ”nej”, eller ”lite”, ”mycket” och ”väldigt mycket”. Skalor bör vara symmetriska och kategorierna klara och tydliga, varandra ömsesidigt uteslutande. En kvotskala är den mest avancerade formen av skala, värdena är hierarkiskt ordnade, det är lika långt mellan punkterna och de kan relateras till varandra genom olika räknesätt.

Tabell 3.2 Måluppfyllelse för stödformerna

Stöd	Måluppfyllelse
Import och lansering av kvalitetsfilm	Stödet bidrar till att målet om ett bredare utbud på biograferna uppnås … Stödet bidrar ….. till att variationen av de utländska filmerna på biografrepertoaren ökar (sid 15)
Spridning kort & dokumentärfilm	Det finns ingen tydlig koppling mellan antalet DVD-kopior, eller antalet biograforter, och storleken på stödet för respektive film. Däremot uppgav stödmottagarna att stödet varit avgörande för att de överhuvudtaget skulle göra en lansering. (sid 20)
Parallelldistribution av filmkopior	Det finns alltså en tydlig, och i flera fall avgörande skillnad mellan p-titlar och övriga titlar när det gäller de mindre orternas tillgång till aktuell film. (sid 18) Stödet kan vara en bidragande orsak till detta, men det kan också finnas andra faktorer som påverkar… (sid 24)
Lansering svensk långfilm	Stödet har således inte bidragit till en ökning av den totala publiken för svensk film. Däremot har stödet breddat utbudet av svenska titlar på repertoaren. (sid 32)
Momskompensation	Under perioden 2001 – 2006 har mellan sex och elva organisationer per år fått kompensation för sina momskostnader, … Ingen av de fyra största stödmottagarna 2006 hade lämnat in fullständiga redovisningar … Flera av stödmottagarna betonade att stödet är betydelsefullt (sid 35)
Öppna visningar av svensk film	Andelen svensk film är något högre på de stödda biografernas repertoar än på den svenska biografrepertoaren i allmänhet. Både i enkäten och i intervjuerna har stödets betydelse för biografstrukturens bevarande betonats (sid 41).
Teknisk upprustning	Enligt enkätsvaren har biografernas tekniska standard ökat de senaste fem åren … stödet har haft en avgörande betydelse för de stödda biografernas nuvarande tekniska standard (sid 46)
Lokalt publikarbete	Bland de biografer som fick stöd 2002 har bara ett fåtal haft en långsiktig ökning av publiken. De flesta har upplevt en minskning av antalet besökare … Det är svårt att se någon koppling mellan stödet och biografernas betydelser som kulturella mötesplatser (sid 51)
Sommarbio	90 % av de biografer som fick stöd 2006 ökade också sin sommarpublik detta år … 90 % av biograferna i urvalsgruppen ökade också antalet föreställningar 2006 … stödet är effektivt och fyller en funktion (sid 54)
Visningsorganisationer	Målet om spridning av kvalitetsfilm är …. uppfyllt till viss del … Målet om att utveckla biografer i hela landet är delvis uppfyllt (sid 59)
Filmfestivaler	Stödet har en viktig symbolisk betydelse för festivalerna. Samtidigt är stödets storlek liten i förhållande till festivalernas omsättning (sid 64).
Syntolkning & textning	Sedan stödet infördes har det skett en tydlig ökning av tillgängligheten för både hörselskadade och synskadade avseende svensk film.

Källa: Utredningens analys i kapitel 2

Tabell 3.3 Mått på måluppfyllelse för stödformerna

Stöd	Ingen eller negativ förändring i målvariabeln och inga indikationer på positiva effekter av stödet	Låg måluppfyllelse, mycket små förändringar vad gäller målvariabeln och mycket osäkert om stödet haft någon positiv påverkan på målvariabeln. Viss risk för negativa sidoeffekter	Viss måluppfyllelse, några positiva effekter som kan relateras till stödet, men många andra faktorer påverkar utfallet	Hög måluppfyllelse; positiva förändringar i målvariabeln som klart kan relateras till stödet och inga negativa sidoeffekter
Import och lansering av kvalitetsfilm				
Spridning kort & dokumentärfilm				
Parallelldistribution av filmkopior				
Lansering svensk långfilm				
Momskompensation				
Öppna visningar av svensk film				
Teknisk upprustning				
Lokalt publikarbete				
Sommarbio				
Visningsorganisationer				
Filmfestivaler				
Syntolkning & textning				

Källa: Utredningens analys

Vad ska man då ställa för krav på mått vad gäller att mäta måluppfyllelse för de här stödformerna? Det är uteslutet att använda en kvotskala, den precisionen medger inte datamaterialet. Däremot skulle man kunna utveckla en enkel hierarkisk ordinal skala. Den skulle kunna bygga på fyra värden;

1. Hög måluppfyllelse; positiva förändringar i målvariabeln som klart kan relateras till stödet och inga negativa sidoeffekter.
2. Viss måluppfyllelse, några positiva effekter som kan relateras till stödet, men många andra faktorer påverkar utfallet.
3. Låg måluppfyllelse, mycket små förändringar vad gäller målvariabeln och mycket osäkert om stödet haft någon positiv påverkan på målvariabeln. Viss risk för negativa sidoeffekter
4. Ingen eller negativ förändring i målvariabeln och inga indikationer på positiva effekter av stödet.

Det är nu möjligt att sammanfatta de längre resonemangen i kapitel 2 och de kvalitativa omdömena i tabell 3.2 till ett mått på måluppfyllelse. Det görs i tabell 3.3. Det är dock viktigt att poängtera den kvalitativa naturen hos detta mått. Det är ingen vetenskaplig sanning utan det är en sammanfattande bedömning av ett kvalitativt resonemang. Validiteten i måttet avgörs genom att granska underlaget som redovisades i kapitel 2, och förstås att det är rätt sammanfattat här.

För den som gärna vill se kvantitativa värden vore det möjligt att fördela siffror, t.ex. på en skala från 1 till 4. De stöd som har högts måluppfyllelse får då en fyra och de som har lägst en etta, och i det här fallet skulle medelvärdet för stöden vara strax under 3. Enligt vår mening är det dock inte särskilt meningsfullt att utveckla måtten så långt, det är till och med tveksamt om det tillför så mycket information att använda en skala som vi gör i tabell 3.3. Vi för in diskussionen här som ett bidrag till diskussionen om mätbara mål på Filminstitutet.

Vad händer när stödet är slut

Det är bra att flera av stöden når sina mål och det är inte så förvånande att andra inte når dem. Målen är ju så formulerade att de är abstrakta och övergripande och det är egentligen inte så sannolikt att man kan åstadkomma stora förändringar genom att fördela de belopp per år det är frågan om här. Målen är också i många fall mångtydiga och vaga vilket medför att det är lätt att uppfylla dem i någon grad, även om det är svårt att avgöra om uppfyllelsen är optimal. Detta är en förklaring till att många av stöden hamnar inom kategorin ”viss måluppfyllelse”. Det viktiga är dock att vi i flera fall har kunnat peka på förändringar i rätt riktning. De flesta stöden har effekt och bidrar till att de kulturpolitiska målen åtminstone till en del realiseras.

Frågan är dock vad som händer efter det att bidragen betalats ut. Om nu den förväntade effekten uppstår, t.ex. i form av ett bättre filmutbud genom festivaler, eller genom en teknisk upprustning av biografer, för att ta några exempel, vad händer sedan, nästa år? I många utvärderingssammanhang betraktas just frågan vad som händer efteråt som en av de allra viktigaste; det gäller t.ex. inom biståndet, vid utvärdering av organisationsutveckling, vad gäller förvaltningspolitik, eller inom miljöarbete. Det hjälper ju inte att projektet har nått sina mål och varit effektivt genomfört om det sedan visar sig att effekten försvunnit efter några år. Den vanligaste anledningen till att projekt inte leder vidare är att det som görs varit helt beroende av bidrag/stöd. Resurserna har inte använts för att bygga upp kapacitet att ta över och driva verksamheten vidare. Det kan också hända att de som genomför projekt lagt sig på en alldeles för hög kostnadsnivå och när man sedan ska arbeta vidare utan stöd är det helt enkelt för dyrt.

Det är skillnad på olika former av stöd och bidragssystem. Inom internationellt utvecklingssamarbete genom t.ex. Sida är det självklart att projekt ska kunna leva vidare efter det att biståndet upphört och det ingår så gott som alltid i en utvärdering att bedöma om det är så. Ser man på t.ex. stöd till arbetsmarknadsutveckling i Sverige så är det ofta samma sak, om de som får stöd faller tillbaka i arbetslöshet efter ett tag har man inte lyckats med interventionen. Men inom kulturpolitiken, och givetvis inom en rad andra områden, är logiken annorlunda. Det är ibland självklart att bidraget är en fortlöpande subvention av en verksamhet som inte kan överleva på egen hand. Men när vi ser på stöden ovan är det inte riktigt klart vad som gäller – vore det rimligt att en del stöd kan avvecklas – eller att projekt som genomförs överlever och drivs vidare av andra aktörer? Ska den som erhållit stödet kunna klara sig på egen hand efteråt?

Detta är frågeställningar som inte framstår som väl genomtänkta eller definierade vad gäller de stödformer som analyseras här. Några av dem har, som vi sett, krav på motprestationer och några har som uttryckta delmål att stöden också ska bidra till att andra aktörer tar ett ansvar och bidrar till biografstrukturens överlevnad eller till filmvisningar. Det är dock inte sagt hur mycket, och vilka avvägningar man ska göra om sådant engagemang är för litet – eller hur viktigt det är som mål.

Det enda stödet som verkar ha en kvardröjande effekt är stödet till teknisk upprustning av biografer. Det är punktinsatser som finansieras och efter det att stödet upphört arbetar biograferna vidare, fast med bättre förutsättningar att dra publik och få nöjda kunder. Det verkar som om biograferna som fått stödet överlever i större utsträckning än sådana som inte fått stödet - även om vi inte kan veta säkert. Även stödet till filmfestivaler verkar kunna bidra till att filmfestivalerna överlever. Stödet från Filminstitutet är litet och festivalerna kanske skulle genomföras ändå. Stödet sägs dock ha stort symbolvärde och gör det lättare för festivalarrangörerna att mobilisera resurser från annat håll. Just symbolvärdet ska inte underskattas. Skulle Filminstitutet till exempel dra in sitt stöd till filmfestivaler skulle detta ses som en tydlig kulturpolitisk signal. Vad gäller några stöd är det inte så sannolikt att verksamheten skulle fortsätta om den inte subventionerades; det gäller t.ex. import och lansering av kvalitetsfilm. Det har karaktären av en kulturpolitisk intervention som det är nödvändigt att fortsätta subventionera.

Frågan är viktig av flera skäl. För flera av stödformerna är det ett litet antal aktörer som år efter år erhåller merparten av stöden; det gäller några få filmfestivaler, det gäller några få visningsorganisationer/distributörer, och det gäller några få regioner. Det är kanske mera rimligt att ställa krav på att privata organisationer, vare sig de drivs som aktiebolag eller ideella föreningar, ska kunna ta över och driva verksamheter utan fortlöpande stöd. Men det är egentligen i princip samma sak vad gäller geografiska områden. Om invånare i Skåne eller Västra Götaland år efter år får ett väsentligt större bidrag genom de olika stödformerna så bör det ställas krav på motprestationer och en gradvis avveckling till förmån (tillfälligt) för andra landsändar.

Det finns två viktiga skäl bakom ett sådant argument. Det ena är ett rättviseskäl, det finns a priori ingen anledning för allmänna medel att användas för annat än allmänna uppdrag. Får en aktör i en del av landet stöd bör det på längre sikt finnas ett nationellt intresse i saken. Det andra skälet har att göra med stödens effekt. Ett projektbidrag som leder till att en verksamhet utvecklas och kan överleva av egen kraft så att stödet kan avvecklas och användas på nya områden är givetvis bättre än ett stöd som håller en och samma verksamhet under armarna år ut och år in.

Detta sägs med reservation för att det kan finnas aktiviteter som är väsentliga, av nationellt intresse och som aldrig kan förväntas klara sig utan ekonomiskt eller symboliskt stöd. Import och lansering av kvalitetsfilm kan vara en sådan verksamhet, liksom stödet till vissa av visningsorganisationerna, och det kanske finns andra. Men att bedöma det är en politisk fråga, det är inte svar som kommer ur en utvärdering. Vi kan konstatera att de flesta verksamheter som fått del av de här stöden skulle ha mycket svårt att överleva utan fortsatt stöd, även om de uppställda målen i stor utsträckning blivit uppnådda.

Relevans och ändamålsenlighet

Med relevans menas frågan om en intervention är rätt svar på det som är problem inom ett område. För något år sedan genomförde Länsstyrelsen ett projekt inom EUs mål 3 satsningar, syftet var att hjälpa småföretag med export till andra EU-länder. Inom ramen för det erbjöds hjälp med marknadsanalyser, mässdeltagande, utformning av markandsföringsmaterial. Problemet var att företagens främsta problem var att hantera valutakursskillnader, att skriva avtal och följa upp avtalsbrott, och anställningsregler. Insatserna från Länsstyrelsen var inte relevanta, det var inte det som var problemet.

Hur är det då med relevansen för de här 12 stöden? Är de rätt svar på de utmaningar som filmbranschen står för vad gäller biografstrukturen och visning av kvalitetsfilm, av svensk film, av regional filmkultur? Det är svårt att ge ett entydigt svar. För de stöd som har en hög måluppfyllelse är det säkert så att de utgör relevanta svar på lokala och ibland nationella problem, och att de är till nytta för att uppnå mera övergripande mål.

Samtidigt kan det i många fall hävdas att stöden fokuserar på konsekvenser av problem snarare än på problemen i sig. Man bekostar till exempel kopior istället för att ta itu med orsaken till att det finns en brist i tillgången på kopior. Detta relevansproblem hänger också ihop med frågan om vad som händer när stödet är slut. Fokuserar man inte på det bakomliggande problemet, utan enbart på dess konsekvenser, så kommer behovet av stödet att bestå i all oändlighet. Om man å andra sidan lyckas identifiera grundproblemet, så kan man utveckla möjligheter för stödmottagarna att fortsätta med sina verksamheter av egen kraft.

De övergripande problemen består: Biografer har ett svikande publikunderlag. Publiken väljer i allt större utsträckning andra visningsfönster. På mindre orter har biograferna svårt att överleva. Även på större orter leder konkurrensen till att biografer slås ut. Publiken har ett snävare och mera likriktat utbud av film på biograf idag än tidigare. Spridningen av kvalitetsfilm hotas av ett minskande antal visningsytor. Svenska filmer har svårt att hävda sig i konkurrensen från utländska filmer. Tekniska förändringar, inte minst digitalisering av biografer, framstår som ödesfrågor. Men långt ifrån alla dessa problem kan hanteras inom ramen för de nuvarande stöden.

Det är knappast någon tvekan om att biografer idag står inför ett stort omvandlingstryck: utvecklingen av digital teknik innebär att människor kan se film på allt fler ställen och det är inte lika säkert att branschens slogan att film är bäst på bio är lika självklart giltig. Samtidigt som den digitala tekniken är ett hot mot traditionella analoga biografer är den också en oerhörd möjlighet. Den skulle kunna göra det möjligt att locka en publik till biograferna inte bara för att se film utan även sportevenemang, teater, konserter, och kanske mycket annat. Filminstitutets arbetsgrupp Digital Bio har lämnat ifrån sig en rapport och förslag till en utvecklingsplan för digital bio. Där konstateras att:

- Uppladdningen inför en storskalig digitalisering av kommersiella biografer i Sverige och internationellt har påbörjats och kommer att intensifieras de närmaste åren.
- All filmproduktion, all filmdistribution och all filmvisning kommer sannolikt att vara digital inom en femårsperiod.
- Biografer på små och medelstora orter som inte orkar med de nödvändiga investeringarna i ny teknik kommer sannolikt att slås ut när distributörerna går över till att enbart leverera digitala kopior.

Det finns ingen grund för att säga att de 12 stöden inte är relevanta utifrån sin egen historia och det syfte de har, men deras relevans varierar och det finns ett antal hot – eller möjligheter – som de inte förmår hantera, där de helt enkelt inte har svaren eller resurserna att påverka utvecklingen. Ser man till den större utvecklingen finns det anledning att ifrågasätta relevansen. Om Filminstitutets arbetsgrupp har rätt i sin vision att all filmvisning kommer att vara digital om fem år, då finns det risk att stöden inte får någon långsiktig effekt alls.

Ett tänkbart scenario vore ju att fortsätta fördela stöden på samma sätt och i samma syfte under ytterligare fem år utan att bidra till att digitalisera biograferna. I så fall skulle biograferna inte överleva och utbetalningar av cirka 50 miljoner om året skulle inte ha haft någon effekt. Å andra sidan skulle det vara möjligt att överväga om 250 miljoner kronor (50 miljoner under 5 år) inte skulle kunna användas för att möta det hot, och svara upp mot de möjligheter, som digitaliseringen erbjuder. Detta är en större fråga än vad den här utvärderingen kan besvara och det är ett kulturpolitiskt ställningstagande.

Är handläggningen rationell och kostnadseffektiv

Tabell 3.4 sammanfattar några aspekter av hur handläggningen av stöden kan bedömas. Uppgifterna är osäkra, det finns ingen exakt tidsredovisning för handläggningen av stöden utan det är respektive handläggares bedömning som ligger till grund för siffrorna. Om man skulle beräkna kostnadseffektiviteten helt enkelt genom att se på arbetstiden per utbetald krona i stöd är skillnaderna stora. Det minst effektiva stödet är då stödet för import och lansering av kvalitetsfilm, med en omsättning av 3 400 kronor av hanterade medel per arbetad timme. Det är strax följt av stödet för lokalt publikarbete, med en omsättning av 4 090 kronor per arbetad timme. Stödet till visningsorganisationer framstår i jämförelse som mycket effektivt, där hanteras 97 279 kronor per arbetstimme, dvs. knappt 50 gånger så mycket.

Man ska givetvis inte stirra sig blind på så trubbiga effektivitetsmått. Det är stor skillnad på bedömningarna och på antal ansökningar, det är helt enkelt olika arbeten som utförs vid handläggningen av stöden. Det kan dock vara intressant att forska vidare kring hur hanteringen kan göras mera effektiv, både för de stöd som framstår som effektiva idag och de som har andra värden.

Frågan blir särskilt intressant om man jämför arbetsvolymen och budgeten för de olika stöden med den grova indikationen på måluppfyllelse som visas i den fjärde kolumnen. I den bästa av världar skulle det finnas en stor samstämmighet mellan nedlagd arbetstid och kostnader (referensgrupp) å ena sidan, och budgetvolymen för stödet och måluppfyllelse å andra sidan. Man bör helt enkelt lägga mest tid och resurser på de stöd som är störst och som har bäst måluppfyllelse. Någon sådan samstämmighet finns inte här.

Snarare är det så att några av de stöd som är minst ändamålsenliga upptar mest arbetstid och några av dem som är mest ändamålsenliga förbrukar minst resurser. En del stöd som är mycket små budgetbelopp tar ändå mycket tid i handläggningen, medan andra som är stora tar mycket mindre tid. Det finns anledning att se över hur arbetstiden fördelas och vilka arbetsmoment som prioriteras. Vi vill dock inte föra diskussionen vidare här, uppgifterna är alltför osäkra och det krävs en betydligt noggrannare analys av arbetets innehåll. Uppgifterna pekar dock på att detta är något man bör veta mera om inför arbetsplaneringen på enheten Film i hela landet.

Tabell 3.4 Handläggning av stöden

Stöd	Arbetstid på enheten (timmar)	Kostnader för referensgrupp	Budget för stödet 2007	Måluppfyllelse (kategori enligt tabell 3.3)
Import och lansering av kvalitetsfilm	Mer än 500	80 000	3 400 000	4
Spridning kort & dokumentärfilm	Mellan 200 och 500		1 500 000	3
Parallelldistribution av filmkopior	Mindre än 200	Del av 40 000	6 900 000	3
Lansering svensk långfilm	Mindre än 200		4 700 000	2
Momskompensation	Mindre än 200		1 600 000	3
Öppna visningar av svensk film	Mindre än 200		9 100 000	3
Teknisk upprustning	Mellan 200 och 500	Del av 40 000	3 100 000	4
Lokalt publikarbete	Mellan 200 och 500	Del av 40 000	1 800 000	2
Sommarbio	Mellan 200 och 500		800 000	4
Visningsorganisationer	Mindre än 200		7 200 000	3
Filmfestivaler	Mindre än 200		2 100 000	3
Syntolkning & textning	Mindre än 200	10 000	1 400 000	4

Källa: Utredningens analys

En viktig aspekt av handläggningen av de olika stöden är hur de uppfattas i omgivningen. Sverige är litet och filmbranschen är ännu mindre; alla känner alla och det är inte så många aktörer inblandade som mottagare av stöd och som intressenter. Det är viktigt att handläggningen är ojävig och att besluten framstår som klara och tydliga. Vi har inte hört någon kritik om att handläggningen skulle vara ojävig, men det finns en del återkommande problem;

- Som texten i kapitel 2 visar är det inte alltid klart att de som sökt stöd och sedan antingen beviljats stöd eller fått ansökan avslagen förstår anledningen till beslutet. I många fall påtalas att det inte finns någon dialog, ingen respons på ansökan och därmed kan det vara svårt att veta hur man ska lyckas bättre nästa gång.
- Det finns begrepp som inte är tydligt definierade men som spelar en viktig roll i handläggningen, särskilt då begreppet ”värdefull film”. Här skulle en kriterielista kunna användas för att förklara vad som menas och en sådan lista skulle kunna vara ett operationellt stöd i besluten.

Till situationen bidrar att enheten hanterar 12 stödformer som alla har sin egen logik, sina ansökningstillfällen och sina processer med referensgrupper. Uppdelningen på många stöd

gör det sannolikt svårare att hinna med dialog och att hinna med att tydliggöra beslut och kommunicera med dem som söker stöd.

Slutsatser

I det här avsnittet diskuterar utvärderingen de 12 stödformernas resultat i sin helhet utifrån fyra kriterier; effektivitet, måluppfyllelse, relevans och frågan vad som händer när stöden upphör. En analys av måluppfyllelse påverkas av hur målen ser ut och utvärderingen kommer fram till att en del mål saknas, några är otydliga och andra är överlappande. Dock är det fullt möjligt att bedöma måluppfyllelse och det visar sig att några stöd har god effekt och för andra är effekten mera tveksam. Det är skillnad på stöden och vissa fungerar bättre än andra. Handläggningen av stöden är effektiv och verkar inte förbruka onödigt stora resurser. Dock påverkas effektiviteten av att det är så många stödformer, och de problem utvärderingen påvisar härrör från den fragmenterade bilden som stöden uppvisar. I några fall skulle det inte finnas några kvardröjande effekter om stöden togs bort, men i andra fall skulle verksamheten fortsätta, om än i något annorlunda omfattning. Det största problemet är sannolikt att stödformerna är små och bundna till specifika syften. De har därför små eller inga möjligheter att påverka det som är den viktigaste utmaningen för branschen, för biografägare såväl som distributörer och visningsorganisationer, nämligen den digitala tekniken som inom loppet av några få år kan förändra villkoren i branschen fullständigt.

Kapitel 4. Slutsatser och rekommendationer

Analysen i kapitel 2 och 3 visar att de olika stödformerna till del når sina mål, men det finns problem med formuleringar, som gör att man inte alltid kan bedöma om målen är uppfyllda. De olika stödformerna är uppskattade av de organisationer som får del av dem och de flesta anser att de är viktiga för verksamheten, i en del fall avgörande för att den blir av. I andra fall är det mycket små belopp som fördelas, men de ger effekter genom att mobilisera andra aktörer och genom att de skapar legitimitet för verksamheten (stöd till filmfestivaler och till sommarbio är några sådana exempel).

En utvärdering kan ge kunskap om det som har varit, om hur stöden fungerat. Utvärderingen kan också ge information om vad olika aktörer tycker om en fråga, t.ex. vad de anser om hur stöden bör utvecklas. I kapitel 2 har vi redogjort för synpunkter på stöden, och analysen där ger även en rad exempel på hur stöden skulle kunna utvecklas. Vi har inte för avsikt att gå in på rekommendationer om vart och ett av stöden här, utan i detta kapitel presenteras förslag på hur stöden kan utvecklas i sin helhet.

Mot enhetliga och sammanhållna stöd

De 12 stödformerna ger ett fragmentariskt och splittrat intryck. Förekomsten av så många stödformer bidrar till att ge lägre effekt av de använda medlen och det fördyrar administrationen. Det uppstår problem när ett antal övergripande mål från regeringens proposition ska omvandlas till mål för 12 skilda stödformer.

Förslag 1. Upplös de 12 stöden och sammanför dem i tre stöd; ett stöd inriktas mot att öka publiken för svensk film, ett stöd inriktas mot att främja distribution och visning av kvalitetsfilm, och det tredje stödet inriktas mot att stärka biograferna. Detta är tre syften som kräver olika åtgärder och de ska inte blandas ihop; det blir problem med uppföljning av en stödform om två eller tre i praktiken oförenliga mål ska uppnås med hjälp av samma medel.

På detta sätt blir vart och ett av de tre stöden direkt kopplat till ett av de övergripande filmpolitiska mål som citerades i kapitel 1 – målet om en större publik för svensk film, målet om distribution och visning av värdefull film, samt målet om biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet. Det fjärde målet om att främja regional och lokal filmkultur är redan nära kopplat till stödet till regionala resurscentrum.

Förslag 2. Utveckla mål för de tre stöd som föreslogs ovan. Analysen i kapitel 2 och 3 visar att målen i propositionen inte alltid översatts till mål för enskilda stöd, men det pågår ett arbete inom Film i hela landet för att sätta klara och tydliga mål för stödformerna. Det arbetet bör inriktas på att sätta mål för tre stöd enligt ovan. Det bör finnas en målhierarki där man särskiljer huvudmål och delmål. Det bör finnas indikatorer på måluppfyllelse. Arbetet bör inriktas på att delmål är tidsbestämda och mätbara, medan övergripande mål kan ange syfte och färdriktning och kan vara mera abstrakt uttalade.

Långsiktighet och relevans

De stöd som bedömts ovan har alla hanterats inom ramen för ett år. Det innebär att de mål som delprojekt har ska uppnås på ett år och det innebär att medel ska förbrukas inom en kort

tidsrymd. Samtidigt som det är korta återkopplingar och snabba beslutsprocesser skapar det låsningar; det kan vara svårt att göra förändringar och det är svårt att anpassa verksamheter efter nya förutsättningar.

Förslag 3. Fördela stöden långsiktigt. Viktiga tekniska förändringar tar tid och kräver större investeringar. Om Filminstitutets stöd är en bricka i en större investering följer fortsatta förhandlingar efter det första stödet beviljats och då tar det längre tid innan projekt kommer till genomförande. Målet kan vara att kunna förmedla stöd till projekt under en treårsperiod. Det ger möjligheter till mera kostnadseffektiv handläggning, bättre dialog kring ansökningar och beslut, samt möjlighet till mera precis uppföljning och utvärdering.

Förslag 4. Bevilja medel för projekt inom ramen för de tre föreslagna stödformerna. Snarare än att bevilja medel till enstaka parallellkopior eller enstaka filmer, bör medel kunna fördelas i förhållande till långsiktiga projekt med mål i förhållande till de övergripande syften som fastställs för stödformerna. Därmed kan Filminstitutet upprätta en ansvarskedja där de olika aktörerna har ansvar för sina projektmål och Filminstitutet ansvarar för att projekten bidrar till att mål för respektive stödform uppnås.

Förslag 5. Stöden måsta kunna användas på det sätt som är mest effektivt för att uppnå syftet. Om det innebär investeringar i digital teknik måste stöden kunna användas för det. Omfattande investeringar kräver sannolikt att medel fördelas över längre tid än ett år – utvärderingen har föreslagit tre år som en lämplig tidshorisont.

Medfinansiering och bidrag från andra intressenter

Även när de 12 stöden slås samman till 3 stöd kommer de belopp som disponeras att vara relativt små. Om det bara är Filminstitutets insatser som ska se till att målen uppnås är det risk för att medlen inte räcker och de finansierade verksamheterna tar slut är stöden tar slut. Samtidigt ligger det även i kommuners och regioners kulturpolitiska intresse att målen vad gäller filmrepertoar och biografstruktur uppnås.

Förslag 6. Utforma riktlinjer för hur kommuners, regioners, och andra aktörers medverkan ska bedömas och säkerställas vid fördelning av stöd. Var tydlig med krav på sådan medverkan, sätt mål för andra aktörers engagemang och följ upp att de förverkligas.

Förslag 7. Aktörer kan bidra med andra resurser än pengar, regioner kan t.ex. bidra genom att göra filmen synlig i den regionala kulturpolitiken. När andra aktörers medverkan i projekt bedöms och värderas ska detta ta hänsyn till även annat än finansiella bidrag.

Hantering av stöd

Det är viktigt att fördelningen av stöd är öppen och transparent, att besluten är begripliga och att de som sökt stöd förstår de beslut som fattas. När stöd fördelas mera långsiktigt blir sannolikt de beviljade beloppen större och konsekvenser för de som söker och inte får stöd allvarligare. Det är därför angeläget att utveckla hanteringen av stöden.

Förslag 8. Utveckla formerna för ansökan så att otydliga begrepp preciseras och blir operationellt användbara och så att de som söker stöd förstår vad som menas med t.ex. kvalitetsfilm och värdefull film. Alternativt kan man undvika de orden och istället tala om

europeisk film, film för barn och ungdom, eller något annat som är tydligt och kopplat till målen.

Förslag 9. Motivera varje beslut om stöd skriftligt och förklara tydligt varför, eller varför inte, det gjorts en bedömning att ansökan kan bidra till att uppnå målen för stödet. Motivera avslag skriftligt på samma sätt. Offentliggör bedömningarna.

Avslutning

För att förverkliga ovanstående förslag krävs radikala förändringar av stöd som regleras av både det nuvarande filmavtalet och regeringens regleringsbrev. Detta kan göra förslagen svåra att uppnå. Samtidigt ska man komma ihåg att majoriteten av de nuvarande stöden har en kortvarig historik. Många stöd inrättades så sent som år 2000. Detta visar att förändringar har skett tidigare och att de troligtvis kan ske igen.

När det gäller de tre övergripande filmpolitiska mål som ligger till grund för de stödformer som föreslagits ovan är det framförallt två av dem som debatteras i dagsläget. Det är dels målet om bevarandet av biografer i hela landet, dels målet om distribution och utbud av kvalitetsfilm. Målet om att öka publiken för svensk film glöms ofta bort i sammanhanget. Detta är helt naturligt då de aktuella problemen i branschen framförallt rör biograf- och kvalitetsfilmsfrågorna. Samtidigt finns målet om svensk film med i regeringens filmproposition. Målet är också nära kopplat till Filminstitutets andra verksamheter – produktionsstöden och bevarandet av det svenska filmarvet. Hur pass relevanta de övergripande filmpolitiska målen är i nuläget är också en öppen fråga.

Bilaga 1. Informanter

Agneta Mogren, Tempo Dokumentärfestival, 2007-09-27 (telefon)
Anders Westin, Regionala resurscentrums samarbetsråd, 2007-08-20 (telefon)
Annelie Juliusson, Svenska Filminstitutet, 2007-08-16
Annette Brejner, International Female Film Festival Malmö, 2007-09-28 (telefon)
Astrid Friberg, Sveriges Förenade Filmstudios, 2007-09-10
Bettan von Horn, Folkets Bio AB, 2007-09-12
Bertil Sandgren, Svenska Filminstitutets styrelse, 2007-08-21
Bitte Eskilsson, Svenska Filminstitutet, 2007-08-22
Carl Stefan Rydén, Biografägare, 2007-08-17
Catrin Wolgner Sporre, Bygdegårdarnas Riksförbund, 2007-08-23
Charlotte Byberg, Novemberfestivalen, 2007-09-27 (telefon)
Charlotta Denward, Svenska Filminstitutet, 2007-08-16
Dennis Dahlin, United International Pictures, 2007-09-12
Eva Issén, f.d. Triangelfilm, 2007-09-06
Eva Svendenius, AB Svensk Filmindustri, 2007-09-11 samt 2007-11-11 (telefon)
Eva Westergren, FilmCentrum, 2007-09-13
Git Scheynius, Stockholm International Film Festival 2007-09-27 (telefon)
Gunno Sandahl, Folkets Hus och Parker, 2007-08-23
Göran Bagge, Sonet Film AB, 2007-09-11 samt 2007-11-07
Ignas Scheynius, NonStop Entertainment AB, 2007-09-06
Jakob Abrahamsson, NonStop Entertainment AB, 2007-09-06
Jan-Olof Bergold, Hörselskadades Riksförbund, 2007-11-05
Jens Forsner, Twentieth Century Fox (Sweden) AB, 2007-09-18
Johan Malmgren, f.d. Triangelfilm, 2007-09-05
Jonas Axelsson, United International Pictures, 2007-09-12
Kajsa Hedström, Svenska Filminstitutet, 2007-08-22
Karin Hjalmarsson, SRF Stockholm, 2007-11-08
Katrina Mathsson, Folkets Bio AB, 2007-09-12
Klas Viklund, Svenska Filminstitutet, 2007-08-22
Kristina Pesznecker, Scanbox Entertainment Sweden AB, 2007-09-17
Lars Gillegård, Våra Gårdar, 2007-08-22
Leif Thelenius, Sony Pictures Releasning (Sweden) AB, 2007-09-13
Lennart Ström, BUFF, 2007-10-02 (telefon)
Lotta Gerlach, Sonet Film AB, 2007-09-11
Madeleine Hermansson, Svenska Filminstitutet, 2007-08-16
Magnus Granqvist, Sandrew Metronome Distribution Sverige AB, 2007-09-11
Margareta Åsen-Johansson, SRF Stockholm, 2007-11-08
Mathias Holtz, Folkets Hus och Parker, 2007-08-23
Mattias Nohrborg, f.d. Triangelfilm, f.d. Astoria Cinemas, f.d. Kedjan, 2007-09-07
Mats Sladö, Sveriges Förenade Filmstudios, 2007-09-10
Mikhail Busnyuk, Starlet Media, 2007-09-25
Monica Granberg, SRF Skåne, 2007-11-09 (telefon)
Niclas Gillberg, Uppsala Internationella Kortfilmfestival, 2007-09-27 (telefon)
Olle Häggström, Våra Gårdar, 2007-08-22
Pere Schröder, Iris Intermedia, 2007-11-08
Ragnar Berthling, Svenska Filminstitutet, 2007-08-22
Ramon Reissmüller, Svenska Filminstitutet, 2007-08-21

Richard Liljedahl, Eurostar AB, 2007-08-21
Rose-Marie Strand, Folkets Bio AB, 2007-09-12
Sara Nordlund, Svenska Filminstitutet, 2007-09-10
Sara Söderberg, Noble Entertainment AB, 2007-09-05
Thom Palmen, Umeå Internationella Filmfestival, 2007-09-28
Thomas Bryntesson, Svenska Filminstitutet, 2007-08-16
Tomas Johansson, Svenska Filminstitutet, 2007-08-17 samt 2007-11-01
Tony Ahlgren, AB Svensk Filmindustri, 2007-09-11
Ulf Nordström, Region Värmland, 2007-08-24
Ulrika Nisell, Svenska Filminstitutet, 2007-09-10
Vivi-Anne Emanuelsson, Synskadades Riksförbund, 2007-11-09 (telefon)
Zoran Slavic, Sony Pictures Releasing (Sweden) AB, 2007-09-13
Åsa Larsson, Göteborg International Film Festival, 2007-09-27 (telefon)

Bilaga 2. Intervjuguider

Intervjuguide Stöd till import och lansering av kvalitetsfilm

Stödets mål

- Är distributörerna klara över målet med stödet?
- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat?

Viktigt för lönsamheten?

- Hur stort är stödet i förhållande till distributörens omsättning?
- Är det viktigt för distributörens överlevnad?
- Har betydelsen av stödet varierat över tid? (framförallt 2001 – 2006)?
- Påverkar situationen i branschen idag stödets betydelse?
- Hur ser markanden för utländsk kvalitetsfilm ut? Har den förändrats?
- Vad gör man för att öka intresset/spridningen av utländsk kvalitetsfilm?
- Hur används stödmedlen? Till utveckling?
- Får man andra stöd?
- Tillgång till kapital? Vem äger?
- Samarbete med visningsorganisationer/filmfestivaler?

Breddas utbudet?

- Finns det filmer som distributören skulle ha valt bort om man inte fått stöd för titeln?
- Finns det filmtitlar som distributören väljer bort på grund av stödet?
- Ökar stödet även antalet kopior/film?
- Eller bara antalet titlar?
- Hur förhåller man sig till avslag från SFI?
- Är stödet för litet för att täcka risken?
- Är det kulturpolitiska målet ointressant för distributörerna?
- Känner man till hur marknaden ser ut för kvalitetsfilm för barn och ungdomar?
- Hur ser man på versioneringsstödet?

Handläggningen av stödet

- Hur upplever man ansökningsförfarandet? Är det effektivt att söka titel/titel?
- Handläggningen? Är det effektivt att bedömningen sker titel/titel?
- Referensgruppen? Sammansättningen? Besluten?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd

- Söker man inte? Varför inte?
- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Distributionsstöden, öppna visningar, visningsorganisationer, filmfestivaler?

Intervjuguide Stöd till spridning av kort- och dokumentärfilm

Stödets mål

- Är distributörerna klara över målet med stödet?
- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat?

Biografvisning av kort- och dokumentär?

- Möjligheter?
- Svårigheter?
- DVD?
- Internet?
- Tv?

Viktigt för lönsamheten?

- Hur stort är stödet i förhållande till distributörens omsättning?
- Är det viktigt för distributörens överlevnad?
- Har betydelsen av stödet varierat över tid? (framförallt 2001 – 2006)?
- Påverkar situationen i branschen idag stödets betydelse?
- Hur ser markanden för kort- och dokumentärfilm ut? Har den förändrats?
- Vad gör man för att öka intresset/spridningen av kort- och dokumentärfilm?
- Hur används stödmedlen? Till utveckling?
- Får man andra stöd?
- Tillgång till kapital? Vem äger?
- Samarbete med TV? Produktionsbolag? Filmfestivaler?

Breddas utbudet?

- Finns det filmer som distributören skulle ha valt bort om man inte fått stöd för titeln?
- Finns det filmtitlar som distributören väljer bort på grund av stödet?
- Ökar stödet även antalet kopior/film?
- Eller bara antalet titlar?
- Hur förhåller man sig till avslag från SFI?

Handläggningen av stödet

- Hur upplever man ansökningsförfarandet? Är det effektivt att söka titel/titel?
- Handläggningen? Är det effektivt att bedömningen sker titel/titel?
- Referensgrupp? Saknar man?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd

- Söker man inte? Varför inte?
- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Filmfestivaler, visningsorganisationer, produktionsstöd, distributionsstöden?

Intervjuguide Stöd till parallelldistribution av filmkopior

Stödets mål

- Är distributörerna klara över målet med stödet?

- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat?

Ett biografstöd?
- Är stödet något som framförallt rör biograferna?
- Har distributörerna ett intresse av att biografstrukturen, som den ser ut idag, bevaras?

Viktigt för lönsamheten?
- Hur många besök/kopia krävs för att man ska tjäna på en kopia (utan stöd)?
- Har betydelsen av stödet varierat över tid? (framförallt 2001 – 2006)?
- Påverkar situationen i branschen idag stödets betydelse?
- Hur ser markanden ut? Har den förändrats?
- Får man andra stöd?
- Samarbete med biografer?

Breddas utbudet?
- Finns det filmer som distributören skulle ha valt bort om man inte fått stöd för titeln?
- Finns det filmtitlar som distributören väljer bort på grund av stödet?

Handläggningen av stödet
- Hur upplever man ansökningsförfarandet? Uppvaktningen från arbetsgruppen? Vill man hellre ansöka själv?
- Handläggningen?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd
- Söker man inte? Varför inte?
- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Öppna visningar? Lanseringstödet? Biografstöden? Import? Kort- och dok? Visningsorganisationer?

Intervjuguide Stöd till lansering av svensk långfilm

Stödets mål
- Är distributörerna klara över målet med stödet?
- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat? Publikökning?

Förändringen av stödet?
- Positivt?
- Negativt?
- Tydliggörande?
- Orättvist?

Viktigt för lönsamheten?

- Hur stort är stödet i förhållande till distributörens lanseringsbudget?
- Är det viktigt för distributörens överlevnad?
- Har betydelsen av stödet varierat över tid? (framförallt 2001 – 2006)?
- Påverkar situationen i branschen idag stödets betydelse?
- Hur ser marknaden för svensk film ut? Har den förändrats?
- Vad gör man för att öka intresset/spridningen av svensk film?
- Hur används stödmedlen?
- Får man andra stöd?
- Tillgång till kapital? Vem äger?
- Samarbete med TV? Produktionsbolag? Filmfestivaler?

Breddas utbudet?

- Finns det filmer som distributören skulle ha valt bort om man inte fått stöd för titeln?
- Finns det filmtitlar som distributören väljer bort på grund av stödet?
- Ökar stödet även antalet kopior/film?
- Eller bara marknadsföringen/pr?
- Hur hanterar man avslag från SFI?

Handläggningen av stödet

- Hur upplever man ansökningsförfarandet? Är det effektivt att söka titel/titel?
- Handläggningen? Är det effektivt att bedömningen sker titel/titel?
- Referensgrupp? Saknar man?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd

- Söker man inte? Varför inte?
- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Filmfestivaler, visningsorganisationer, produktionsstöd, distributionsstöden?

Intervjuguide Stöd till visningsorganisationer

Stödets mål

- Är visingsorganisationerna klara över målet med stödet?
- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat?

Varför är visingsorganisationerna berättigade till stödet?

- Anordnar de öppna biografvisningar?
- Slutna biografvisningar?
- DVD-visningar?
- Övriga aktiviteter med koppling till filmkulturen?

Viktigt för lönsamheten?

- Hur stort är stödet i förhållande till visningsorganisationens omsättning?
- Är det viktigt för visningsorganisationens överlevnad?

- Har betydelsen av stödet varierat över tid? (framförallt 2001 – 2006)?
- Påverkar situationen i branschen idag stödets betydelse?
- Hur används stödmedlen?
- Får man andra stöd?
- Tillgång till kapital? Vem äger?
- Samarbete med distributörer? Biografer?

Handläggningen av stödet
- Hur upplever man ansökningsförfarandet?
- Handläggningen?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd
- Söker man inte? Varför inte?
- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Biografstöden, momskompensation, distributionsstöd?

Intervjuguide Stöd till filmfestivaler

Stödets mål
- Är filmfestivalerna klara över målet med stödet?
- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat?

Avtal och fördelning
- Är avtalen med SFI Tydliga? Relevanta?
- Är stödfördelningen rättvis?
- Förstår man varför vissa festivaler får stöd och inte andra?

Viktigt för lönsamheten?
- Hur stort är stödet i förhållande till filmfestivalernas omsättning?
- Är det viktigt för filmfestivalernas överlevnad?
- Har betydelsen av stödet varierat över tid? (framförallt 2001 – 2006)?
- Påverkar situationen i branschen idag stödets betydelse?
- Hur används stödmedlen? Till utveckling?
- Får man andra stöd? Från SFI? Kommunerna?
- Tillgång till kapital? Vem arrangerar?
- Samarbete med distributörer? Produktionsbolag? Biografer?

Geografiska upptagningsområden?
- Varifrån kommer besökarna?
- Varifrån kommer branschrepresentanter?
- Varifrån kommer media/journalister?

Handläggningen av stödet
- Hur upplever man ansökningsförfarandet?

- Handläggningen?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd

- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Produktionsstöden, visningsorganisationer, biografer, distributionsstöd?

Intervjuguide Stöd till film och video för syntolkning och textning på svenskt språk

Stödets mål

- Är mottagarna klara över målet med stödet?
- Har man synpunkter på målet?
- Vad tycker man om stödverktygens utformning?
- Fungerar det effektivt?
- Ser man tydliga resultat?

Ett kulturpolitiskt problem?

- Är tillgängligheten dålig?
- Har stödet lett till någon förbättring?
- Vad skulle hända om stödet försvann?
- Hur arbetar man mot andra kulturformer?

Viktigt för lönsamheten?

- Vad kostar tolkningen eller textningen?
- Hur stor del av kostnaden motsvarar stödet?
- Hur stor är publiken?
- Finns det möjligheter att öka publiken?
- Vad har man för intäkter?
- Hade man gått med förlust utan stödet?

Handläggningen av stödet

- Hur upplever man ansökningsförfarandet?
- Handläggningen?
- Redovisningen?
- Feedbacken från SFI?
- Kontakten med SFI?

Synpunkter på andra stöd

- Söker man inte? Varför inte?
- Har stöden någon betydelse för filmen/branschen i stort?
- Lansering av svensk långfilm, regionala resurscentrum

Bilaga 3. Enkäten

Del 1. Situationen för svensk film

1. Ur ditt biografägarperspektiv vad tycker du om produktionsvolymen av svensk film?

Det produceras för många svenska filmer
Det produceras för få svenska filmer
Det produceras lagom många svenska filmer

2. Vad tycker du om svenska filmers kommersiella kvalitet?

Kvalitén är generellt väldigt hög
Det produceras fler bra filmer än dåliga
Det produceras fler dåliga filmer än bra
Kvalitén är generellt väldigt låg

3. Vad tycker du om svenska filmers konstärliga kvalitet?

Kvalitén är generellt väldigt hög
Det produceras fler bra filmer än dåliga
Det produceras fler dåliga filmer än bra
Kvalitén är generellt väldigt låg

4. Finns det någon åldersgrupp som dagens utbud av svenska filmer exkluderar?

Ja Nej

5. Vilken åldersgrupp?

Upp till 14 år
15 - 19 år
20 - 29 år
30 - 39 år
40 - 49 år
50 - 59 år
60 - 69 år
70 år och uppåt

6. Finns det någon publikgrupp som dagens utbud av svenska filmer exkluderar?

Ja Nej

7. Vilken publikgrupp?

Del 2. Beslut om repertoar

8. Hur programsätts filmen på din biograf?

Lokalt på biografen
Centralt av visningsorganisation eller biografkedja som biografen tillhör
Genom samarbete med annan biografkedja/visningorganisation
På annat sätt:_____

9. Rangordna hur viktiga du upplever att följande faktorer är för programsättningen. Skala ett till åtta där ett är viktigast och åtta minst viktig.

Filmens kommersiella potential
Den mediala uppmärksamheten
Distributörens marknadsföring
Tillgången till promotionmaterial
Påtryckningar från distributörer
Filminstitutets s.k. ”biotia”*
Tillgång till kopior vid filmens premiärdatum
Annat:_____

*Stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film.

10. Skulle du visa mer svensk film om tillgången till filmkopior av svenska titlar ökade?

Ja Nej

Del 3. Biografens tekniska standard

11. Har biografen digitalt ljud?

Ja Nej

12. Har biografen digital projektor?

Ja Nej

13. Vilken standard har projektorn?

2 K 1,3/1,4 K Lägre än 1,3 K

14. Har biografen en server för digital projektion?

Ja Nej

15. Uppfyller servern 2 K-standarden?

Ja Nej

16. Hur hög är biografens tekniska standard i dagsläget? Gradera på skalan från ett till tio, där ett representerar undermålig standard och tio representerar väldigt hög standard.

	Undermålig	Väldigt hög
Projektion		
Ljud		
Duk		
Stolar/salong		

17. Hur hög var biografens tekniska standard för fem år sedan? Gradera på skalan från ett till tio, där ett representerar undermålig standard och tio representerar väldigt hög standard.

	Undermålig	Väldigt hög
Projektion		
Ljud		
Duk		
Stolar/salong		

18. Vilket av följande har biografen störst behov av? Rangordna alternativen på en skala mellan ett och sju, där ett är viktigast och sju minst viktigt.

Reparationer av befintlig utrustning
Ny analog projektor
Ny digital projektor
Nytt ljudsystem
Ny duk
Nya stolar
Annat:_____

Del 4. Kontakter med det omgivande samhället

19. Ägs biograflokalen av kommunen?

Ja Nej

20. Är lokalhyran subventionerad av kommunen?

Ja Nej Vet ej

21. Har biografen fått ekonomiskt bidrag från kommunen subventioner under perioden 2001 - 2006?

Ja Nej

22. Hur ofta har biografen fått kommunala bidrag under perioden 2001 - 2006?

Biografen drivs av kommunen
Regelbundet flera gånger/år
Regelbundet en gång/år

Flera gånger men mer oregelbundet
Vid ett enstaka tillfälle

23. Hur har stödet från kommunen utvecklats sedan 2001?

Det har ökat Det har minskat Det är oförändrat/det har varierat

24. Har biografen fått ekonomsikt bidrag från ett regionalt resurscentrum för film och video under perioden 2001 - 2006?

Ja Nej

25. Hur har bidraget utvecklats under den aktuella perioden?

Det har ökat Det har minskat Det är oförändrat/det har varierat

26. Har biografen fått ekonomiskt bidrag från föreningslivet (inklusive ideella visningsorganisationer) under perioden 2001 - 2006?

Ja Nej

27. Hur har bidraget utvecklats under den aktuella perioden?

Det har ökat Det har minskat Det är oförändrat/det har varierat

28. Har biografen fått ekonomiskt bidrag från privata företag under perioden 2001 - 2006?

Ja Nej

29. Hur har bidraget utvecklats under den aktuella perioden?

Det har ökat Det har minskat Det är oförändrat/det har varierat

30. Har biografen fått ekonomiskt bidrag från EU under perioden 2001 - 2006?

Ja Nej

31. Hur har bidraget utvecklats under den aktuella perioden?

Det har ökat Det har minskat Det är oförändrat/det har varierat

32. Samarbetar du med andra företag på orten?

Ja Nej

33. Hur samarbetar ni?

Gemensamma erbjudanden/säljpaket
Gemensam annonsering/reklam
Utbyte av reklamutrymme

Gemensam arbetskraft
Gemensamma lokalkostnader
Annat:_____

34. Bedriver kommunen filmkulturell verksamhet för barn och ungdom (s.k. skolbio) på biografen?

Ja Nej

Del 5. Publiken på svenska biografer

Vad har du för kunskap om befolkningen på din ort? Var vänlig ange i vilken utsträckning du håller med om följande påståenden.

35. Du känner till vad befolkningen på din ort efterfrågar för film.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

36. Du känner till vad befolkningen på din ort efterfrågar när det gäller ljud- och bildteknik på biograf.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

37. Du känner till vad befolkningen på din ort efterfrågar för kringaktiviteter på biograf.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

38. Du känner till vad befolkningen på din ort efterfrågar när det gäller biografupplevelsen generellt.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

39. Vad gör du för att öka kunskapen om din publik?(Du kan kryssa för flera alternativ)

Analyserar besökssiffror
Använder synpunktslåda
Utför publikenkät
Utför marknadsundersökning

Bedriver spontana samtal med publiken
Upprättar diskussionsforum på Internet
Tar del av studier (ex. SOM-rapporten)
Annat:_____
Inget

40. Har biografen en hemsida?

Ja Nej

41. Hur ofta uppdateras hemsidan?

Automatiskt/varje dag
Någon gång i veckan
Någon gång varannan vecka
Någon gång i månaden
Mer sällan/aldrig

42. Kan man boka biljetter på hemsidan?

Ja Nej

43. Hur stor andel av biografens sålda biljetter bokas på hemsidan?

Upp till 5 %
6 – 15 %
16 – 25 %
26 – 45 %
46 – 60 %
61 % eller mer

44. Hur når Du ut med information till din publik?(Du kan kryssa för flera alternativ)

Tidningsannonser
Flyers/reklamblad
E-post/nyhetsbrev
Sms
Affischer
TV-reklam
Radioreklam
Annat:_____

45. Vad finns det för kringaktiviteter på biografen? (Du kan kryssa för flera alternativ)

Godisförsäljning
Popcornförsäljning
Kafé
Konferenslokaler
Spelhall
Musikscen
Teaterscen
Bar/Nattklubb
Restaurang
DVD/Videoförsäljning/uthyrning
Biljard
Bowling
Bingo
Bibliotek
Annat:_____

46. Vad används biografsalongen till förutom filmvisningar? (Du kan kryssa för flera alternativ)

Konferens
Musikuppträdanden
Teater
Dans
Dataspel
Länkade evenemang
Annat:_____

Del 6. Filminstitutets stöd

47. Gradera hur viktigt respektive stöd är för biografens verksamhet. Skala ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.

	Inte alls viktigt	Väldigt viktigt
Stöd för öppna visningar av svensk film		
Stöd för teknisk upprustning		
Stöd för lokalt publikarbete		
Stöd till sommarbio		
Stöd till parallellkopior		
Stöd för momskompensation		
Stöd till visningsorganisationer		

48. Har du någon gång under perioden 2001 – 2006 ansökt om Filminstitutets stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film?

Ja Nej

49. Blev ansökan beviljad?

Ja Nej

50. Hur har du använt pengarna från stödet för öppna visningar av svensk film? (Du kan kryssa för flera alternativ.)

Till investering i teknisk utrustning
Till marknadsföring
Till anställning av personal
Till filmhyror
Till täckande av förluster
Till den löpande verksamheten
Annat:_____

51. Hur fungerar handläggningen av stödet? Var vänlig ange i vilken utsträckning du håller med om följande påståenden.

Ansökningsförfarandet är enkelt.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Handläggningen går snabbt.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Systemet med avtal mellan biografägare och Filminstitutet och automatisk stödfördelning är en bra lösning.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Kontakten med Filminstitutet fungerar bra.

Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

52. Har du någon gång under perioden 2001 – 2006 ansökt om Filminstitutets stöd till biografägare för teknisk upprustning?

Ja Nej

53. Blev ansökan beviljad?

Ja Nej

54. Hur pass viktigt har stödet för teknisk upprustning varit för biografens nuvarande tekniska standard? Gradera på skalan från ett till tio, där ett är helt oviktigt och tio är mycket viktigt.

	Inte alls viktigt								Mycket viktigt
Projektion									
Ljud									
Duk									

55. I det projekt som du har fått stöd för vilken eller vilka av följande aktörer har du samarbetat med?(Du kan kryssa för flera alternativ)

Andra företag
Visningsorganisation som biografen tillhör
Ideell organisation (exkl. visningsorganisation som biografen tillhör)
Kommun
Regionalt resurscentrum
Annan:_____
Ingen

56. Upplever du kravet på 50 % egen finansiering som ett problem?

Ja Nej

57. Hur stor andel av den egna finansieringen kommer från annan aktör?

0 % ---------- 100 %

58. Täcker stödet de behov av teknisk upprustning som din biograf har?

Ja Nej

59. Vilket eller vilka behov täcker det inte?

_____
_____
_____
_____

60. Bidrar stödet för teknisk upprustning till en utveckling av biografen?

Ja Nej

Varför/varför inte?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

7. Hur fungerar handläggningen av stödet? Ange i vilken utsträckning du håller med om dessa påståenden.

Ansökningsförfarandet är enkelt.

□ Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Ansökningsförfarandet känns motiverat.

□ Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Handläggningen går snabbt.

□ Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Rekvisitionsförfarandet är enkelt.

□ Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Rekvisitionsförfarandet känns motiverat.

□ Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Filminstitutet är bra på att ge feedback på ansökningar/redovisningar.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Kontakten med Filminstitutet fungerar bra.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

63. Vilken eller vilka av följande aktörer har du samarbetat med i utformandet av ansökan?

Andra företag
Visningsorganisation som biografen tillhör
Ideell organisation (exkl. visningsorganisation som biografen tillhör)
Kommun
Regionalt resurscentrum
Annan:_____
Ingen

64. Har du någon gång under perioden 2001 – 2006 ansökt om Filminstitutets stöd till biografägare för lokalt publikarbete?

Ja Nej

65. Blev ansökan beviljad?

Ja Nej

66. Vad har du använt pengarna från stödet till lokalt publikarbete till? (Du kan kryssa för flera alternativ.)

Utbildning av personal
Marknadsundersökning
Utökad personal
Promotionmaterial
Evenemang på biografen
Hemsida
Biljettförsäljningssystem på hemsidan
Kringaktiviteter
Fler visningar
Annat:_____

67. I det projekt som du har fått stöd för vilken eller vilka av följande har du samarbetat med?

Andra företag
Visningsorganisation som biografen tillhör

Ideell organisation (exkl. visningsorganisation som biografen tillhör)
Kommun
Regionalt resurscentrum
Annan:_____
Ingen

68. Upplever du kravet på 50 % egen finansiering som ett problem?

Ja Nej

69. Hur stor andel av den egna finansieringen kommer från annan aktör?

0 % ---------- 100 %

70. Täcker stödet de behov av lokalt publikarbete som din biograf har?

Ja Nej

71. Vilket eller vilka behov täcker det inte?

_____
_____
_____
_____

72. Bidrar stödet för lokalt publikarbete till en utveckling av biografen?

Ja Nej

73. Varför/varför inte?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

74. Hur fungerar handläggningen av stödet? Ange i vilken utsträckning du håller med om dessa påståenden.

Ansökningsförfarandet är enkelt.

□ Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del

Instämmer helt

Ansökningsförfarandet känns motiverat.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Handläggningen går snabbt.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Redovisningsförfarandet är enkelt.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Redovisningsförfarandet känns motiverat.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Filminstitutet är bra på att ge feedback på ansökningar/redovisningar.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

Kontakten med Filminstitutet fungerar bra.

 Instämmer inte alls
Instämmer till viss del
Instämmer till stor del
Instämmer helt

75. *Vilken eller vilka av följande aktörer har du samarbetat med i utformandet av ansökan?*

Andra företag
Visningsorganisation som biografen tillhör
Ideell organisation (exkl. visningsorganisation som biografen tillhör)
Kommun

Regionalt resurscentrum
Annan:_____
Ingen

76. Övriga synpunkter:

Bilaga 4. Informanternas kommentarer på första utkastet

Övergripande kommentarer

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Jag har fläckvis läst igenom utkastet och djupdykt i några kapitel. De kommentarer och bedömningar som gjorts är helt mina egna och har inte förankrats inom Våra Gårdar. Mitt allmänna intryck är att det är en mycket bra utvärdering som kan utgöra ett gott underlag för en reformering av stöden.

Åsa Larsson, Göteborg Filmfestival:
Som en övergripande kommentar vill jag bara säga att det här är en mycket intressant utvärdering som tar upp en rad avgörande frågor. Ur vårt perspektiv är det viktigt bland annat att man belyser det faktum att bidragsbeloppen varit relativt intakta och därmed faktiskt minskat i jämförelse med hur kostnader och intäkter utvecklats. Samt det faktum att festivaler har börjat bli ett allt viktigare fönster för både internationell kvalitetsfilm och svensk film. Dessutom är hela översynen av stöden och utfallen av dem är mycket intressant. Dock känns utvärderingen bitvis som ett skrap på ytan utan verklig möjlighet att ge någon mer genomgripande bild. Beroende på hur den kommer att användas känns det oroväckande att man till exempel inte har gjort en mer djupgående research när det gäller de inblandade organisationerna.

Eftersom olika bidragstagare och bidragsformer här ställs mot varandra är det avgörande att alla fakta är korrekta och även jämförbara. Här föreligger en brist i undersökningen.

Gunno Sandahl, Folkets Hus och Parker
Utvärderingen är beställd av Svenska Filminstitutet (SFI) och vi har uppfattat det som att utvärderingen eventuellt leder till att SFI kommer att föreslå förändrade stödformer för filmavtalets parter.

Utvärderingen av stöden är intressant men någon riktig överraskning finns inte. De nuvarande stöden omfattar de flesta behoven men är otillräckliga. Konstruktionen av stöden kan i vissa fall ifrågasättas.

I sammanfattningen står att läsa att ”för det tredje menar att m
Det absolut största problemet är att en digital satsning uteblivit under innevarande avtalsperiod. Det är uppenbart, vilket utredarna bekräftar, att den digitala omställningen pågår och att det är där som rejäla insatser borde göras. Den väl förankrade ADB- gruppens rapport och förslag har hittills lämnats utan åtgärd. En digitalisering är av avgörande betydelse för film- och biografsverige. Det påverkar antalet biografer, tillgång till färsk film, biograf som mötesplats, tillgång och visning av kvalitetsfilm, tillgång och visning av dokumentärfilm. En digitalisering påverkar alla delar i grundförutsättningarna för att upprätthålla en biografstruktur i hela landet och därmed förutsättningarna för att visa film. En digitalisering borde ha varit denna avtalsperiods viktigaste utmaning. Orsakerna till att det inte blev så är flera. Framförallt beroende på en monopolistisk biografstruktur och avsaknaden av en politisk vilja.
Den största utmaningen vid en revidering av stöden är att finna former för att stödja mindre orters och komplementbiografers digitalisering till 2K kvalité.

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
Filmen verkar på en kommersialiserad marknad där de största biografägarna ser sig som en butik där det är upp till distributörerna att marknadsföra sina filmer. Klarar inte distributörerna att marknadsföra dem och det inte kommer någon publik måste butiksägaren plocka bort varan.

Vi måste hitta vägar för att stödja de filmtitlar, distributörer och biografägare som jobbar med arthousefilm eller kvalitetsfilm om vi vill ha ett filmutbud som består av både konst och kommers. Vidare är begreppet värdefull film något som måste definieras. En värdefull film eller kvalitetsfilm har väldigt olika innebörd för de olika mottagarna av stöd. En definition är att det är film som är producerad med andra kriterier än att göra pengar, filmer som görs utifrån konstnärliga berättarambitioner, till skillnad från strikt kommersiella, oftas följaktligen producerade med små medel och konsekvent små lanseringsbudgetar. Kvalitetsfilm kan också definieras utifrån geografiskt ursprung och språkområde.

Generellt håller vi med om slutsatsen att det är ett problem att verkställa de övergripande målen från regeringens proposition genom de 12 skilda stödformerna på SFI. Men det största problemet är kanske att flertalet av stöd inte har någon koppling till en filmkulturell motprestation.
Det är också ett generellt problem att flera av stödformer är så bundna just till enstaka titlar, det är svårt att göra något långsiktigt övergripande när man inte vet hur många kortfilmer, importfilmer eller svenska filmer man har på ett år.

Vi har gjort vad vi kan för att kommentera, men tiden var som ni vet, extremt knapp, och vi har myckt mer att säga. Och det gör vi gärna om ni vill.

Kapitel 2.1. Stöd till import och lansering av kvalitetsfilm Jakob Abrahamsson,

Jakob Abrahamsson, Nonstop Entertainment:
Vi tycker det var en bra genomgång och känner att de flesta av våra synpunkter har kommit med. Några punkter som omnämns men som vi skulle vilja understryka är dock:

a) Att import och distributionsstödet varit låst på samma nivå länge när kostnader stigit och därmed bör höjas per film (och för att inte minska antalet filmer även höja totalsumman).

b) Att man tittar på ett mer långsiktigt stöd till distributörer. Kanske i form av en så kallad slate funding där en distributör som anses verka för kvalitetsfilm kan söka ett stöd som räcker över 1, 2 eller 3 år där man automatiskt garanteras stöd för x antal filmer. Till detta bör även stödformen för enskilda filmer fortsätta existera.

c) Att man tittar på att införa en trappa i stödformen. Ju duktigare man som distributör är på att nå en bred (större) publike med en specifik kvalitetsfilm - desto större stöd. En variant på efterhandsstödet alltså fast för importerad kvalitetsfilm.

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
Vi håller med om att stödbeloppen bör höjas och göras mer flexibelt, det är också viktigt att versioneringsstödet får finnas kvar. Distributörer som satsar brett och långsiktigt på kvalitetsfilm bör belönas.

Vinsten från ett kvalitetfilms DVD släpp är inte självklart samma ekonomiska framgång som för en kommersiell film. Snarare är storleksordningen av ev. vinst på DVD motsvarande ev. vinst på bio.

Beträffande storleken av importstödet så bidrar 100 000:- till en mikrolansering med 1-3 kopior, för en större lansering krävs en större förlustgaranti eller ett större bidrag.

Om stödet kopplas till en motprestation från distributören i form av t.ex. antal kopior, måste det matchas med en ekonomisk motprestation från SFI, dvs ett kraftigt ökat stöd eller förlustgaranti.
Vi ser också att ett organisationsstöd borde finnas som ett komplement till titelstödet. Det gäller också i högsta grad för Stödet till kort- och dokumentärstödet liksom lanseringsstödet till svensk film.

Vi håller också med om att det bör finnas ett särskilt biografstöd med kvalitetsinriktning, något som liknar det europeiska biografstödet Europa Cinemas.

Kapitel 2.2. Stöd till spridning av kort- och dokumentärfilm

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
Här påpekar utredaren att stöden alltmer koncentrerats till Folkets Bio. Det beror kort och gott på att det är en verksamhet som det inte går att tjäna pengar på. Vi ansöker om stöd för att ge ut svensk kort- och dokumentärfilm på DVD och övriga digitala fönster samt att ge ny svensk barnfilm biografpremiär. Tidigare visade även vuxenfilmer på biograf med det har vi varit tvungna att lägga ned då kostnaderna vida översteg bidrag och filmintäkter.

Vi vill självklart fortsätta att ge ut kortfilm på DVD samt fortsätta att premiärsätta barnfilm på biograf. För att göra det mer effektivt och möjliggöra en bättre lansering är det viktigt att det ges möjlighet att få ett organisationsstöd. Den stora kortfilmsproduktion som Sverige har måste och borde få ett visningsfönster förutom TV som ju på långa vägar inte kan svälja alla filmer som produceras. Den bästa lösningen vore ett organisationsstöd men också möjlighet att ansöka för mer övergripande projekt, större belopp och att bedömningen av enskilda titlar lämnas över till stödmottagaren.

Eva Westergren, Filmcentrum:
När det gäller redovisningen av Stöd till spridning av kort och dokumentärfilm tycker jag att redovisningen i tabell 2.2.3. blir missvisande eftersom tabellen inte anger antalet ansökningar utan antalet titlar.
Två av de ansökningar vi gjort "101 dokumentärer" för barn och unga på dvd, beslut 2004 och " Blå apelsin", beslut 2006 omfattade många titlar och var stora lanseringsprojekt som pågick under lång tid och fortfarande pågår. Att vi bara fick stöd för 3 titlar 2004 stämmer ju inte eftersom 101 dokumentärer omfattade 99 titlar varav ett sjuttiotal var nyframtagna dvd:er. Likaså tycker jag att det är rimligare att ange 41 titlar för blå apelsin i tabellen även om de finns med i en efterföljande kommentar. Detta skulle ju bättre spegla omfattningen både av projektet och vår ambition att arbeta på ett mer långsiktigt sätt med fler antal titlar vilket ni även föreslår i era slutsat

Kapitel 2.3. Stöd till parallelldistribution av filmkopior

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Ett exempel på låg måluppfyllelse som författarna konstaterar är parallellkopiestödet där syftet är enligt propositionen att ”stödet syftar till att ge biografer på mindre orter möjlighet att visa aktuell film och att skapa ett bredare filmutbud”. Vad författarna konstaterar är att det är svårt att påvisa om det blir ett aktuellare och bredare filmutbud med p-kopiestöd än utan. Här riktar jag en kritik mot utvärderingen. När man skall bedöma en films biografspridning så kan man inte enbart utgå från antalet p-kopior utan måste utgå från det totala antal kopior på filmen som fins till förfogande (d..v.s. distributörens egna kopior och av biografkedjor köpta kopior), som mindre biografer även kan ha tillgång till från premiär. Det är utifrån en films totala antal kopior man rättvist kan bedöma om filmen får en bra spridning i biografnätet.

Själva utgångspunkten med p-kopiestödet är att det är ett biografstöd och att det är olönsamt för distributören att ta fram egna kopior till mindre biografer på dessa filmer. Och det kanske inte ger mer än marginellt mer intäkter för distributören om en film dessutom får p-kopior att förfoga över.. Men för den lilla biografägaren är stödet mycket viktigt, vilket författarna även konstaterat då de intervjuar biografägarna.

Det finns ett antagande från en intervjuperson (s.24) ”att stödet utnyttjades av distributörerna och att de senare hade gått ut med lika många kopior även om det inte hade fått något stöd”. Detta antagande kunde lätt verifieras/motbevisas om utvärderingen redovisade hur mycket respektive distributör över tid gick upp med i egna kopior på respektive film där det köps p-kopior.

Mitt antagande är att distributörerna inte minskat med egna kopior under de år när p-kopiestödet ökat. Möjligtvis skulle man kunna se en förändring mot mindre antal distributörskopior under hösten då det numera bara finns en stor biografaktör på marknaden – SF-Bio. För det är SF Bio och dess Filmstäder som i regel är utgångspunkten då distributörerna skall beräkna behovet av kopior. Om det antagandet är rätt så ökar behovet av p-kopiestödet med dessa förändringar i biografstrukturen.

Att p-kopiestödet behövs oavsett hur syftet och riktlinjerna är formulerade anser jag vara obestridbart. Våra Gårdar vars biografer ändå kommer i åtnjutande av p-kopiestödet inrättade för tio år sedan en egen kopiefond med biografernas stöd. Trots att p-kopiestödet ökat kraftigt på senare år så finns det fortfarande ett stort behov att utnyttja den egna kopiefonden. För den enskilda filmen och för den enskilda biografen så kan aldrig en filmkopia betala sig. Men i en kedja på 70 biografer så kan dessa kopieköp, tillsammans med p-kopior och distributörens egna kopior, bidra till att få tillgång till nya filmer den perioden då de är som mest efterfrågade. Det är utifrån denna helhet man skall bedöma p-kopiestödet.

Richard Liljedahl, Eurostar AB:
Två kommentarer till utredningen som jag för övrigt tyckte var bra:

1. Tabell 1.1, Parallelldistribution, målgrupper: Parantesen "och till komplementgrupper" är fel. Just parallellstödet är inte till för komplementbiografer, dock är de andra stöden det.

2. sid 27: utvärdering av stödet, sista stycket: Handläggningen av stödet tar också tid .. då P-gruppen vill se filmerna före beslut.. Detta är en slutsats baserad på en synpunkt utan fakta. I själva verket ser vi mindre än hälften av filmerna annars skulle vi ej hinna få kopior till

premiärerna. Vad vi i första hand ser är de filmer där vi är tveksamma hur de kommer att fungera på mindre biografer.

Bertil Sandgren, ordförande för referensgruppen för biografstöd:
Tyvärr medger inte tiden en mer genomarbetad kommentar men följande framförde jag vid dagens Nätverksdiskussioner på Filminstitutet

Det gäller stödet till parallellkopior.
I uppställningen på sid 22 tabell 2.3.3 saknar jag uppgifter om distributörens egna antal kopior för filmerna i tabellerna, releasetidpunkt samt antalet sålda biljetter och en analys baserad på dessa faktorer.

När en distributör planerar antalet kopior på sin filmrelease utgår denne från förväntad kommersiell potential, releasetidpunkt under året, konkurrenssituationen, m.fl. parametrar. Motsvarande värdering gör parallellgruppen samt vilka spelbara biografer det kommer att finnas för parallellkopiorna under de närmaste följande månaderna.

Förortsungar gick upp med 80 distributörskopior den 27/10 06. Filmen hade då en möjlighet att finnas kvar på biograferna under hela hösten, över jul och nyårshelgen och in på nyåret. Parallellkopior kunde vara igång även fortsatt under våren utan avbrott om så krävdes.

Lilla Kycklingen hade en ”exploateringspremiär” med 130 kopior den 3/2 -06. 50 kopior fler än Förortsungar. Där hade de tio parallellkopiorna åtminstone 8 veckor på sig innan många av biograferna på små orter stängde för säsongen i början maj.

När det gäller Ice Age hade den premiär en månad senare dvs. den 31/3 och hade följaktligen 159 kopior. Ett nästa dubbelt så stort kopieantal som Förortsungar ger naturligtvis ett utslag, fördel Ice Age. 4 veckor återstod innan många biografer stängde på de små orterna. Antalet distributörskopior och den korta disponibla speltiden för många biografer på småorterna begränsade betydelsen av parallellkopior.

Pirates of the Caribbean var också en release med ett mycket stort antal kopior, liksom Casino Royal. Jämför man sedan biljettutfall blir bilden mer begriplig.

I slutsatserna på sidan 26, menar jag att en film av typ The Queen eller Broke Back Mountain knappast har nått ut till alla mindre orter inom 9 veckor som det påstås. Många mellanstora filmer får därför fortfarande videopremiär efter minst 6 månader.

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
Vad gäller parallellkopior är tillgången på filmkopior i de mindre orterna dvs under 25 00 relativt god. Däremot har de mellanstora orterna och komplementbiografer på de större orterna stora problem att få tillgång till kopior. Denna stödform borde utökas med att även ”kvalitetsfilmtitlarna” borde få parallellkopior. Rent generellt behövs ett parallellkopiestöd för att filmutbudet ska breddas

Kapitel 2.4. Stöd till lansering av svensk långfilm

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
För att få ut svensk dokumentärfilm på biograf är det av största betydelse att detta stöd fortsatt finns kvar. För Folkets Bios del handlar det inte om huruvida vi tror på en film eller inte, en dokumentärfilm har så små marginaler att filmen måste få ett lanseringsstöd. Liksom stödet är nödvändigt för att ta risken för mer osäkra filmer.

2.5 Stöd till anordnare av biografföreställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Här konstateras att de största mottagarna av momskompensationen inte redovisat någon faktisk momskostnad. Våra Gårdar tillhör en av de största mottagarna. Anledningen till att vi inte redovisat kostnaden för filmhyror och frakt är att vi inte har tillgång till dessa uppgifter centralt bio för bio i kedjan och att ta fram dessa uppgifter skulle bli alltför ohanterligt är bedömningen. Istället har vi tillgång till biografernas bruttobiljettintäkter som vi har använt som utgångspunkt då momskompensationen skall beräknas. Vi vill även understryka att momskompensationen bokförs på ett särskilt konto. De riktlinjer som satts upp för stödets utnyttjande har skett i samråd med biograferna och hur det utnyttjas redovisas årligen till biograferna.

Kapitel 2.6. Stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Har konstaterar jag, liksom författarna att detta stöd är väldigt viktigt för biograferna, men kopplingen till målet – att stimulera biograferna att visa mer svensk film är svagt. Dessutom håller jag med författarna om att det finns risk att stödet inte leder till biografutveckling då det kan användas till vad som helst.

Bertil Sandgren, ordförande för referensgruppen för biografstöd:
När det gäller Stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film tycker jag att de inledande slutsatserna på sidan 41 är motsägelsefulla.
Om man beaktar att andelen besök på svensk film är 19% i Riket medan de stödda biograferna landar på 25%, en positiv avvikelse på ca. 6%, samtidigt som man konstaterar att icke svenska filmer generellt sett har en större publik per titel än den svenska, så hänger inte jag med i resonemanget att stödets generella betydelse för biografernas programsättning är osäker.

Kapitel 2.7 Stöd till biografägare för teknisk upprustning

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
2.7 Stöd till biografägare för teknisk upprustning

Bör bevaras och även ges till komplementbiografer i större städer.

2.8 Stöd till biografägare för lokalt publikarbete

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Här delar jag, liksom författarna, den negativa synen på stödet till lokalt publikarbete. Kopplingen till målet att långsiktigt öka biopubliken är närmast obefintlig, det är svårt att bevisa att biografen blivit en bättre kulturell mötesplats genom stödet, kopplingen till det kommunala engagemanget är svår att leda i bevis. Men det behövs ett stöd som är publikfrämjande och stimulerar till kommunalt engagemang för filmen och biografen.

Dessa två stöd (2.6 och 2.8) är i stort behov av en revidering. Jag vill dock hävda att de även i framtiden kommer biograferna tillgodo.

Här följer ett förslag på områden och inriktning för nya biografstöd utifrån en revidering av Biotian och stödet till lokalt publikarbete.

1. Underlätta för biograferna inför den digitala teknikövergången
2. skapa direkta mer generella publikgenerande och utvärderingsbara insatser (t.ex. biljettstöd mot barn- och ungdomar)
3. stimulera ett ökat kommunalt engagemang för filmen och biografen.

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
2.8 Stöd till biografägare för lokalt publikarbete

Bör bevaras och även ges till komplementbiografer i större städer

Kapitel 2.10. Stöd till visningsorganisationer

Astrid Friberg, Sveriges Förenade Filmstudios:
En sådan här sammanställning blir naturligtvis svepande och därför ganska otydlig. Därför hade det varit bra om intervjuerna som Torkel gjorde med de olika s k visningsorganisationerna redovisats var för sig. Utifrån den redovisningen, som en särskild punkt, hade han sedan kunnat analysera och dra slutsatser. (Vi vet dock att ni är tidspress.)

Vi saknar att man inte nämner det som skiljer SFF mest från övriga mottagare av pengar, nämligen att filmstudiorörelsen grundar sig på idéellt arbete, att pengarna går tillbaka till filmbolagen, att SFF inte äger några biografer och att på det sätt som vår verksamhet, med medlemskort och ett solidariskt ansvarstagande för organisations samtliga studior oavsett storlek, är unikt i sammanhanget.

Att SFF "ensidigt" fokuserar på spridning av kvalitetsfilm är väl att begränsa oss något. SFF har även seminarier, filmresor och regionala träffar. SFF arbetar brett för filmen som konstart och har under ett antal år tagit in klassiker (100 filmer). Vi anser att SFF är folkbildare på filmens område.

Vad gäller stöd till visningsorganisationer så tycker vi dock, att man kan läsa mellan raderna att SFF uppfyller kriterierna. Dvs sprider värdefull film etc.

Men det är ju viktigt att man föreslår ett förtydligande av stödet, vad vill SFI med stödet, samt undersöker hur mycket kvalitetsfilm som faktiskt spridits i landet tack vare stödet.

Catrin Wolgner Sporre, Bygdegårdarnas Riksförbund:

Sammanställningen som finns över stödet användning 2006, tabell 2.10.3 känns som att vårt kanske viktigaste arrangemang fallit bort nämligen våra filmvisningsdagar.
De dagar när vi samlar biograferna för att se förhandsvisningar av höstens utbud (13 filmer) samt parallellt visa 13 ”kvalitets” /filmer med lågt antal kopior och som inte nått våra biografer.
Skulle om möjligt vilja lägga till för bygdegårdarna: Filmdagar i rutan spridning av kvalitetsfilm.
Sen skulle jag vilja fråga om de som värderat stöden (Biograf enkäten?) har de varit i kontakt med / fått del av de stöd de värderat?

Tycker ni annars på ett bra sätt beskrivit handläggningen av stödet till visningsorganisationerna.

Gunno Sandahl, Folkets Hus och Parker

Det är absolut nödvändigt att organisationsstödet till visningsorganisationerna kvarstår i dess nuvarande form och SFI bör göra tydligt att det är genom visningsorganisationerna som det konkreta arbetet ska göras. Därmed följer att den ekonomiska ramen till visningsorganisationerna måste öka.

Ett värde och mål som inte alls finns med utvärderingen är visningsorganisationernas grundläggande bidrag till att bygga ett demokratiskt samhälle. Visningsorganisationerna och festivalerna möjliggör för tusentals människor att ideellt få ägna sig åt och gemensamt ta ansvar för film- och biografverksamhet i hela landet. På så sätt bygger vi ett samhälle och inte en institution!

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
2.10 Stöd till visningsorganistioner.

För det första vill vi påpeka att tabell 2.10.3 innehåller en del felaktigheter,
I kolumnen Spridning av kvalitetsfilm vill vi tillfoga att filmsättningen gäller alla biografer inte bara våra egna, det gäller också:
Samarbete med Filmstudios
Samarbete med regionala filmsamordnare
Samarbete med filmfestivaler
Skolbio
Projekt
Distribution, dvs sättning och transporter

Visningsstödet är helt avgörande för vår verksamhet, det möjliggör att vi kan ha ett distributionskontor. Vi sysslar uteslutande med distribution av värdefull film samt administrerar en kvalitetsfilmsbiografkedja som uteslutande arbetar med visning av kvalitetsfilm, både Folkets Bio filmer samt övriga distributörers filmer.

Kapitel 2.11. Stöd till filmfestivaler

Annette Brejner, International Female Film Festival Malmö:

A)
I tabell 2.11.3 bör ”Antalet av besökare” angives for festivalen 2007 – tabell 2.11.4 angiver jo også 2007s ökonomi (festivalen 2007 fik stötte fra SFI – vi sögte ikke SFI om stötte i 2006).
Besökstalet är: 826 Ackrediterede: 5 - Antallet af filmtitler 2007: 21

B)
Jeg er DYBT uenig i måden dele af teksten fremlägges på; Det må bero på ukendskab til området, når der der anvendes frasen – ”Har lokket en mer begränset publik” og denne sättes i sammenhäng med angivelse af besögstal på andre festivaler. Andre festivaler med helt andre forudsätninger. Hvis tekststykket skal fremstå som en upartisk indsat kortlägning, må den omarbejdes. Det er ukorrekt, at sammenstille festivalerne på denne måde, da forudsätninger og indhold, antal festivaldage, antal filmvisninger og festivalernes historie er så totalt forskellige. For at sätte det på spidsen, kunne man sagtens hävde, at International Female Film Festival Malmö var vigtigere på det Film/kultur- og socialpolitiske område i Sverige end en del af de andre, nävnte festivaler – selv med sin ”mere begränsede publik”. Vi har kun to festivaler bag os og med en profil, som ved at vise kvalitetsfilm, gjort af kvinder, arbejder for udbedre en ganske stor uligevägt mellem to demokratisk ligeberettigede grupper i det svenske samfund -mänd og kvinder. Selve festivalens grundlag er jo NETOP, at publiken har al for begränset adgang til film, med en kvindelig vinkling af historiefortällingen. Og derfor fastlåses både kvinder og mänd i en mandlig fortolkning af verdensbillederne. Det vil derfor naturligt tage en vis tid for os, at blive store og nå ud til en större publik. Men det gör ikke festivalen uvigtig eller marginal, fordi den endnu er lille og i sin vorden. Trods dens störrelse og unge år, har vi, når tallene tolkes og refereres i korrekt sammenstilling og udfra en indsigtsfuld bedömmelse haft stor publikumstilströmning og endnu större mediedäkning – på blot to festivaler.
Citat:

”International Female Film Festival Malmö har skapat ett nytt, nödvändigt utrymme för filmlivet i Sverige”
(Ingela Brovik, filmkritiker, Smålandsposten 24. april 2007)

Som jeres tekst fremstår, kan den läses, som at IFEMA ikke opleves som hverken vigtig eller interessant for andre end en meget begränset gruppe. Og det er uheldigt.

At der senere skrives om, ”hvis store besögstal er målet, så”....er selvfölgelig helt i sin orden.

C)
I tabell 2.11.6 bör konkret stå ”Kvinnliga filmare från Sverige och resten av världen”. Det beror på, at vi er mödeplads for kvinnliga filmare i Sverige först og fremmest og er de ikke nävnt, kan sätningen läses som at vi mangler dette meget vigtige fokus.

Charlotta Byberg, Novemberfestivalen
Sid 62 skriver ni att "Novemberfestivalen är en mötesplats för pedagoger..."
Det är inte helt korrekt.

Den primära målgruppen är de unga filmarna, sedan intresserad publik samt alla som arbetar med barns och ungas filmande. Men vi satsar numer också på ett nytt koncept: Novemberfredag och där är det helt riktigt fokus på pedagoger, främst från vår region.

Sid 65, sista punkten skriver ni återigen att Novemberfestivalen handlar mer om pedagogik än distribution och visning.
Samma sak där; visningen och filmarna är förstaprioritet, inte pedagogiken. (Även om det kommer på köpet bara av att titta på vad som görs runtom i landet).
Distribution sysslar vi inte alls med, förutom att en hel del av priserna innebär visningar på andra festivaler tex Göteborg, kids for kids. Samt att en mängd andra festivaler och visningsorganisationer använder oss för att få tag på filmer och filmare.

Sid 61: att Novemberfestivalen lockat en mindre publik:
Det har varit mellan 5-700 besökare per år. Det är vår smärtgräns på publik. Då är det fullt. Vi har valt att inte ha parallella visningar, då vi anser att det är viktigt att alla ska kunna se alla filmer.

Första punkten på slutsatser, slutet av sid 64 och början av sid 65 kanske inte jag kan säga något om egentligen, det är ju era slutsatser.
Men eftersom folk kommer läsa detta vill jag ändå påpeka att Novemberfestivalen är lite annorlunda än övriga festivaler. Kvantitet är i stort sett ointressant (självklart vill vi ha våra 5-700 besökare). Det är kvalitet som är Novemberfestivalens mål. Att vara en respektfull visning för filmer och filmare. Där morgondagens filmare kan möta varandra och folk från branschen.
Speciellt är att det endast är korta filmer av unga oetablerade filmare som visas. De är inte en sidosektion på en större festival med långfilmer, och professionellt producerad kort- och/eller långfilm, utan huvudsaken.
Så visst, är det endast stor publik, kvantitet, som gäller så kanske det är fel att stötta Novemberfestivalen, men inte om man ser till vad Novemberfestivalen står för.
Så inte minst av den anledningen kanske det vore bra om Novemberfestivalen handläggs av barn och ungdom för att slippa jämförelser av övriga festivaler med annan inriktning.

Det om det. Annars såg det bra ut.

Niclas Gillberg, Uppsala Internationella Kortfilm Festival:
Vi har läst igenom materialet som skickats till oss från Elisabeth Wengström. Vi har inga speciella kommentarer på innehållet i utvärderingen. Dock har vi inte haft så väldigt mycket tid att gå igenom den på grund av att årets Uppsala Internationella Kortfilmfestival pågår just nu.

Åsa Larsson, Göteborg Filmfestival:
Nedan följer några för vår organisation avgörande kommentarer, korrigeringar och kompletteringar.

* Tabell 2.11.3 Antal besökare och antal filmtitlar per festival De angivna siffrorna måste rimligtvis basera sig på olika sätt att räkna publiksiffror. Eller? Ett snabbt överslag av antalet besökare per film ger vid handen att Stockholm skulle ha 533 personer per film medan Novemberfestivalen skulle ha endast dryga 7 besökare per visad titel. Det antyder att man vid rapporteringen av publiksiffrorna räknat på olika sätt.

Skall man använda detta material för att jämföra festivalerna bör man utgå från ett mer rättvisande sifferunderlag där verkliga jämförelser faktiskt kan göras. Intressant att titta på blir tex verifierad beläggningsgrad etc.

För Göteborg International Film Festival gäller följande siffror för 2006:
Antal visade filmtitlar. 456
Antalet visningar: 700
Antal besökare: 116 000 (obs, enbart till filmvisningar, under festivalperiod)
Antal besökare kringarrangemang: 20 000 (obs, under festivalperiod) Antal besökare arrangemang övriga året: 5 000 Antal besökare Bergmanveckan: 2 000 (GIFF arrangerar Bergmanveckan tillsammans med Högskolan på Gotland, Fårö Framtid och Film på Gotland).

* Sid 61: ²Att stödet blir förhållandevis viktigare för en liten festival än för en större är inte så konstigt. Däremot kan man ifrågasätta varför både Stockholm och Tempo får ett procentuellt sett lägre stöd än festivaler med större omsättning.²
- På vilket vis kan man ifrågasätta detta och varför? Påstående kräver en förklaring.

* Sid 62: ²Göteborg och Stockholm lockar besökare från de tre storstadsregionerna samt från Umeå och andra ¹festivalvana¹ städer.²
- Såväl Stockholms som Göteborgs filmfestival lockar antagligen besökare från hela landet, men i första hand från ovan nämnda platser.

* Sid 62: ²Göteborg är den enda festivalen med en marknad. Festivalen lockar också distributörer från hela världen. När det gäller filmskapare och producenter ligger fokus på Norden. Förenklat kan man säga att det motsatta gäller för Stockholm. Hit kommer regissörer från hela världen medan Norden dominerar på distributörs- och inköpssidan.²
- Detta stämmer ej och man kan inte ens ²förenklat säga² att det finns något motsatsförhållande i hur besökarna till Stockhom respektive Göteborg filmfestival ser ut.

För Göteborg International Film Festival gäller följande:
Ett drygt hundratal internationella regissörer bjuds årligen in som gäster till festivalen, därtill finns hela den svenska och nordiska filmbranschen på plats. Det gäller alla delar av producentledet samt distributörer och inköpare, pedagoger samt en stor grupp filmstudenter från hela Norden.
Nordic Film Market lockar årligen en grupp specialinbjudna, internationella, inköpare, distributörer och festivalprogrammerare om ca 200 personer.

* sid 62: ²Festivalernas betydelse kan också relateras till deras övergripande profilerŠosv² Det är sant att Göteborg International Film Festival har ett nordiskt fokus festivalen är samlingsplatsen för ny nordisk film. Därtill visas dock omkring 200 internationella långfilmer. Alltså fler än någon av de övriga festivalerna visar totalt. Enligt festivalens stadgar är målet att ²verka för bredast möjliga spridning av värdefull film från hela världen i existerande och framtida medier samt medverka till en kreativ och vittomfattande diskussion om filmen som konstnärligt uttrycksmedel².

* Sid 63: Tabell 2.11.5 Festivalernas upptagningsområden För Göteborg International Film Festival gäller:

Bransch: Distributörer från hela världen. Producenter och filmarbetare från i första hand Norden. Samtliga svenska distributörer. Regissörer från hela världen.

* Sid 63: tabell 2.11.6 Festivalernas profiler För Göteborg International Film Festival gäller: Internationell kvalitetsfilm till en bred publik samt fokus på svensk och nordisk film.

* Sid 69: Tabell 3.2 Måluppfyllelse för stödformerna Här skrivs det: ²Om målet med stödet är att sprida värdefull film till en så stor publik som möjligt så är frågan om man har prioriterat rätt festivalerŠ²
- Samma resonemang förs även tidigare i utvärderingen, dock ges ingen ytterligare förklaring till basen för resonemanget. Vilka festivaler skulle vara felaktigt prioriterade och på vilka grunder? Här får vi känslan av att slutsatsen helt eller delvis baseras på de siffror som beskrivs i tabell
2.11.3 siffror som man inte kan jämföra och ej heller använda som underlag eftersom de är så ospecificerade. Det är allvarligt och bör justeras.

Git Scheynius, Stockholms Filmfestival
Stockholms filmfestival skiljer sig från övriga festivaler både i Sverige och internationellt genom att vara en filmrörelse som verkar året runt. Vår ambition är att inte bara vuxna utan barn och ungdomar ska kunna ta del av kvalitetsfilm. I undersökningen framgår inte detta. Man har istället utgått utifrån de festivaler som fått stöd alternativt att inte vi var tydliga med det i det utvärderingssamtal som vi hade med er. Med tanke på att Junior engagerar barn över hela landet, 850 barn skickade in egna filmer från hela hela landet) och har en publik på 9980 är det inget man kan bortse från i denna undersökning. Det är därför av största vikt att ni beskriver hur situationen ser ut utifrån den verklighet som finns och inte med utgångspunkt i det befintliga stödsystemet som SFI f n har!

Trots begränsad budget har SFFs Industry Office haft en konstant ökning de senaste åren och lockat filmbolag, inköpare och festival programerare från hela världen. Hong Kongs filmfestival, Belladonna Productions från USA och ett av Koreas ledande filmbolag CJ Entertainment är exempel på utom-europeiska braschrepresentanter som var ackrediterade på Industry Office och besökte festivalen under förra året. SFF Industry Office har represenater från alla delar (produktion, distribution, försäljning och inköp samt festivaler) av filmbranschen. SFF har ej inrättat en filmmässa som är åtskilld från festivalen jfr tex Berlin och Cannes utan valt att knyta branschen närmare festivalen enligt samma model som till exempel Torontos filmfestival. Förra året kom totalt (vip+alla andra) 280 varav 30 var utländska. Därför är vi tveksamma till uppgifterna om SFF kring beskrivningen att vi inte har någon marknad och vilka som kommer dit. Du frågade mig vilka som HUVUDSAKLIGEN KOMMER.

Vi vill också att våra siffror från 2006 är de som redovisas i statistiken. 2006 hade Stockholms filmfestival ett totalt besöksantal på 117 000 besök. Antalet ackrediterade var totalt 994 stycken.

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
2.12 Stöd till festivaler

Filmfestivalerna har ingen betydelse för vilka filmer som Folkets Bio köper in och för distributionen, men naturligtvis för visandet av kvalitetsfilm för en lokal publik. Ett undantag

är BUFF som är en viktig marknadsföringsfestival för vårt barnfilmsutbud och också emellanåt vägledande för import av film.

Lennart Ström, BUFF Film Festival:
Har nu läst de delar som rör BUFF och kan väl hålla med om slutsatsen att BUFF inte skall handläggas av Barn och ungdomsavdelningen.

Låt mig från början fastslå att BUFF inte visar barnfilm. Vi visar film FÖR en barn och ungdomspublik. Detta påpekade jag noga för den person som "intervjuade" mig (en mycket svag sådan, jag fick prata på i princip, någon linje och strategi upplevde jag inte) Finns en hel del sk. Vuxenfilm som fungerar bra på en ung publik. Dessutom måste vi provocera en del för att kunna tänja på vad som är kvalitetsfilm, det kan gå ut över publiksiffror.

Vi har inte de ekonomiska resurserna att bjuda in journalister från hela världen.

Gillar inte statistiken, med den kan man säja vad som helst och är trubbig.

BUFF är INTE en lokal angelägenhet men blir såklart präglad av detta på grund av att vi har en barn och ungdomspublik som främsta målgrupp. Vi kan inte dra en B&U publik från hela Sverige. Men BUFF påverkar utbudet för många skolungdomar i hela Sverige eftersom många av dem som arbetar med visningar för unga (ex. Skolbiorepresententer) Detta kan verkligen kallas spridning av värdefull film över hela landet på ett sätt som INGEN annan filmfestival i Sverige. Ett effektivt användande av bidragen.

SFIs finansiering av BUFF uppgår till 14%. BUFF har inga möjligheter att ha samma biljettintäkter som en vuxenfilmfestival. Målgruppen är skolor som är bland de mest eftersatta.
BUFF når ut till de svaga grupperna. I Malmö är det i princip de "belastade" områdena som gästar BUFF. BUFF visar film från massor av länder på sitt originalspråk, en demokratisk festival och kan även kallas ett stor integrationsprojekt. Dessa frågor fick jag aldrig tyvärr.

Det är svårare att nå en barn och ungdopmspublik då medier ägnar den mesta av sin information till vuxna. Därför krävs ett större stöd från stat och kommun. Marknadsföringen får ske på andra sätt.

Inte lika "sexigt" att visa en barn film eftersom regissörerna ofta inte är så kända, media uteblir.

Om vi vill nå högre publikintäkter så skall vi inte visa filmer från små filmländer (i ungars ögon) utan satsa på USA produktioner som marknadsförs via olika kommersiella yttringar (Burger King, reklamradio, reklamTV)

Därför arbetar BUFF under helt andra förutsättningar än de andra och då blir statistik ointressant och vilseledande.
Statligt, regionalt och kommunalt stöd skall säkra festivaler som BUFF.

Ytterligare jämförelser: BUFF pågår i FEM dagar, Göteborg, Umeå, Stockholm i tio dagar och använder dubbelt så många biografer. För att göra en jämförelse. Alltså kan man inte jämföra publik utan borde gå på beläggning procentuellt. Om BUFF skulle pågå i tio dagar krävs helt andra förutsättningar.

BUFF har en marknad sedan 2007, BUFF:FF. Internationell sådan.
Buffs finansieringsforum. Enda filmfestivalen i Norden, en av två i Europa inom barn och ungdomsfestivelrna som får stöd för detta från Mediaprogrammet. Ytterst viktig del av BUFF som drar till sig en stor del internationella gäster. Av 98 deltagare var 77 från annat land än Sverige. Den del som växer på BUFF är just det internationella intresset. Sakta men säkert (på grund av ekonomi) så ökar detta år från år.

Man kan inte jämföra en festival som vänder sig till unga mellan 6-19 år eftersom de befinner sig i skolan på dagarna. Därför är det svårare att flytta sig över landet. Alltså blir publiken lokal men detta innebär inte att man kan säja att festivalen är en lokal angelägenhet. Dessutom skall BUFF konkurera, dels med skolans utbud, dels med allt annat inom kultur och idrottsutbud som man skall delta i.

En i mitt tycke svag rapport men tack och lov en ganska sansad sammanfattning. Skadan är inte så stor men vi möter ännu en gång okunskap om hur arbetet med barn och unga skiljer sig från vuxna.

Kapitel 3. En sammantagen bild av stödformerna

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Mycket bra är diskussionen om mål, målsättning, målsättning och vad händer när stödet är slut i kapitel 3. Denna diskussion egentligen bör vara själva utgångspunkten vid en omprövning av stöden. Detta kapitel har två huvudsakliga målgrupper: 1) Filmavtalets parter och Kulturdepartementet som formulerar innehållet i Filmavtalet. Det vill säga det avtal som stiftar dessa biografstöd och i allmänna ordalag beskriver dess innehåll och ändamål. 2) Filminstitutet och dess referensgrupper som tolkar avtalet och formulerar riktlinjer och mer konkreta mål hur stöden skall hanteras. I regeringens proposition som har utarbetats under aktiv medverkan av avtalsparterna så ger man Filminstitutet i mandat att, ”inom ramen för biografstödet göra olika prioriteringar utifrån olika behov” (s 37). Om det skall genomföras en verkligt konstruktiv reformering av stöden så är det dock viktigt att det såväl avtalsparterna som Filminstitutet gör detta i nära samråd.

Åsa Larsson, Göteborg Filmfestival:
* sid 72: ”Frågan är viktig av flera skäl - Om invånare i Skåne eller Västra Götaland år efter år får ett väsentligt större bidrag genom de olika stödformerna så bör det ställas krav på motprestationer och en gradvis avveckling till förmån (tillfälligt) för andra landsändar.”
- I ett sådant resonemang måste även aspekter som en större organisation/aktörs betydelse för hela landet vägas in. I exempelvis fallet Göteborg filmfestival så är festivalen ett avgörande visningsfönster för film från hela världen/ hela landet och festivalen i sig har en avgörande betydelse som mötesplats för hela den svenska/ nordiska och i viss mån också internationella filmbranschen. Det går inte att jämföra Sveriges festivaler rakt av. Man måste tillåta sig att se att vissa aktörer har en särställning och att det är positivt för hela landets filmindustrin oavsett var festivalen arrangeras geografiskt. Den ställning som Göteborg skaffat sig under de senaste 30 åren internationellt gör den till en unik företeelse som kräver ett långsiktigt stöd. Ett stöd som i förlängningen gynnar hela landets filmindustri.

Formuleringen att det borde ställas krav på motprestation väcker frågor hos oss eftersom vi (som också anges i utvärderingen) sedan 1994 har ett avtal med SFI som tydligt anger vilka motprestationer som krävs för att vi ska motta stödet.

Rose-Marie Strand, Bettan von Horn, Katrina Mathsson, Marie Boberg, Folkets Bio:
Vad händer när stödet är slut.
Eftersom kvalitetsfilmen, biografstrukturen och komplementbiograferna inte svarar mot kommersiella villkor är det viktigt att stödja denna del av filmscenen.
EU.s Mediaprogram syftar till att stödja distribution, och produktion av europeisk film och Europa Cinemas till att visa europeisk film, långsiktigt. I Sverige behövs det också en filmpolitik och stödformer som stödjer import, visning av svensk film alla genrer samt visning (kvalitetsfilmsbiografer/komplementbiografer.

Kapitel 4. Slutsatser och rekommendationer

Astrid Friberg, Sveriges Förenade Filmstudios:
En sammanslagning av stödformerna till tre riktade stöd känns ju mer realistiskt och förmodligen mycket mer effektivt än i dag. Problemet kan ju vara att de små stöden försvinner i de stora, men stödet till visningsorganisationer bör väl vara fortsatt öronmärkta?

Och det är ju viktigt att referensgrupperna måste bestå av verksamma inom branschen, även små stödmottagare.

Vad man frågar sig är hur den fortsatta hanteringen av utvärderingen kommer att ske. Vad vi menar är att utvärderingen med dess slutsatser och förslag väl bör gå på remiss till berörda organisationer så att det ges tid att läsa och begrunda samt diskutera vad som sägs i samt att därefter lämna synpunkter på förslagen.

Lars Gillegård, Riksföreningen Våra Gårdar:
Förslag 1: Författarna föreslår att stöden upplöses och sammanförs till tre stödområden som är direkt länkade till tre övergripande filmpolitiska mål:
- Stöd till att öka publiken för svensk film
- Stöd till att främja distribution och visning av kvalitetsfilm
- Stöd till att stärka biograferna.

Det är en klok bedömning att renodla antalet stödformer och koppla dom mer direkt till filmavtalet intentioner. Ett problem är att man kanske inte renodlat kan inordna alla stöden i dessa tre områden. Den verksamhet som exempelvis visningsorganisationerna bedriver mot biografer löper ju över alla tre stödområden. Ett annat problem med dessa ovan föreslagna mål, som dom är formulerade, är att dom överlappar varandra och kan vara svårtolkade.

- Stöd till att öka publiken för svensk film. Att öka publiken är en bra ambition, men varför bara på svensk film. I filmavtalets målparagraf (3§) anges dels att vikten av att svensk film distribueras och visas i hela landet (punkt 1) men också vikten att verka för att antalet biobesök i Sverige skall öka (punkt 7). För mindre biografer är det särskilt viktigt att publiken ökar på samtliga filmer och inte att det bara avgränsas till svensk film.

Förslag istället: Stöd till att öka biopubliken

- Stöd till att främja distribution och visning av kvalitetsfilm. Det finns inget stöd i filmavtalet för kvalitétsfilmsbegreppet. Hur definieras begreppet kvalitetsfilm? Faller svensk film under begreppet? Eller barnfilm? Att vissa filmer och filmgenrer har svårare att nå ut till biopubliken än andra kan man lätt konstatera. Men beror det då på att de i något avseende uppfyller ett kvalitetskriterium. Ett ensidigt filmutbud bör naturligtvis motverkas på biograferna och kan kompenseras via stödformer. En sådan formulering har bättre stöd i filmavtalet där den svenska filmen lyft fram (3§) och stöd ”filmer med små lanseringsresurser” 36§.

Förslag istället: Stöd till att erbjuda och uppmuntra till ett varierat filmutbud

- Stöd till att stärka biograferna. Här måste till en begränsning. Stöden kan naturligtvis inte omfatta alla biografer.. Det finns en begränsning redan idag. Men frågan är om denna begränsning skall uppluckras så att fler biografer blir stödberättigade. På samma sätt som det finns ett filmpolitiskt egenvärde att motverka ett ensidigt filmutbud, så bör stöden ha en funktion att motverka ett ensidigt biografutbud. Och mot bakgrund att det numera råder en monopolsituation på biografmarknaden så kan stöden ha en funktion att stödja en alternativ kompletterande biografstruktur att bli bärkraftig.

Förslag istället: Stöd till att stärka biografer på små och medelstora orter och till utsatta biografer i städer.

- Förslag 4. I allmänna ordalag så synes det vara ett vettigt förslag. Men andra meningen i förslaget ”Snarare än…….för stödformerna” är luddigt och behöver konkretiseras eller omformuleras. Innebär det att p-kopiestödet borde avskaffas, vad föreslås då istället?

De övriga 7 förslagen är bra och väl genomtänkta och bör utgöra en bra utgångspunkt för fortsatta diskussioner inom Filminstitutet och bland Filmavtalets parter.

Omställning till digital visningsteknik.
På sidan 73 förs en diskussion om det rationella i fortsätta låta stöden rulla på utan att de utnyttjas som omställningsstöd för den nya digitala visningstekniken. Den beredskapen måste naturligtvis finnas och har idag stöd i propositionen på så sätt att stödet skall vara teknikneutralt (s.37). Man kan tänka sig att en del av stöden går till att fondera för ett framtida investeringsstöd för digital visningsteknik. Samtidigt är det frågan om så stora investeringar att några större satsningar enbart med hjälp av befintliga biografstöd är otänkbart.

För att den digitala övergången skall sättas igång, påskyndas och även omfatta landets mindre biografer så måste följande till:

- Ett statligt investeringsstöd
- En etablering av en övergripande affärsmodell för investeringar (så att överpriser undviks).
- Ett utökat kommunalt engagemang för framtidens biograf. Att öka det kommunala engagemanget kan påbörjas och påskyndas med hjälp av smarta biografstöd som stimulerar till ett sådant engagemang.

Gunno Sandahl, Folkets Hus och Parker
Utredarens slutsatser att samla ihop stöden till 3 huvudgrupper kan eventuellt vara intressant. Men att detta skulle underlätta mätningar av stödens måluppfyllelse har vi svårt att förstå. Samtidigt verkar det som att stöden ska delas ut till olika projekt istället för till tydliga,

kontinuerliga verksamheter. I det sammanhanget ser utredaren framför sig en projektorganisation på SFI.
En samlad uppfattning bland många folkrörelser och föreningar är en oändlig trötthet på att söka projektbidrag, göra utvärderingar och redovisningar. Att som visningsorganisation se framför sig en massa olika projektstöd med olika inriktningar som ändrar sig från år till år känns inte konstruktivt. SFIs perspektiv och utgångspunkt borde vara; hur kan vi underlätta för visningsorganisationerna i deras arbete? Snabba beslutsvägar, rak och tydlig kommunikation och ingen byråkrati. Risken är uppenbar att en ökad projektifiering bidrar till otydlighet och ökad byråkrati.